

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΚΑ'.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1958

ΑΡΙΘ. 196

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Ποῖον ἀκριβῶς εἶναι τὸ νόημα τῆς καλλιεργείας τοῦ πνεύματος; Διὰ τὰ εἴμεθα πνευματικῶς καλλιεργημένοι, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ἔχωμεν μελετήσει τὰ πάντα; Καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ἕνα ἄνθρωπον καλλιεργημένον πνευματικῶς, ἂν στερεῖται πολλῶν γνώσεων; Εἰς τί συνίσταται ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια; Πρέπει νὰ τὴν ἐπιδιώκωμεν, διότι καθιστᾷ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς μας περισσότερον εὐχαρίστους ἢ διότι βελτιώνει τὴν πνευματικὴν μας κατάστασιν; Τὰ ἀνωτέρω προβλήματα εἶναι ἀξιόλογα καὶ σημαντικά. Καὶ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ δώσω ἀπόκρισιν εἰλικρινῆ καὶ σύντομον. Αἱ λέξεις κατὰ πρῶτον: πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ πνευματικῶς καλλιέργημα εἶναι ἔχον τὴν αὐτὴν ἔννοιαν εἴτε ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος εἴτε εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς γονιμότητος τῆς γῆς. Ἡ καλλιέργεια καθιστᾷ τὸ ἔδαφος παραγωγικόν, διανοίγουσα αὐτὸ διὰ τῆς ἀροτριάσεως καὶ πλουτίζουσα διὰ τῶν λιπασμάτων, ὥστε νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ σπορά. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον θεωροῦμεν ἕνα πνεῦμα καλλιεργημένον, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ ἀντίστοιχος προπαρασκευὴ, ὅταν λαμβάνῃ χώραν ἡ κατάλληλος διεργασία, ὥστε τὸ πνεῦμα νὰ δέχεται καὶ νὰ παράγῃ ἰδέας.

Ἐντεῦθεν προκύπτει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια δὲν συνίσταται εἰς τὴν συσσώρευσιν γνώσεων. Ὁ γεωργὸς δὲν ἔχει ἀπ' ἀρχῆς στάχυς ὀρίμους. Καὶ ἡ ἀληθῆς παιδεία καθιστᾷ τοὺς τροφίμους τῆς ἱκανοῦς νὰ δέχωνται ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευματικῶν σπόρων. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρω τὴν περίπτωσιν τῶν γνώ-

σεων τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐμβαθύνσεως εἰς τὴν φύσιν, αἱ ὁποῖαι ἀπέβησαν, εἰς τὴν ἐποχὴν μας, τόσον πολυάριθμοι καὶ περίπλοκοι, ὥστε κανεὶς νὰ μὴν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἔχῃ ἀπόλυτον γνῶσιν αὐτῶν, νὰ δύναται ὁμοίως, ἐφ' ὅσον διαθέτει τὰ διανοητικὰ προσόντα, νὰ συλλαμβάνῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου. Ἡ κατανόησις τῶν κανόνων καὶ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς παρέχει τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῆς καὶ εἰς τοὺς πλέον διαφορετικοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους.

Ὁ καλύτερος πάλιν σπουδαστὴς τῆς φιλολογίας δὲν ἔχει τὸν χρόνον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του, νὰ διαβάσῃ ὅλα τὰ ἀριστουργήματα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας. Κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι συγχρόνως μελετητὴς τῆς ἑλληνικῆς, τῆς λατινικῆς, τῆς ἀγγλικῆς, τῆς σλαβικῆς, τῆς ἰταλικῆς, τῆς ἰσπανικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας. Εὐτυχῶς δι' αὐτόν. Διότι ἕνα ὑπερφορτωμένον ἀπὸ γνώσεις πνεῦμα στερεῖται δυνάμεως καὶ ἐπινοητικότητος. Τὸ σημαντικὸν στοιχεῖον τῆς πνευματικῆς καλλιεργείας δὲν εἶναι τὸ πλήθος τῶν γνώσεων, ἀλλ' ἡ τελεῖα ἐμβαθύνσις εἰς ὀρισμένους συγγραφεῖς, ἢ λεπτομερῆς κατανόησις καὶ ἡ ἀπόκτησις, μετὰ τὴν συναναστροφὴν των, μιᾶς αἰσθήσεως, ἢ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέψῃ ἀργότερα εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κρίνῃ ὑγιῶς συγγραφεῖς νέους ἢ ἄλλης τεχνοτροπίας.

Ὁ «δάσκαλος» μου, ὁ Alain, ἐπροτίμα τὸν ἄνθρωπον τῶν ὀλίγων βιβλίων. Ὁποῖος γνωρίζει (ἀλλὰ μετὰ τὴν πλήρη ἔννοιαν τοῦ ὅρου, δηλ. εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀνατρέχῃ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον καὶ εἰς τὸ

ἐπιθυμητόν χωρίον) τὸν Ὅμηρον, τὸν Montaigne, τὸν Sakespeare, τὸν Saint-Simon, τὸν Balzac, τὸν Hugo καὶ τὸν Proust, δύναται νὰ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον καλλιεργημένους ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του. Σημειώσατε ὅμως ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιβάλω αὐτὴν τὴν ἐπιλογὴν τῶν συγγραφέων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἰδικοί μου. Καθεὶς θὰ εὔρη τοὺς ἰδικούς του. Τὸ οὐσιώδες δὲν εἶναι κυρίως ἡ ἐπιλογή, ἀλλ' ἡ ἐξοικειώσεις, ἡ βαθεῖα γνώσις τῶν κειμένων.

Τὸ νὰ ἀκολουθῆ κανεὶς τὸν χρυσοῦν κανόνα τῶν ὀλίγων βιβλίων, δὲν σημαίνει ὅτι κατ' ἀνάγκην περιφρονεῖ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων συγγραφέων. Διότι καὶ εἰς τὴν ζωὴν ἔχομεν φίλους μὲ βαθὴν δεσμόν, φίλους ἀβαθεῖς καὶ ἀπλοῦς γνωρίζοντες. Ἐνας καλλιεργημένος πνευματικῶς ἄνθρωπος ἐδιέβασε πολὺ, προτοῦ σχηματίσῃ τὸν ἱερόν του λόγον. Οἱ συγγραφεῖς πάλιν, οἱ ὅποιοι ἤνθεξαν εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου, διαθέτουν ἕνα πλεονέκτημα, πού προδιαθέτει εὐμενῶς. Διότι μία γενεὰ εἶναι δυνατὸν ν' ἀπατηθῆ εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἑνὸς συγγραφέως, ὄχι ὅμως καὶ δέκα γενεαί. Δὲν ξεῖρω, ἂν θὰ εὔρετε εἰς τὸν Σοφοκλέα, τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τὸν Pascal, τὸν Stendhal, μίαν πνευματικὴν τροφὴν ἀφομοιώσιμον, εἶμαι ὅμως βέβαιος ὅτι ὀφείλετε νὰ ἐπιχειρήσετε.

Εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν λογοτεχνίαν προσθέσατε τὴν λοιπὴν καλλιτεχνίαν. Ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ μουσικὴ ἀποτελοῦν ἀπαραίτητα ἐφόδια ἑνὸς καλλιεργημένου πνευματικῶς ἀνθρώπου. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας προσφέρουν αἰσθητικὰς συγκινήσεις εἰς οἷονδῆποτε ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος ἐπιθυμεῖ ν' ἀσχοληθῆ μὲ αὐτάς. Τὰ μουσεῖα εἶναι προσεῖτα εἰς καθένα. Τὰ βιβλία τέχνης, πολυάριθμα καὶ μὲ καλὴν ἐκτύπωσιν, ἐπιτρέπουν νὰ ἔχωμεν σπίτι μας ἕνα φανταστικὸν μουσεῖον. Αἱ σχεδὸν τέλει ἀπομιμήσεις μεταμορφώνουν εἰς τοίχους μουσείου τοὺς τοίχους ἑνὸς ἀτηρχαιωμένου ὑπερφου. Αἱ σπουδαιότεραι ὀρχήστραι τοῦ κόσμου τίθενται εἰς τὴν διάθεσίν σας ὑπὸ μορφὴν δίσκων.

Πρέπει ὅμως νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ διὰ τὸ θέατρον, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ θαν-

μάσιον μέσον ὁμαδικῆς καλλιέργειας. Τίποτε δὲν συμβάλλει περισσότερον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης, τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων, ὅσον ἡ κλασσικὴ κωμῳδία. Εἰς τὸν Molière, τὸν Marivaux, τὸν Beaumarchais, τὸν Musset, οἱ γάλλοι ὀφείλουν τὴν τέχνην τοῦ ἀγαπᾶν. Ἡ ἑλληνικὴ τραγωδία, πού ἐξέθρεψεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἡρωικὸν πνεῦμα, ἐμπνέει ἀκόμη τοὺς ἡρώας μας. Τὸ ρομαντικὸν δράμα ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελῆ διὰ τοὺς νέους μας πηγὴν ἐνθουσιασμοῦ.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι παράγοντες τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι ἔλεγα εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἐνας ἀγρὸς θεωρεῖται καλλιεργημένος, ὅταν τὸ ὕνιον ἔχη κάμει βαθεῖας αὐλακώσεις. Ρίψατε τὰς καλυτέρας ποικιλίας σπόρων εἰς ἀγροὺς χέρσους, δὲν θὰ ἔχετε συγκομιδὴν. Εἰς τὴν ἀρχὴν οἰασθῆποτε καλλιέργειας ἐδράζεται ἡ προσπάθεια. Δι' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ παρατήρησις καὶ ἀκοή. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ἐπιδιώκει τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν, ὀφείλει νὰ τηρῆ στάσιν ἐνεργητικὴν καὶ ὄχι παθητικὴν. Ἡ ἀνάγνωσις βεβαίως προετοιμάζει καλύτερα τὸ ἔδαφος, διότι ἀπαιτεῖ προσοχὴν περισσότερον ἐπίμονον. Οἱ δυσκολοὶ ὅμως συγγραφεῖς ἐπικαλοῦνται τὴν θέλησίν μας, διὰ νὰ προσεγγίσουν τὸ πνεῦμά μας. Ἀλλὰ τοιαύτη ἐπαφὴ διαμορφώνει ἀληθεῖς διανοουμένους.

Ὅσοι ἐξ ἄλλου ἐπεχείρησαν νὰ ζωγραφίσουν ἢ νὰ παίξουν πιάνο ἢ βιολί, ἔστω καὶ ἀνεπιτυχῶς, ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ συγκινοῦνται βαθύτερα ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἢ τὴν ζωγραφικὴν. Ὁ ἄνθρωπος, ἐν γένει, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν κατανόησιν καὶ τὴν συντήρησιν τοῦ κατανοηθέντος, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναμετρήσεως πρὸς μίαν δυσκολίαν καὶ τῆς ὑπερνικήσεώς της. Διότι ἡ ἀφετηρία τοῦ ὁραίου σημαδεύεται ἀπὸ τὴν δυσκολίαν. Σεῖς, λοιπόν, πού ἐπιθυμεῖτε ν' ἀποβῆτε ἕνας ἄνθρωπος καλλιεργημένος πνευματικῶς, μὴ λησμονῆτε τὴν περίοδον τῆς ἀροτριάσεως καὶ τῆς ἀνακλίσεως τοῦ ἀγροῦ.

André Maurois

τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας
(μετάφρασις Γ. Μποζώνη)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΝΕΟΤΗΤΑ

Α'. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Πρόθεσί μας στο μελέτημα αυτό δεν είναι να δώσουμε μιὰ πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα τῆς καταστάσεως τῆς συγχρόνου νεότητος. Ματιές στους σημερινούς νέους θὰ ρίξουμε, τόσο σὲ διεθνή κλίματα, ὅσο και σὲ ἑλληνικά πλαίσια. Καὶ οἱ ματιές μας θὰ μᾶς πληροφοροῦσιν γιὰ τὴν κρίσι, πού συγκλονίζει ἕνα μέρος τῆς συγχρόνου μας νεότητος καὶ θὰ μᾶς φέρουν πιὸ κοντὰ στὰ αἰτία τῆς καὶ στὴν ἀναζήτησι τῶν φαρμάκων.

Τὸ πρωτοφανέριον τῆς κρίσεως, ζωηρὸ ἰδίως στὴν Ἀμερικὴ, εἶναι τὸ αἶσθημα τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ ἐφήβου νὰ μὴ νοιώθῃ «ἰκανοποιημένο» ἀπὸ τὸ γύρω του κόσμον, νὰ αἰσθάνεται «ἐγκαταλελειμμένο», χωρὶς τοῦτο νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ὀρφάνιας ἢ φτώχειας, ἀλλὰ ἕνας πόνος ψυχικὸς καὶ ἠθικὸς. Τὸ αἶσθημα αὐτὸ «τῆς μὴ προσαρμογῆς» («inadaptation») εἶναι ἕνα πολύπλοκον φαινόμενο, πού παρουσιάζεται ὡς μιὰ προβολὴ δυσαρρεσκείας, περιπλοκῆ μᾶς κρίσεως. Καὶ δὲν περιορίζεται μόνο στὸ ἄμεσον περιβάλλον, ἐπεκτείνεται καὶ σὲ παραδόσεις, ἀρχές καὶ παρελθόν.

Τοῦτο τὸ κόψιμον τοῦ σχοινοῦ μὲ κάθε τι τὸ «παραδεδεγμένο», σπρώχνει τὴν σύγχρονη νεότητα σ' ἕνα δρόμον φυγῆς, σὲ μιὰ ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τὸ Θεό, σὲ μιὰ ψυχικὴ ἀπόστασι ἀπὸ τὴν οἰκογένεια. Τὰ θέματα αὐτὰ ἔχουν μελετηθῆ στὰ πολύτιμα βιβλία τῆς σειρᾶς «Ψυχολογία καὶ ζωὴ» τοῦ «Ἰνστιτούτου Ἰατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Ἑγιεινῆς». Σὲ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ γίνεται ἀνάλυσις τῆς τάσεως αὐτῆς τοῦ νέου, τῶν «συγχρούσεών» του μὲ τὸ περιβάλλον του καὶ τῆς φυγῆς. (Βλ. Ἀρ. Ἀσπιώτη, «Ὁ ἐφηβὸς καὶ ἡ κοινωνία», Ἀθῆναι 1952).

Χαρακτηριστικὲς ἐπίσης μαρτυρίαι τῆς

τάσεως αὐτῆς μᾶς μερίδος τῆς συγχρόνου νεότητος μᾶς παραθέτει στὸ μελέτημά της «Προβλήματα καὶ ἀνησυχίες τῶν ἐφήβων ἀπὸ γραπτές μαρτυρίες τους» ἡ Αἰκ. Στριφτοῦ-Κριαρᾶ. Ἀπὸ ἡμερολόγια καὶ ἄλλα κείμενα νέων συγκεντρώνει τὸ ὕλικό της. «Τώρα τελευταία, γράφει μιὰ νέα, ἔχω γίνει νευρική. Δὲν ξέρω. Μ' ἔχει ἐξαγοιώσει τὸ περιβάλλον. Θὰ 'θελα νὰ τοὺς ξεσπῶ ὅλους καὶ νὰ φύγω. Ποῦ; στὸ ἄγνωστο κάποιων σκέψεων! ὦ! Νοιώθω πὼς ζῶ χωρὶς σκοπό, χωρὶς τάξι, χωρὶς... ὦ Θεέ μου! Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἀπομακρύνθηκα ἀπὸ σένα!» Καὶ σ' ἄλλο ἡμερολόγιον διαβάζουμε: «Θέλω νὰ ζήσω ἐλεύθερα, μὲ τὸ δικό μου τρόπο, χωρὶς νὰ μοῦ ὑποδεικνύουν οἱ γονεῖς μου τί νὰ κάνω. Θέλω νὰ ζήσω μόνη μου, ἀλλὰ δὲ μ' ἀφίνουν». Καὶ σ' ἄλλο ἕνας νέος, ἐπηρεασμένος καὶ ἀπὸ ἕνα «φρενιασμένο διάβασμα τοῦ καλοκαιριοῦ» γράφει: «Ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἀυξήθησαν οἱ ἀνάγκες μου, λιγότερη ἢ ἀγάπη μου καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μου γιὰ τὰ ἄτομα... ἔγινα πιὸ ἐγωιστὴς καὶ δίχως ἀρχές».

Τούτη, ὅμως, ἡ ἔλλειψις ἀρχῶν ἀφίνει ἕνα «κενόν», πού ζητάει ὁποσδήποτε νὰ πληρωθῆ, ἄλλοτε μὲ τὸν ἑξαλλο νεανικὸ πόθον «to make money» καὶ ἄλλοτε μὲ τὸ κνηγητὸ τῶν τυχερῶν παιγνιδιῶν καὶ τοῦ ἐξἄλλου ρυθμοῦ. Ἡ τζάζ, ὁ πανσεξουαλισμὸς, τὸ περιπετειῶδες φιλμ, τὸ ροκ ἐντ ρόλ, τὸ καλύψω, αὐτὰ καὶ τόσα ἄλλα, ζητοῦν νὰ γεμίσουν τὴν ψυχὴ τῆς συγχρόνου μας νεότητος. Εἶναι γνωστὸ τί γίνεται στὴν Ἀμερικὴ μὲ τίς διαφορὰς αὐτὲς μόδες, πού «ἀρπάζουν» τὴ νεότητα.

Ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν νεολαία «πιάνουν» συχνὰ τέτοια ξεσπάσματα, πού δεῖχνουν ψυχρὰς ἀνησυχίας, ἄδειες, ἀνικανοποίητες. Στὴν Στοκχόλμη στὰ 1957, 50.000 νέοι ἀπὸ 15 ἕως 20 ἐτῶν, ἀρπάχτηκαν ἀ-

πὸ τὴν φρενίτιδα τοῦ rock and roll καὶ ἀναστατώνουν τὸν ρυθμὸ τῆς ἀρχαίας πολιτείας. Ἔσπασαν βιτρίνες, ἀνώρθωσαν ὀδοφράγματα, ἔρριξαν σάκκους γεμάτους χαρτιά καὶ εὐφλεκτες ὕλες, ἀνεσήκωσαν ἐπιτικάριες πλάκες.

Ἄλλ' εἶναι δυνατὸ, ἂν τὸ δροῦμα «τῆς μὴ προσαρμογῆς» καὶ τῶν συγκρούσεων «παρτασθῆ μέσ' στὴ νεανικὴ ψυχῇ», σημειώνει ὁ Ἄ. Ἀσιώτης στὸ βιβλίο του «Ἡ κρίσις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας» (σ. 50), «νὰ προκαλέσῃ βιαιὰς πράξεις ἐναντίον τοῦ περιβάλλοντος, τῶν προσώπων, τοῦ ἑαυτοῦ του. Τοιαῦται ἄλλοι συγκρούσεις παίζουν τὸν μεγαλύτερον ρόλον εἰς τὴν ἐφηβικὴν αὐτοκτονίαν, ἐγκληματικότητα, ἀνηθικότητα, ἀλητεία».

Ἔτσι δημιουργήθηκε στὴν ἐποχὴ μας ἡ «παραστρατημένη νεότης», ποὺ φέρνει διάφορα ὀνόματα στὶς διάφορες χῶρες. Εἶναι οἱ «teddy boys» καὶ οἱ «teddy girls» τῆς Ἀγγλίας, οἱ «hahlstarken» τῆς Γερμανίας, οἱ «hooligans» στὴν Πολωνία, οἱ «vitelloni» τῆς Ἰταλίας, οἱ «nozem» τῆς Ὀλλανδίας, οἱ «anderumper» τῆς Δανίας, ἡ «beat generation» στὴν Ἀμερικὴ. Τὰ φίλιμα «avant le déluge» (γαλλικὸ), «les demi-sels» (γερμανικὸ), «la tuteur de vinre» (ἀμερικάνικο) καὶ τὸ «passions juveniles» (ιαπωνικὸ) ἐγνώρισαν στὸ εὐρύτερο κοινὸ αὐτὴν τὴν παραστρατημένη νεότητα. Ἀλλὰ καὶ ὁ καθημερινὸς τύπος καὶ τὸ ραδιόφωνον συχνὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς ἀντικοινωνικὲς τῆς ἐκδηλώσεις, τὶς κλοπὲς καὶ τὶς διαρρήξεις, στὶς ὁποῖες συχνὰ πρωταγωνιστεῖ, τὰ ἐγκλήματα, ποὺ καταρακυλᾷ.

Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ Ἀμερικὴ ἔχει τὸ προβάδισμα. Καθημερινῶς οἱ ἀστυνομικὲς καὶ οἱ πολιτικὲς ἀρχὲς ἀσχολοῦνται μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὰ παραστρατήματα τῆς νέας γενιάς, ποὺ σὲ μεγάλο βαθμὸ ζῆ χωρὶς πιξίδα ζωῆς, δίχως πίστι καὶ ἰδανικά. Ἀπαγωγὲς καὶ καταρῶσεις, ληστείαι καὶ ἐπιθέσεις νεαρῶν εἶναι στὴν ἡμερησία διάταξι.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο τὸ νεανικὸ παραστράτημα. Καὶ ἡ ἐγκληματικότης παρουσιάζει μεγάλη αὔξησι. Κατὰ τὶς στατιστικὲς τοῦ F. B. I. (Federal Board of Investi-

gation), ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ 1956, ἡ παιδικὴ ἐγκληματικότης αὐξήθηκε ἀπὸ τὸ 1950 τέσσερις φορές γρηγορώτερα ἀπὸ τὴν ἐγκληματικότητα τῶν ἐνηλίκων. Ἀκόμη καὶ σὲ σύγκρισι μὲ τὴν αὔξησι τοῦ παιδικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ἡ αὔξησις τῆς παιδικῆς ἐγκληματικότητος ἦταν 56% ἐναντι τῆς 13% αὔξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Στὰ 1953, ἓνα ἑκατομμύριον παιδιῶν συνελήφθησαν γιὰ διάφορα πταίσματα καὶ τὰ 435.000 παρεπέμφθησαν στὰ δικαστήρια τῶν ἀνηλίκων. («Rapport of Children's Bureau» τοῦ 1956 στὸ «Family Life» τοῦ Ἰουνίου 1956).

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ πρέπη νὰ ὑπογραμμίσουμε, ὅτι στὴν Ἀμερικὴ δὲν ὑπάρχει μόνο ἀριθμητικὴ αὔξησι τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἐγκληματικότητος. Σημειώνεται καὶ μιὰ ἐπιδεινώσις στὰ εἶδη καὶ στοὺς τρόπους τῶν ἐγκλημάτων. Ὁ Edgar Hoover, διευθυντῆς τῆς F. B. I. κάλεσε τὴν 1 Φεβρουαρίου τοῦ 1957 ἀντιπροσώπους τῆς ἀστυνομίας καὶ τόνισε τὴν «χαρακτηριστικὴ ἀγριότητα τῶν νεανικῶν γκαγκστερικῶν ὀμάδων». Θύμιζε ὅτι τὸ 1956 στὸ Μίτσιγκαν μιὰ ὀμάς ἐφῆθον 15 μὲ 17 ἐτῶν εἶχε 30 ἐγκλήματα στὸ ἐνεργητικὸ τῆς καὶ στὸ Maryland ἓνα ἀγόρι 14 ἐτῶν σκότωσε τὸν καθηγητὴ του, γιὰ τὸν ἀπέβαλε («Revue Internationale de Politique Criminelle» Ἰουνίος-Ἰούλιος 1957). Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες εἶναι τὸ πεδίο ἐνὸς ἀληθινοῦ νεανικοῦ γκαγκστερισμοῦ. Οἱ νεανικὲς συμμορίαι ἀποτελοῦν πληγὴ καὶ παρότρυνσι στὸ ἐγκλημα. Μεταξὺ Ἰανουαρίου καὶ Αὐγούστου 1957 ἡ ἀστυνομία ἀνεκάλυψε στὴν Νέα Ὦρκη 110 ἀντιμαχόμενες συμμορίαι νέων 14 ἕως 17 ἐτῶν. Ἀπὸ τοὺς νεαροὺς αὐτοὺς γκάγκστερς οἱ 22 τραυματίσθησαν θανασίμως σὲ συμπλοκὲς τὴν ἴδια περίοδο.

Στὶς 14 Ἀπριλίου 1958 τελείωσε μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες καὶ συνταρακτικότερες νεοὐρκέζικες δίκες. Ἐπτὰ νεαροὶ γκάγκστερς 15 ἕως 19 ἐτῶν ἄκουσαν τὴν καταδίκη τους. Καὶ οἱ ἐπτὰ, ποὺ ἀνῆκαν στὴν συμμορία τῶν «Dragons égyptiens», κατηγορήθησαν γιὰ τὸ σκότωσαν μὲ μαχαίρια, μπαστούνια καὶ σιδηροσωλῆνες ἓνα παρᾶλυτο δεκαπεντάχρονο ἀγόρι, ποὺ ἀνῆκε

στην αντίπαλη συμμορία τῶν «Jesters». 65 πρόσωπα κατέθεσαν στὴν δίκη ἐκεῖνη, 42 τῆς κατηγορίας καὶ 23 τῆς υπερασπίσεως. Οἱ νεαροὶ ἐγκληματῆται εἶχαν 27 δικηγόρους. Ὁ εἰσαγγελεὺς ζήτησε τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου.

Οἱ «Dragons égyptiens» ἐκτύπησαν καὶ δυὸ ἄλλα παιδιὰ, πού μπήκαν στὸ «βασίλειό» τους. Τὸ ἓνα φεύγοντας γλύτωσε, τὸ ἄλλο ὑπέκυψε στὰ τραύματά του. Ἡ ἀστυνομία συνέλαβε 18 «Dragons», τοὺς 7 παρέπεμψε σὲ δίκη καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἔστειλε στὸ σωφρονιστήριον.

Ἄλλ' ἄς ἔλθουμε καὶ στὴν Εὐρώπη. Ἡ ἔρευνα τοῦ «Informations catholiques internationales», No 72, 15 Μαῖ 1958 τοῦ ἐπιγράφεται «La jeunesse en péril», μᾶς δίδει ἓνα πῖνακα, πού δείχνει τὴν αὔξησι τοῦ παιδικοῦ καὶ ἐφηβικοῦ παραστρατήματος στὰ χρόνια 1939 μέχρι 1955, στὴ Γαλλία. Τὸν παραθέτουμε:

Ἔτη	Δικασθέντα παραστρατήματα.
1939	12.165
1940	16.937
1941	32.327
1942	34.781
1943	34.127
1944	23.384
1945	17.578
1946	28.568
1947	26.841
1948	27.638
1949	22.761
1950	19.239
1951	16.261
1952	15.823
1953	15.352
1954	14.833
1955	15.406

Ἡ κατάσταση καὶ στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες παρουσιάζει ὑψωμένους τοὺς δείκτας. Ἡ ἔκθεσις τοῦ M. Berger, προέδρου τοῦ «Chambre pénale de l'Enfance» τῆς Ἑλβετίας, πού δημοσιεύθηκε στὶς 4 Ἰουλίου 1957 στὴ «Journal de Genève», παρουσιάζει μὴ 25% αὔξησι τὰ τελευταῖα χρόνια. Καὶ στὴν Ἀγγλία ἀπὸ τὸ 1951 τὰ 67% τῶν συλλαμβανομένων νεαρῶν «teddy boys» ἀνήκουν σὲ

γαγκιστερικὲς ομάδες μὲ πλούσιο ἐνεργητικὸ κλοπῶν, βιασμῶν καὶ παντὸς εἶδους ἐγκλημάτων.

Στὴν χώρα μας, στὴν Ἑλλάδα, τὰ πράγματα δὲν παρουσιάζουν μίαν τέτοια δξύτητα. Πάντως καὶ ἐδῶ τὸ κακὸ συγκλονίζει ἓνα μεγάλο μέρος τῆς νεότητος, πού ζῆ χωρὶς πίστι, ἀδιάφορη, γυρνώντας σάν χαμένη στὸ σκοτάδι. Οἱ δρόμοι, οἱ αὐλὲς τοῦ σχολείου, οἱ ὀμαδικὲς ἐκδηλώσεις πιστοποιοῦν συχνὰ τὸ ἀντικοινωνικὸ πνεῦμα τῆς παραστρατημένης αὐτῆς νεολαίας. (Βλ. περιοδικὸ Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή, ἄρθρο «Ἡ κρίσις», Ὀκτώβριος 1958).

Ἀπὸ τὶς ἀντικοινωνικὲς ἐκδηλώσεις τῆς στὸν τόπο μας ἄς θυμίσω, ἀπὸ τὰ μύρια ἄλλα περιστατικὰ πού ὑπάρχουν, λιγοστά, μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολήθηκε καὶ ὁ καθημερινὸς τύπος. Τὸ ἓνα εἶναι ἓνα γεγονός, πού συνέβη στὸν ψυχίατρο Κατσαρᾶ. «Ὅταν κάποια ἡμέρα βρέθηκε στὸν ἐθνικὸ κήπο καὶ εἶδε παιδιὰ τοῦ γυμνασίου, νὰ τριγυρίζουν κοπέλλες καὶ ν' ἀδειάζουν ἐπάνω τους λεκτικὲς χυδαιότητες, νόμισε ὅτι ἡ προχωρημένη του ἡλικία, ὄχι μόνου τοῦ ἔδινε δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπέβαλλε ν' ἀπευθύνῃ μερικὲς παραινήσεις στὴ νεότητα, πού ἀσχημονοῦσε. Καὶ γιὰ νὰ μὴ εἶναι ἀνώνυμα καὶ ἀνεύθυνα τὰ λόγια του, παρουσιάσθηκε μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ιδιότητά του. Μετὰ τὴν παρουσίασι αὐτῆ, εἶπε στὰ παιδιὰ πόσο ζημιωνοῦνται μὲ τὴν συμπεριφορὰ τους... Ἡ ἀπάντησις ἦρθε μὲ μορφὴ πρόγυκας. Τὸ ὄνομα ἐνὸς πρεσβύτη μὲ παιδιὰ καὶ ἐγγόνια, ἔγινε τὸ σύνθημα, πού ἀντηχοῦσε στοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου.

—Κα-τσα-ράς, Κα-τσα-ράς.

Πικραμένος ὁ ἄνθρωπος σκέφθηκε σὲ ποιά ζούγλα ζοῦμε,... σκέφθηκε τὸ ἑλληνικὸ σήμερον, ἀναρωτήθηκε γιὰ τὸ αὔριο, εἶδε τὸν ἐαυτὸ τοῦ στόχο τῆς αὐθάδειας καὶ δάκρυσε.

Τὸ δεύτερον εἶναι τὸ γεγονός τοῦ γυιοῦ γνωστοῦ βιομηχάνου, πού συνεκίνησε τὴν κοινὴ γνώμη. Ὁ νεαρὸς αὐτός—τὸ θυμᾶστε—ἐγύριζε μέσα στὴν πρωτεύουσα μὲ τὸ αὐτοκίνητό του κάπου-κάπου ἐσταματοῦσε ἀπτόμα, ἐφώναζε ἓνα διαβάτην, προσποιούμενος ὅτι ἤθελε κάτι νὰ ἐρωτησῆ καὶ τὴν προθυμία καὶ τὴν εὐγένεια τῶν ἀνθρώ-

πων, πού ἔσπευδαν νὰ τὸν ἐξυτηρηθῶσιν, ἐκεῖνος τὴν ἐπλήρωνε μὲ μία ξαφνικὴ «καρπαζιά»! Καὶ ὡς πού νὰ συνέλθῃ ὁ ἄνθρωπος, «ἐπατοῦσε γκάζι» καὶ γινόταν ἄφαντος...

Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτά. Καθημερινῶς καὶ νέα παραστρατήματα τῶν «τέντυ μπόυς» ἀπασχολοῦν τὴν ἀστυνομίαν καὶ ἀποτελοῦν ἀνησυχητικὰ φαινόμενα μιᾶς νεολαίας, πού ἔχει πάρει ἐπικίνδυνον κατήφορο. Πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἔγραφαν οἱ ἐφημερίδες γιὰ δυὸ μαθητὰς, 15 καὶ 16 ἐτῶν, πού ἔρριξαν στὸ πρόσωπο μιᾶς ἀνύποπτης γυναικας ἓνα δοχεῖο γιαιούρης. Στὸ Καλαμάκι ἔξ ἄλλου συνελήφθησαν δυὸ νεαροὶ 19 καὶ 20 ἐτῶν, διότι πέταξαν στὸ πρόσωπο μιᾶς Ἀμερικανίδος περιηγήτριας νοπὰ σῦκα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ παιδικὴ ἐγκληματικότητα παρουσιάζει μιὰ αὔξησι. Πρὸ καιροῦ δημοσιεύθηκε στὸν καθημερινὸ τύπο ἡ στατιστικὴ τοῦ 1957 γιὰ τὴν ἐγκληματικότητά τῶν ἀνηλίκων. Καὶ ἡ στατιστικὴ μᾶς εἶπε: 4.300 ἀνήλικοι παρετέμφθησαν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 1003 ἡλικίας μέχρι 12 ἐτῶν καὶ 3.357 ἀπὸ 13-17 ἐτῶν. Ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτὰ τὰ 1553 ἀπηλλάγησαν, 544 ὑποθέσεις ἀνεβλήθησαν καὶ γιὰ 27 ἔγινε ἀνάκλησις ἐγκλήσεως. Συνεπῶς τὸ 1957 κατεδικάσθησαν 2246 ἀνήλικοι.

Ἄλλ' ἡ στατιστικὴ δὲν περιορίζεται ὡς ἐδῶ. Μᾶς δίδει ἀριθμοὺς καὶ γιὰ τὰ εἶδη τῶν ἀδικημάτων. Τὰ σημειῶνω: Κατὰ τῆς ζωῆς 48, γιὰ σωματικὰς βλάβας 536, κατὰ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας 13, γιὰ ἀδικήματα κατὰ τῶν ἡθῶν 125, γι' ἀδικήματα κατὰ τῆς τιμῆς 141, κατὰ τῆς ιδιοκτησίας 1743, κατὰ περιουσιακῶν δικαιῶν 185, γιὰ ἐμπρησμοὺς 270, γιὰ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως 13, γιὰ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης 11, γιὰ ἐπατεία-ἀλητεία 54, γιὰ ἀστυνομικὰς παραβάσεις 360, γι' ἀγορανομικὰς παραβάσεις 30, γιὰ ἀγορικὰς παραβάσεις 321 καὶ γιὰ διάφορα ἄλλα ἀδικήματα 600.

Ἄλλ' αὐτὰ δὲν συμβαίνουν μόνο στὸν ἐλεύθερο κόσμον. Τὰ ἴδια συμβαίνουν καὶ στὶς «λαϊκὲς δημοκρατίες». Βεβαίως ὁ καθημερινὸς τύπος, γιὰ λόγους εὐνοήτους, δὲν δίδει δημοσιότητα στὰ παιδικὰ ἐγκλήματα.

Παρ' ὅλα ὅμως αὐτά, ἀπὸ λιγοστὲς αὐτοαποκαλύψεις καὶ δημοσιογραφικὲς ξένες ἀποστολές, ἔχουν ἀρκετὰ στοιχεῖα συγκεντρωθῆ.

Ὁ Ζὰν Λαρτεγκί δημοσίευσεν πρὸ καιροῦ στὴν γαλλικὴ ἐφημερίδα «Paris-Presse Intransigeant» μιὰ ἔρευνά του, πού ἔκανε πίσω ἀπὸ τὸ σιδηροῦν παραπέτασμα. Γράφει: «Μέσα σ' ἓνα μῆνα διέσχισα μὲ τὸ αὐτοκίνητο 6000 χιλιόμετρα στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία, τὴν Τσεχοσλοβακία, τὴν Πολωνία καὶ ἄλλου. Παντοῦ συνήνησα τοὺς «χούλιγκανς» (νεαροὺς, πού τὸ ἔχουν ρίξει στὸ πιωτό, στὸ νταηλίκι καὶ πού κινούνται μεταξὺ κόσμου καὶ ὑποκόσμου, ἀντιγράφοντας τὰ ἦθη τοῦ τελευταίου). Ὁ «χούλιγκανισμός», ἡ ἀναρχικὴ δηλαδὴ καὶ νυχιλιτικὴ ἐξέγερσις μιᾶς δλόκληρης νεολαίας κατὰ τοῦ φορμαλισμοῦ, τῆς πλήξεως, τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, εἶναι ἡ ἀρρώστεια πού ἔχει ἐνσκήψει στὶς Λαϊκὲς Δημοκρατίες καὶ στὴ Ρωσία...».

«Τὸν πρῶτο χούλιγκαν τὸν συνήνησα ἔξω ἀπὸ ἓνα κινηματογράφο τοῦ Πόζναν, συνεχίζει ὁ Λαρτεγκί. Φοροῦσε ἓνα κασκέτο παραγεμισμένον μὲ παληῆς ἐφημερίδες, πρᾶγμα πού τοῦ πρόσδιδε τεράστιες διαστάσεις. Ὁ νεαρὸς ἔπρεπε νὰ εἶχε ἐβδομάδες, γιὰ νὰ μὴ πῶ μῆνες, ἀκούρευτος. Τὰ μαλλιά του τοῦ κατέβαιναν ἔως τὸ λαιμό. Ἡ ἀτμηλησία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα γνωρίσματα ἐνὸς χούλιγκαν. Τὸν ἔκανα 15 ἔως 17 τὸ πολὺ χρονῶν. Τὸ πρόσωπό του ἦταν ὠχρὸ καὶ πρόωρα μαραμένον. Οἱ καταχρήσεις εἶχαν ἀφήσει βαθεῖα τὴν σφραγίδα τους στὸ νεανικὸ ἐκεῖνο πρόσωπο. Ἐδῶ καὶ 20 μέτρα μύριζε ἄλκοολ».

Οἱ «hooligans» δείχνουν μιὰ σπάνια ἐφρευρετικότητά στο κακό. Ἐνα πρῶτὸ ἔκλεψαν ὅλα τὰ ἀριστερὰ πατινία ἀπὸ τὴ δημοτικὴ πίστα τοῦ πατιναῆς. Μιὰ ἄλλη φορὰ συνέλαβαν ἓνα δημοσιογράφο, τοῦ ἀφήρησαν ὅλα του τὰ ρούχα καὶ τὸν ἀφησαν δλόγυμνο μέσα στὸ χιόνι. Τοῦ ἀφησαν ὅμως τό... στυλό του, γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ, ὅπως τοῦ εἶπαν, νὰ βγάξῃ τὸ ψωμί του μουτζουρώνοντας χαρτιά. Ἄλλοτε πάλι δὲν τὸ ἔχουν τίποτα, τὴν ὥρα πού κινεῖται τὸ λεωφορεῖο ἢ τὸ τράμι, ν' ἀρπάξουν τὸν εἰσπράκτορα ἢ τοὺς ἐπιβάτας καὶ νὰ τοὺς πε-

τάζουν από τὰ παράθυρα στο δρόμο. Έτσι, για γούστο, για άπλη διασκέδασι.

Τὴν δρᾶσι αὐτὴ τῶν «χούλιγκανς» παρουσίασε μιὰ εἰδικὴ ἔκθεσις στὴν Βαρσοβία, γιὰ τὴν ὁποία μᾶς κάνει λόγο ὁ Γάλλος δημοσιογράφος. Στὴν ἔκθεσι αὐτὴ, πού ἦταν ἀφιερωμένη στὴ δρᾶσι τῆς «παραστρατημένης νεολαίας», ἔβλεπε κανεὶς μολυβένιους σωλῆνες, σιδερένια βαρίδια δεμένα με μαζροὺ σύρμα, ἐλατήρια ἀπὸ καμιόνια καὶ ἐπιβατικὰ αὐτοκίνητα, σιδερένιες ράβδους, πού ἔκαναν λιῶμα καὶ τὸ πιὸ σκληρὸ κεφάλι, σωλῆνες ἀπὸ καουτσούκ, πού κατέληγαν σὲ μιὰ σιδερένια σφαιρα. Ὅλα αὐτὰ ὑπῆρχαν σὲ πλῆθος, πού ὅποιος τὰ ἔβλεπε, νόμιζε πὼς βρισκόταν σὲ σιδεράδικο. Τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ χρησίμευσαν σὰν πειστήριο, σὰν «σῶμα τοῦ ἐγκλήματος» σὲ μιὰ δίκη. Τὸ 1956 ἡ πολωνικὴ ἀστυνομία συνέλαβε 44.821 τέτοιους μηδενιστάς, 11.000 περισσότερους ἀπὸ τὸ 1955, σημειώνει ἡ ἔρευνα τοῦ «Informations Catholiques Internationales» πού ἀναφέραμε καὶ προηγουμένως.

Ἡ ἴδια κατάστασις—καὶ χειροτέρα σὲ μερικὰ σημεῖα—παρουσιάζεται καὶ σὲ ἀφρικανικὲς καὶ ἀσιατικὲς χώρες. Οἱ νεαροὶ Ἰάπωνες «taiyo Zoku» (λάτρεις τοῦ ἡλίου) ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν «beat generation» καὶ τοὺς «hooligans» καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς μιμηθοῦν σὲ ὅλα τοὺς.

Τραγικωτέρα ἡ κατάστασις μιᾶς μερίδος τῆς νεολαίας παρουσιάζεται στὰς Ἰνδίας. Ἡ δυστυχία, ἡ ἀθλιότης ὑποβοηθεῖ τὸ κατρακύλισμα τῆς νεότητος. Ἄλλ' εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητο τονίζουν πολλοί, ὅτι τὸ κακὸ αὐξάνεται, ὅταν τὸ κύμα τοῦ πο-

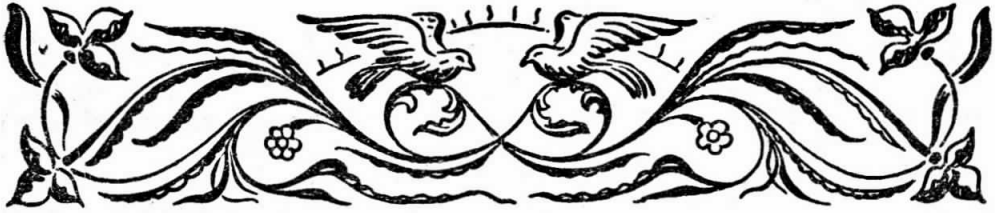
λιτισμοῦ κατακλύξῃ μιὰ τέτοια χώρα. Εἰσάγει τὴν ἠθικὴν κατάρπτωσι, πού εἶναι πιὸ τραγικὴ ἀπὸ τὴν οικονομικὴ ἀνέχεια καὶ πιὸ ἐπικίνδυνη.

Οἱ νεαροὶ «tsotsis» ἀποτελοῦν μάλιστα γιὰ τὴ Νότιο Ἀφρικὴ. Ἐνας ἀγγλικανὸς πάστορ ὁ P. Huddleston τοὺς περιέγραψε στὸ βιβλίον του «Qui est mon prochain?» (ἐκδόσεις Seuil). Οἱ «tsotsis» πού ἀλητεύουν στοὺς δρόμους, δημιουργοῦν συμμορίες, πού ἐπιδίδονται σὲ κάθε ἀντικοινωνικὴ δρᾶσι.

Καὶ τώρα δύο λέξεις πρὶν κλείσουμε τὸ πρῶτο αὐτὸ μέρος τῆς ἐρευνῆς μας. Ἐὰν οἱ νεαροὶ αὐτοὶ «teddy boys» ἀνῆκαν ὅλοι στὶς «κατώτερες κοινωνικὲς τάξεις» θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ θεωρήσῃ τὴν φτώχεια μόνη ὑπεύθυνη καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θεραπεία τῆς. Ἀλλὰ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς κακῶν ἀγοριῶν εἶναι—κατὰ τὴν ἔκφρασι τοῦ Henri Joubrel, πού τὸν χρησιμοποιεῖ καὶ ὡς τίτλον ἑνὸς βιβλίου του—«mauvais garçons de bonnes familles». Σὲ μιὰ δίκη τοῦ Melun, πᾶνε λίγα χρόνια, δικάσθησαν τρεῖς νεαροί, οἱ Panconi, Petit, Nicole, γιὰ διάφορα παραστρατήματα. Καὶ τῶν τριῶν οἱ οἰκογένειες ἀνῆκαν στὴν ἀνώτερη τάξι τῆς κοινωνίας.

Ἄπ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα γεγονότα, πού ὑπάρχουν, διαπιστώνει κανεὶς—ἀντίθετα ἀπὸ ὅ,τι συνήθως πιστεύουμε—ὅτι στὸν παραστρατημένο δρόμο κατρακυλοῦν καὶ νέοι φτωχοί, μὰ καὶ πλούσιοι, παιδιὰ πού ἔμαθαν λίγα γράμματα, μὰ καὶ νέοι, πού σπουδάζουν, ὅπως μαρτυρεῖ καὶ μιὰ ἐλληνικὴ στατιστικὴ. Τὴν παραθέτομε:

Ἄσχολια:	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Μαθηταί, σπουδασταί:	534	634	864	1032	1120	1165
Ἔργαται:	122	246	224	215	311	232
Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ψαράδες:	872	832	967	683	746	646
Ἄλλα ἐπαγγέλματα:	195	274	213	335	342	363
Ἀλλήτες:	35	62	95	24	29	15
Χωρὶς ἐπάγγελμα:	452	523	443	309	403	646

«ΕΝ ΤΩ ΣΥΝΔΕΣΜΩ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ»

(Από την 4ην Γενικήν Συνέλευσιν τῆς Διεθνoῦς Ὁργανώσεως Ὁρθόδοξου Νεολαίας «Syndesmos»).

Λαμπρῇ θέσῃ στὸν πλούσιον πνευματικὸν ἀπολογισμό, πὸν ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἡ Θεσσαλονίκη κλείνοντας τὸ 1958, κατέχει ἀσφαλῶς ἡ 4η γενικὴ συνέλευσις τοῦ «Συνδέσμου», πὸν συνῆλθε ἐκεῖ στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου Σεπτεμβρίου. Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Παναγιώτατον Μητροπολίτην τῆς κ. Παντελεήμονα ἀνοίξε τὴν πνευματικὴν τῆς ἀγκάλην καὶ ὑποδέχθηκε μὲ θερμότητα ἀδελφικὴ τοὺς τριάντα πέντε ἀντιπροσώπους, πὸν ἦλθαν «ἀπὸ τῶν τῆς οἰκουμένης περάτων» γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὸ συνέδριον αὐτό. Δὲν ἦταν συνηθισμένο τὸ γεγονός. Νέοι ὀρθόδοξοι, ἀντιπρόσωποι 20 κινήσεων, μὲ ζῆλον καὶ θερμὴν ἀγάπην γιὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἦλθαν νὰ συζητήσουν ἐπάνω στὰ βασικὰ προβλήματα, πὸν ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ ὀρθόδοξη νεολαία στὸν κόσμον. Δὲν ἦσαν ὅλοι λευκοί, οὔτε ὅλοι Εὐρωπαῖοι. Καὶ ἡ Ἀφρικὴ καὶ ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἄνω Ἀνατολή καὶ ἡ Ἀμερικὴ εἶχαν τοὺς ἀντιπροσώπους των. Μία μικρογραφία τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως βρῖσκεται ἀπλωμένη στὰ πέντε πέρατα τῆς γῆς, ἦταν τὸ συνέδριον αὐτό.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὀλοπρόθυμη καὶ γενικὴ ἦταν ἡ συμπαράστασις ἐκ μέρους τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς χώρας μας εἰδικώτερα. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐλόγησε τὸ συνέδριον καὶ ἡ Ἑλλάς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Α. Μ. τὸν Βασίλεα Παῦλον, τὸ ἐχαιρέτισεν ἐγκαρδίως.

Καὶ μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης αὐτῆς ἐπροχώρησαν στὴν ἀνάπτυξιν καὶ συζητήσιν τῶν θεμάτων τοῦ συνεδρίου των. Τὸ

θέμα «ὁ Σύνδεσμος ὡς διεθνῆς ὀργανώσις» ἔδωσε σὲ ὄλους τὴν εὐκαιρίαν νὰ κατατοπισθοῦν περισσότερο στοὺς σκοποὺς καὶ τὸν τρόπον ἐργασίας τῆς ὀργανώσεως. Ἐνῶ τὸ θέμα «Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ Παράδοξις καὶ τὸ ἱεραποστολικὸν καθῆκον τοῦ Συνδέσμου» ἐδημιούργησε πραγματικὸν συναγερόν πρὸς μίαν διεθνή ἱεραποστολικὴν προσπάθειαν τῆς ὀρθόδοξου νεολαίας.

Καὶ τὸ συμπέρασμα; Ἄς ἀφήσωμε τοὺς ἰδίους νὰ μᾶς τὸ ποῦν. Τὸ διεκήρυξαν ἄλλωστε καὶ στὸ συνέδριό τους: «Ἐἰς τὸν ἀνήσυχον καὶ διηρημένον πλανήτην μας ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνότητος εἶναι ἐπείγουσα ὅσον ποτὲ ἄλλοτε. Πλὴν ὅμως βαθεῖα πεποιθήσις μας εἶναι ὅτι ἡ ἐνότης αὐτὴ μόνον «ἐν Χριστῷ» καὶ εἰς τὴν Μίαν Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ. Οὕτω τὸ καθῆκον τῆς συγχρόνου ὀρθόδοξου νεολαίας εἶναι νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἐνότητα αὐτήν, παρέχουσα ὡς ὑπόδειγμα τὴν ἰδικὴν τῆς ἐνότητος «ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. δ' 3).

Καὶ τὸ ἐλπίζομε αὐτό. Ἄλλωστε οἱ χριστιανοὶ νέοι εἶναι ἡ πιὸ καλὴ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐποχὴν μας. Καὶ ἰδιαίτερα οἱ ὀρθόδοξοι νέοι, τὰ προνομιούχα παιδιὰ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, πὸν τώρα μᾶς δίδουν ἓνα ζωντανὸ καὶ ἔμπρακτον μήνυμα ἐλπίδος καὶ δημιουργίας. Δὲν ἔχουν παρὰ νὰ προχωρήσουν. Ἀποτελοῦν ἓνα λαμπρὸ νεανικὸ κίνημα τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι δύναμις καὶ καύχημα μαζῇ γιὰ τὴν σύγχρονην Ὁρθοδοξίαν. Ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τοὺς καμαρώνουν καὶ τοὺς συνοδεύουν μὲ τίς πιὸ θερμὰς προσευχάς.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ⁽¹⁾

«Φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας. Σοφία δὲ ἀληθῆς ὁ Θεὸς ἐστίν, ἡ οὖν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν αὕτη ἐστὶν ἀληθῆς Φιλοσοφία». (Πηγὴ Γνώσεως, Κεφ. γ' Μ. Ε. Π. 94, 533BC).

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ταπεινῆς ταύτης ἐργασίας ἡμῶν ἐκ δύο, κυρίως, λόγων. Πρῶτον μὲν, διότι επικρατεῖ σχεδὸν ἡ γνώμη ὅτι τὸ νὰ ἀσχολῆται θεολόγος τις, σήμερον, μὲ φιλοσοφικὰς καὶ θεωρητικὰς μελέτας καὶ διδασκαλίας Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, ἀποτελεῖ ἀναχρονισμόν καὶ ματαιοπονίαν, ἐν μέσῳ μάλιστα εἰκοστῷ αἰῶνι, τῷ κατ' ἐξοχὴν αἰῶνι τῆς πράξεως καὶ τοῦ θετικισμοῦ. Δεύτερον δέ, διότι πλείστοι ὅσοι ἐκ τῶν διανοουμένων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, ἀκόμη καὶ τινες ἐκ τῶν θεολόγων, νομίζουν ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς ἀπὸ φιλοσοφικῆς πλευρᾶς ἐξεταζόμενος, ἐξ οὗ καὶ ἡ παντελής, ἰδίως παρ' ἡμῖν, ἔλλειψις σχετικῶν βοηθημάτων καὶ μονογραφιῶν. Καὶ αἱ δύο, ὅμως, αὐτὰ ἀντιλήψεις, ὀφείλομεν νὰ εἰπωμεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, δὲν ἔχονται τοῦ ὀρθοῦ. Διότι ναί μὲν ἐν τῇ ἐποχῇ ἡμῶν μεγαλύτερα ἀνάγκη παρίσταται ἐπικρατήσεως τοῦ πρακτικοῦ καὶ ἐφηρμοσμένου Χριστιανισμοῦ, οὐχ ἦττον ὅμως ἀναγκαῖα εἶναι καὶ ἡ διὰ τῆς «ἀληθοῦς φιλοσοφίας»⁽²⁾ ἐμπέδωσις καὶ κατοχύρωσις τῶν θεμελιωδῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ δογμάτων. «Πρέπει δὲ καὶ τῇ Βασιλίδι, γράφει ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς ἐμφαντικώτατα, ἄθραις τισὶν ὑπηρετεῖσθαι» λάβωμεν τοίνυν τοὺς δούλους

τῆς ἀληθείας λόγους, καὶ τὴν κακῶς αὐτῶν τυραννοῦσαν ἀσέβειαν ἀπωσώμεθα· καὶ μὴ τῷ καλῷ κακῶς χρῆσώμεθα, μὴ πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων τὴν τέχνην τῶν λόγων μεταχειρισώμεθα· ἀλλ' εἰ καὶ μὴ δεῖται ποικίλων σοφισμάτων ἢ ἀληθια, πρὸς γε τὴν τῶν κακομάχων καὶ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως ἀνατροπὴν τούτοις ἀποχρησώμεθα»⁽³⁾.

Τοσοῦτῳ δὲ μάλιστα ἀναγκαῖα ἀποβαίνει, σήμερον, ἡ φιλοσοφικὴ καὶ λογικὴ αὐτῆ κατοχύρωσις τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ δογμάτων, καθ' ὅσον εἰς τὸ παρελθὸν πλέον ἀνήκει ἡ κοινωνικὴ ἐκείνη κατάσταση, καθ' ἣν ἀνεξετάστῳ τῇ πίστει καὶ ἀπλῇ τῇ καρδίᾳ ἀπεδέχτο τις τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη καὶ διανόησις ἐν πᾶσι καὶ εἰς τὰ τῆς πίστεως εἰσέτι ἡμῶν ζητεῖ τὸν λόγον καὶ τὰς αἰτίας καὶ ἐπομένως ἕκαστος πιστὸς δέον νὰ ἦ πάνοπλος καὶ ἐτοιμος «δοῦναι λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι»⁽⁴⁾.

Ὡς ἐκ τούτου, πασιδῆλος καθίσταται ἡ ἀναγκαιότης καὶ ἡ χρησιμότης τῆς «ἀληθοῦς φιλοσοφίας» καὶ διὴ τῆς Πατερικῆς εἰς τὸ θεολογεῖν, πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ σήμερον.

Ἄλλὰ καὶ περὶ τῆς δευτέρας ἀντιλήψεως, ἐπιτραπίτῳ ἡμῖν νὰ εἰπωμεν, κατόπιν τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν ἔργων τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ ὅτι, οἱ ταύτην ὑποστηρίζοντες μεγάλως ἀδικοῦσι τὸν ἱε-

(1) Ἡ μελέτη αὕτη, τροποποιηθεῖσα, ἀποτελεῖ ἐλάχιστον μέρος τῆς ἐπὶ πτυχίῳ ἐνασίμου διατριβῆς ἢ τῆς ἄλλως καλουμένης θεολογικῆς θέσεως τοῦ γράφοντος, ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ.

(2) Μ. Ε. Π. 96, 993-996 ΑΒ.

(3) Διαλεκτικῆ, Κεφ. α' Μ. Ε. Π. 94, 532ΑΒ κ. ε.

(4) Α' Πέτρου 3, 15.

ρὸν πατέρα, δοθέντος ὅτι εὐρέως ποιεῖται χρῆσιν φιλοσοφικῶν καὶ λογικῶν συλλογισμῶν, ἰδιαίτατα ἐν τῇ γνωσιολογίᾳ, θεοδικίᾳ, ἠθικολογίᾳ καὶ ψυχολογίᾳ αὐτοῦ, ὡς θὰ δειχθῆ ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἐξ ὧν εὐκόλως ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι, ὁ ἱερός οὗτος Πατήρ, πρὸς τοὺς ἄλλους, ἦτο κάτοχος καὶ πολλῶν φιλοσοφικῶν γνώσεων, μολονότι, βεβαίως, δὲν παρουσιάζει κατὰ πάντα, καὶ ἐν προκειμένῳ, αὐτοτέλειαν καὶ προσωπικὴν ἀνεξαρτησίαν.

Ἐπάναγκες δὲ θεωροῦμεν ὅπως, σχεδιαγραμματικῶς, σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὴν πορείαν καὶ τὴν σειρὰν, ἣν θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ἐξέτασις τοῦ ὡς ἄνω θέματος. Οὕτω θὰ διαλάβωμεν, πρωτίστως, ὡς ἐν γενικῇ τινι εἰκόνι καὶ συνόψει περὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐποχῆς, ἐν ἣ ἔζησε καὶ συνέγραψεν ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, περὶ τῶν φιλοσοφικῶν μόνον συγγραφῶν αὐτοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ περὶ ὅλων, ἐν γένει, τῶν χαρακτηριζόντων τὸν ἱ. Δαμασκηνὸν ὡς φιλόσοφον ἐκκλησιαστικὸν πατέρα διακριτικῶν γνωρισμάτων καὶ περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἰδιαίτερος τῶν ὑπ' αὐτοῦ θιγομένων φιλοσοφικῶν προβλημάτων, ἧτοι τοῦ γνωσιολογικοῦ, θεολογικοῦ, κοσμολογικοῦ, ἀνθρωπολογικοῦ καὶ τοῦ ψυχολογικοῦ καὶ τίνων ἐπιδράσεις ἐν τούτοις ἔσχεν.

1. Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ Ι. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΕΠ' ΑΥΤΟΥ

Θὰ ἦτο ἀνακρίβεια καὶ πλάνη, ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι ὁ ἱ. Δαμασκηνός, ἀκμάσας τὸ α' ἡμῖσι τοῦ ἡ' αἰῶνος, παρουσιάζει φιλοσοφικὴν αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, ἐπαναλαμβάνομεν, δεδομένου ὅτι ὁ ἱ. οὗτος Πατήρ συγγράφων δὲν ἀπέβλεπε, βεβαίως, εἰς τὸ νὰ διαμορφώσῃ πρότυπον φιλοσοφικὸν σύστημα, ἀλλὰ νὰ ἀποτελέσῃ μίαν εὐρείαν συλλογὴν φιλοσοφικῶν ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων καὶ διαλεκτικῶν κανόνων καὶ ὄρων χρησίμων εἰς τὸν θεολόγον τῆς ἐποχῆς κυρίως ἐκείνης. Διότι, καθ' ὃν ἠκμαζεν ὁ Δαμασκηνός ἐν τῇ Παλαιστίνῃ αἰῶνα, τὸ πλείστον μέρος τῆς Ἀνατολῆς ἐταράττετο ἀπὸ πολυειδεῖς αἰρέσεις, τὴν τῶν Ἰακωβιτῶν, ἧτοι Ἀκεφάλων, καὶ τὴν τῶν Μονοφυσιτῶν,

τῶν ἀπὸ Σεβήρου μάλιστα τοῦ Ἀντιοχεῶς ἀρξαμένων, καὶ ποικίλοις σοφίσμασιν ἀγωνιζομένων πρὸ πολλοῦ ἵνα ἐκστήσωσι τοὺς ὁπαδούς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, λαμβάνοντες τὰ ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγοριῶν. Ἐπέκειντο δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ Ἀφθαρτοδοκῆται, οἱ Ἀγνοῆται, οἱ Μονοθεληταί, οἱ Τριθεῖται καὶ Νεστοριανοὶ μὲ τὰς διαλεκτικὰς τέχνας καὶ τὰ σοφίσματα, ὡς ἐν τούτοις μόνους γεγυμνασμένοι καὶ ἐμπειρότατοι.

Ἐκ τούτου καὶ τῆς ὑγιοῦς πίστεως οἱ προστάται ἠναγκάζοντο νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς διαλεκτικούς κανόνους καὶ ὄρους πρὸς ἀποστόμωσιν τῆς ἐκείνων ἐρεσχελείας' ἐξήταζον ὁμως πάντοτε αὐτοὺς πρὸς τὴν συνήθη τῶν δοκίμων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων διδασκαλίαν, ὡς πρὸς βέβαιον κανόνα καὶ στάθμην.

Οὕτω πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔκαμε Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς κατὰ τῶν Σεβηριανῶν καὶ Μονοθελητῶν' οὕτω Λεόντιος ὁ Βυζάντιος, συγγραφεὺς οὐκ ἀσημαντος τοῦ στ' αἰῶνος, ἀνεσκεύαζε τοὺς αὐτοὺς Σεβηριανούς' οὕτω Εὐλόγιος ὁ Ἀλεξανδρείας' οὕτω Ἐφραίμ καὶ Ἀναστάσιος οἱ Ἀντιοχεῖς, τῶν ὁποίων τὰ βιβλία ὀλόκληρα, ἢ βιβλίων τεμάχια σφύζονται μέχρι τούδε. Ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ δύο Γρηγόριοι, Ναζιανζηνός καὶ Νύσσης, καὶ ὁ Μ. Βασίλειος κατὰ πρῶτον οὕτως ἀνεσκεύασαν ἄριστα καὶ ἀπεστόμωσαν τὸν Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, τοὺς δεινοτάτους τῶν Ἀρειανῶν σοφιστάς.

Περὶ δὲ τοῦ ἱ. Δαμασκηνοῦ προκειμένου δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι, ἐν μὲν τοῖς διαλεκτικοῖς ὀρισμοῖς, βασίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας μετ' ἀναμίξεως νεοπλατωνικῶν ἰδεῶν, ἐνῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐν γένει, παρίσταται ἐκλεκτικός, ὑπὸ τὴν ἔποψιν πάντοτε τῆς φιλοσοφίας κρινόμενος, καὶ ἐμπιστεύεται περισσότερον, ὡς ἐπὶ αὐθεντίας, εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς Πατέρας, οἵτινες καθοδηγοῦν καὶ χειραγωγοῦν αὐτὸν οὐ μόνον ἐν τῇ θεολογικῇ, ἀλλὰ καὶ τῇ φιλοσοφικῇ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ. Τοῦτο, ἄλλως τε, τεκμαίρεται καὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἱ. Πατρός, κακίζοντας τοὺς τιμῶντας τὸν Ἀριστοτέλην «ὡς τρισκαιδέκατον ἀπόστολον» καὶ

τοὺς προκρίνοντας «τοῦ θεοπνεύστου τὸν εἰδωλόλατρη»⁽⁵⁾.

Διὰ τούτων ὅμως οὐδόλως προτίθεται ὁ ἱ. Πατὴρ ἵνα ὑποτιμῆσῃ ἢ κακίσῃ καὶ τὴν Φιλοσοφίαν, ἣν ἀλλαχοῦ ἀποκαλεῖ «τέχνην τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν»⁽⁶⁾. Οὐδὲν, λέγει ὁ Πεταβίος⁽⁷⁾, κωλύει τὸν θεολόγον ἵνα ἔχη τὴν τῶν θείων ἐπιστήμην ἐρμυνοτέραν μὲ τὰ ὅπλα τῆς καθαρᾶς φιλοσοφίας καὶ διαλεκτικῆς, καὶ ρητορικωτέραν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐριστικὴν ἐκείνην καὶ σοφιστικὴν τελείως παραβλέψῃ, οὐχὶ ἵνα μεταχειρίζεται ταύτην, ὡς οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροί, πρὸς διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα προμάχηται ὑπὲρ αὐτῆς καὶ διαλύῃ τῇ δυνάμει τῆς τέχνης τὰς ἐκείνων πλεκτάνας. Πρὸς ἐπικύρωσιν δὲ τοῦ λόγου του φέρει τοὺς λόγους τοῦ ἡμετέρου Δαμασκηνοῦ. «Ἐπειδὴ δὲ φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος πάντα δοκιμάζοντες τὸ καλὸν κατέχετε⁽⁸⁾, ἐρευνήσωμεν καὶ τῶν ἔξω σοφῶν τοὺς λόγους ἴσως τι καὶ παρ' αὐτοῖς τῶν ἀγωγίμων εὐρήσωμεν, καὶ τι ψυχοφελὲς καρπώσωμεθα... κλπ.»⁽⁹⁾.

Ταύτην, λοιπὸν, τὴν μέθοδον μετεχειρίσθησαν οἱ ἐνδοξότεροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ μόλις κανεὶς ἄλλος ἀντεπολέμησεν ἐπιτυχικώτερον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως πρὸς πᾶσαν ὅποιανδήποτε πλάνην, ὅσον ὁ θεσπέσιος οὗτος Δαμασκηνός, διὰ τῆς παραδόσεως καὶ τοῦ κύρους τῶν ἁγίων Πατέρων ἔπειδὴ εἶχεν ἀπίστευτον δεινότητα λόγου, καὶ ποικίλιαν θαυμασίαν, καὶ κομψότητα, δίκην μελίσης τῶν πρὸ αὐτοῦ θεολόγων τὰ συγγράμματα ὡς λειμῶνας ἀπανθισάμενος, καὶ συντάξας οἶον ἀνθολογίαν τινὰ ἐκ κομψοτάτων πανταχόθεν ἐκλελεγμένων ἀνθέων, καὶ μὲ θαυμασίαν ἐπιμέλειαν καὶ τέχνην συνεπλέκετο πρὸς πάσας τὰς τῶν παρελθόντων αἰῶνων αἱρέσεις, καταβαίνων εἰς τὴν παλαιστραν

(5) Τόμος πρὸς Δαριάς ἐπίσθ. Ἰακωβίτην. Μ. Ε. Π. 94, 1441ΑΒ.

(6) Πηγὴ Γνώσεως, Κεφ. γ'. Μ. Ε. Π. 94, 533Β.

(7) Προλεγόμενα εἰς τὴν Θεολογίαν, Κεφ. 4-5.

(8) Α' Θεσσαλ. 5, 21.

(9) Διαλεκτική, Κεφ. α'. Μ. Ε. Π. 94, 532ΑΒ κ. ε.

οὐκ ἄσπλος ἀλλὰ τῇ τῶν ἱερῶν γραμμῶν καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων καὶ τῇ τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας πανοπλίᾳ περιτετραγμένους.

Ἐκ τῶν τοιούτων ἀρχῶν δομώμενος ὁ θεῖος Δαμασκηνός καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν κατατείνων, ἐπεχείρησε πρῶτος νὰ συντάξῃ δογματικῆς θεολογίας σύστημα ἐντελές, καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἱερουσαλίμην μορφήν τῆς Ἐπιστήμης, τῆς καλουμένης Θεολογίας, καθ' ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος ἐκκλησιαστικὸς πατήρ, ὅστις ἐξέθηκε συνθετικῶς τὸ δόγμα καὶ φιλοσοφικῶς ὑπεστήριξε τοῦτο ἐναντίον τῶν ποικίλων αἱρέσεων ἥτοι ἐξέθηκε συστηματικῶς τὴν κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἕως τότε κατὰ μέρος μόνον ἐπεξεργασθεῖσαν ἐκ τῶν θεολογικῶν συζητήσεων δογματικῆν, καὶ εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν Παράδοξιν ἐπιστηριζομένην, καὶ τοῦτο ἐχρησίμωσεν ἔπειτα ὡς ἀρχέτυπον εἰς ὅλους τοὺς μετὰ ταῦτα καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας σχολαστικὸς θεολόγος καὶ μάλιστα Πέτρον τὸν Λομβαρδὸν καὶ Θωμᾶν τὸν Ἀκινάτην.

Πρῶτος, ἐπίσης, ὁ ἱ. οὗτος Πατὴρ εἰσάγει τὴν χρῆσιν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ὄντολογίας τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὴν Θεολογίαν. Πρὸς τούτοις παραλαμβάνει καὶ ἐκ τῆς Ψυχολογίας καὶ ἐκ τῆς Ἠθικῆς τοῦ Σταγειρίτου, τὴν χρησιμοποίησιν δὲ ταύτην τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας δικαιολογεῖ διὰ τῆς ἀρχῆς ὅτι, ἡ φιλοσοφία εἶναι θεραπειὰ τῆς θεολογίας⁽¹⁰⁾.

Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐγνώρισεν ὁ ἱ. Δαμασκηνός εἰς τὴν Σχολαστικὴν Φιλοσοφίαν τῆς Δύσεως τὰς θεμελιώδεις ἐννοίας τῆς λογικῆς καὶ τῆς ὄντολογίας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς ἀρχαιότητος, ὡς καὶ σπουδαῖα στοιχεῖα τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ. Οὕτως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος τῶν Μέσων αἰώνων.

2. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ

Τὸ κυριώτερον ἔργον τοῦ ἱ. Δαμασκηνοῦ, ὅπερ καὶ ἀπὸ τῆς φιλοσοφικῆς ἀπό-

(10) Μ. Ε. Π. 94, 532ΑΒ κ. ε.

ψεως περισσότερον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου⁽¹¹⁾ οὕτω καλούμενον, «πηγὴ γνώσεως». Εἶναι μία συστηματικὴ ἔκθεσις τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, ἣν προλογίζει διὰ διπλῆς εἰσαγωγῆς, φιλοσοφικῆς τούτεστι καὶ ἱστορικῆς. Διαιρεῖται εἰς τρία μέρη: Τὸ πρῶτον μέρος ἐπιγράφεται «Κεφάλαια Φιλοσοφικὰ ἢ Διαλεκτικῆ» καὶ συνιστᾷ φιλοσοφικὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ τὸ χριστιανικὸν δόγμα. Τὸ βιβλίον τοῦτο, ὡς ἐξαγόμενον ἐκ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγῆς, δὲν περιέχει νέας ιδέας, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ ἦτο ὁμοῦς ὠφελιμώτατον καθ' οὓς συνεγράφη χρόνους.

Μετὰ τοῦτο ἔπεται ἡ «Περὶ Αἰρέσεων» πραγματεία, ἑκατὸν καὶ τριῶν αἰρέσεων κακοδοξίας στηλιτεύουσα εἰς τσαῦτα κεφάλαια, ὧν αἱ ὀγδοήκοντα πρῶται ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου συγγραμμάτων ἐξήχθησαν, διαλαμβάνουσαι τὰ κατὰ τοὺς Νεστοριανούς, Εὐτυχιανούς καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ὑποδιαιρέσεις, καὶ πολλὰς ἔπειτα ἄλλας ἀγνώστους.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπεται τὸ ἄριστον καὶ οἰονεὶ ἡ κορωνὴ τῶν θεοσόφων αὐτοῦ συγγραμμάτων, «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως» ἐπιγραφόμενον, ἀποτελεσμα τῶν θεολογικῶν συζητήσεων, αἵτινες πολλοὺς αἰῶνας ἐνησχόλησαν τοὺς διδασκάλους τῆς Ὁρθοδόξιας. Πάντα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν χριστιανὸν ἢ θεολόγον, μετὰ τσαύτης ἀξιοπρεπειᾶς καὶ ἀκριβείας ἐκθέτει, ὥστε ἀπορεῖ τις, τί πρῶτον ἢ μᾶλλον νὰ θαυμάσῃ, τοῦ πνεύματος τὴν δξύτητα, ἢ τοῦ λόγου τὴν καλλιέπειαν καὶ τὴν εὐροίαν; Ἐν τούτῳ ἠκολούθησε μάλιστα Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, τὸν διὰ τὴν ἐξηκριβωμένην περὶ τὰ θεῖα γνῶσιν θεολόγον καθ' ὑπεροχὴν ἐπαξιῶς ὀνομαζόμενον.

Εἰς τὴν συγγραφὴν δὲ τοῦ ἐν λόγῳ συγγραμματος αὐτοῦ ὁ θεσπέσιος διδάσκαλος προῦβη ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν τοῦ Χριστοῦ μαθητὴν οὐ μόνον τῆς φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀμαθείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ψευδωνύμου τῶν ἔθνικων γνώσεως, καὶ νὰ

ὀπλίσῃ αὐτὸν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἀνασκευάζῃ τὰ πρὸς τὴν ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν ἀντιβαίνοντα σοφίσματα, τῇ βοηθείᾳ τῆς θύραθεν σοφίας, ὑπ' ἧς ὁ πρὸς τὴν θεῖαν ἐξομαλιζέται δρόμος. Διαιρέσας δὲ τὴν Διαλεκτικὴν αὐτοῦ, ἣτις ἀποτελεῖ ἐκλογὴν τῆς θύραθεν ἀκριβῶς σοφίας, συνοπτικώτατα, εἰς κεφάλαια, συνέπλεξεν εἰς ταῦτα καὶ τὴν περὶ Θεοῦ ὡς δημιουργοῦ τῶν ὄντων γνῶσιν, παραθέτων μετὰ τάξεως ὀρθῆς καὶ εὐκρινείας, ὅσα ἐκ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐνόμισεν ἐπιτήδεια πρὸς διασάφην τῆς τοιαύτης γνώσεως, καὶ ἐξέθηκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ Θεοῦ, καθ' ὅσον ἐγγωρεῖ ἡ ἀνθρωπίνη κατάληψις. Μεταξὺ δὲ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν παρενέβαλε καὶ τοὺς τῶν αἰρετικῶν φληνάφους, ἵνα διεγείρῃ μᾶλλον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωσκόντων, ὡς καὶ τὴν Διαλεκτικὴν προέταξεν, ἵνα χωρησμεύῃ ὡς ὄργανον, οὐδένως χρεῖαν ἔχει, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, πᾶς τεχνίτης πρὸς τὴν τοῦ ὄλου ἔργου κατασκευὴν, καὶ ἵνα, ὡς αἱ ἄβραι τῇ Βασιλίδι, ὑπηρετῇ εἰς τὰ τῆς πίστεως, καὶ ἐξ αὐτῆς ἄρχηται, ὡς ἐκ τῶν στοιχείων ὁ γάλακτος ἀκόμη χρήζων, ἐσχάτην δὲ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἔταξε, τὴν τὰ τῆς Πίστεως διδάσκουσαν⁽¹²⁾. Οὐδεμίαν, λοιπὸν, ἀμφιβολίαν ὄτι, τὰ τρία ταῦτα μέρη, ὡς εἰπομεν ἤδη, ἀποτελοῦσιν ἐν ὄλον σύγγραμμα, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τείνουσιν.

3. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ-ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Κατόπιν τούτων, χωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν, κατὰ τὸ δυνατὸν συντομώτερον, διότι δὲν ἐξαντλοῦνται εἰς μίαν περιορισμένων ὁρίων τοιαύτην μελέτην ὡς ἡ παρούσα, καὶ διατύπωσιν ἐνὸς ἐκάστου ἰδιαίτερος τῶν ὑπ' αὐτοῦ θιγομένων φιλοσοφικο-θεολογικῶν προβλημάτων.

α) Γνωσιολογία.

Ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ γνωσιολογικοῦ, λέγομεν ὅτι, ἄξια ἰδιαίτερας ὄλως προσοχῆς καὶ μελέτης τυγχάνουσιν αἱ περὶ τῆς ἀξίας καὶ σπουδαιότητος τῆς γνωστικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἰκανότητος πεποιθήσεις τοῦ ἱ. Πατρὸς.

(11) Διαλεκτικῆ, Κεφ. α'.

(12) Μ. Ε. Π. 94, 524CD κ. ἑ.

Μολονότι πιστεύει, ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς πεπερασμένον ὄν, ὡς συγκείμενον καὶ ἐκ σώματος καὶ περιοριζόμενον ὑπὸ τῶν ὁρίων τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου, καθ' ὃ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ λαβὼν παρ' ἑτέρου αἰτίου, τοῦ καὶ δημιουργοῦντος τὰ πάντα, ἀθυπάρκτου, ἀπολύτου καὶ ἀείρου ὄντος, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχον πέρας, δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων ἀλλὰ μόνον τὰ περὶ τὴν οὐσίαν⁽¹³⁾, τὸ φαινόμενον δηλονότι καὶ ἐξωτερικόν, ἐν τούτοις τσαύτην ἐμπιστοσύνην καὶ ἐκτίμησιν εἰς τὴν πραγματικὴν γνῶσιν τρέφει, ὥστε νὰ καταβιάξῃ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δὲν αἰσθάνεται καὶ δὲν ζῆ τὴν εὐγενῆ καὶ ἐνδιάθετον τῆς φύσεως ἡμῶν ὁρμὴν πρὸς τὴν μάθησιν, πρὸς τὸ «εἰδέναι» καὶ πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ ἔρευναν τῶν περὶ ἡμᾶς ὄντων καὶ γινομένων, εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀλόγων, διότι ἡ ἄγνοια εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν ἀλόγων, ἐνῶ τοῦναντίον ἴδιον τῶν λογικῶν ὄντων εἶναι ἡ γνῶσις, ἡ σκέψις, ἡ ἐπιστήμη. Εὐστόχως δὲ τὴν Φιλοσοφίαν θεωρῶν ὑπηρετίδα τῆς Θεολογίας, καθ' ὅτι καὶ ἐκείνης πρόωτιστον μέλημα εἶναι ὁ Θεός, τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν φῶς ἀνακηρύττει τῆς λογικῆς ψυχῆς, τὸν ἐν ἡμῖν λόγον δοξάζων ὡς νοῦν ὄρωντα καὶ γνωστικὸν καὶ δεκτικὸν τῆς τῶν ὄντων γνώσεως καὶ ἐπιστήμης, τὴν δὲ ἄγνοιαν πρὸς σκοτὸς τοῦ λογισμοῦ παραβάλλει⁽¹⁴⁾.

Ὡς ἐκ τούτου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος ὀπαδὸς τῆς ἀγνωσιαρχίας, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ ἀντιθέτου αὐτῆς ἄκρου, τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ὑποστηρικτῆς, καθό, ὡς καὶ ὁ ἴδιος λέγει⁽¹⁵⁾, ὑπὸ τῆς σαρκὸς ὡς ὑπὸ παραπέτασμα καλυπτομένη ἡ ψυχὴ, δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μόνον τὰ περὶ τὴν οὐσίαν, τούτέστιν τὰ φαινόμενα, γνωρίζει τῇ περὶ φαινομενολογίας τοῦ Ἀριστοτέλους θεωρίᾳ προφανῶς ἐνταῦθα στοιχῶν. Πηγὴ δὲ τῆς γνώσεως διὰ τὸν

ἰ. Δαμασκηνόν, ἀκένωτος, εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός, ἡ ἀληθὴς Σοφία, ἥς ἀπαύγασμα εἶναι ἡ Φιλοσοφία⁽¹⁶⁾, βασιζόμενος ἐν προκειμένῳ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων ἢ τῶν θύραθεν φιλοσόφων.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν καθαρῶς φιλοσοφικὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, συνίστησι, συμφώνως τῷ Σταγειρίτῃ, τὴν ἄμεσον παρατήρησιν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ καθαρὸς λόγος εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὄργανον πάσης ἀνακαλύψεως ἀνθρωπίνης, τούτου ἕνεκα ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, εἰς ἀνεύρεσιν τῆς καθόλου καὶ ὑπερτάτης ἀληθείας προστρέχει εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, ἥς τέρμα καὶ σκοπὸν πρόωτιστον τίθησι τὸν Θεόν. Ἡ Φιλοσοφία, λοιπόν, ἐπιζητεῖ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἀλήθειαν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς παχυλῆς αἰσθήσεως. Ὄφειλον οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀσπάζωνται ὡς τιμαλφέστατον θησαυρὸν τὴν ἰδέαν, τὸ αἴνιον, τὸν λόγον, τὰς δὲ αἰσθήσεις νὰ λογίζονται θεραπεινίδας, ὄργανα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχοντος λόγου. Τότε δὲ ὁ νοῦς καθομιζεταὶ πρὸς τὸ μακάριον τέλος, ἀνάγεται πρὸς τὴν ὑπὲρ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ κατάληψιν ἀρχήν, ἣτις εἶναι ὁ Θεός, ὁ τῶν πάντων αἴτιος καὶ ποιητὴς καὶ δημιουργός⁽¹⁷⁾. Διὰ τοῦτο καὶ χωρὶς νὰ παρεκκλίνῃ ποσῶς τῆς φιλοσοφικῆς ὁδοῦ, τῆς σφαιράς τῆς νοητῆς ἡμῶν ὑπάρξεως, γνωματεύει ὅτι, τὸ Ὄν καὶ ἀληθῶς ὑπὲρ οὐσίαν Ὄν, τὸν Θεόν, γινώσκει μόνον ὁ κεκαθαρισμένος τὴν διάνοιαν, ὁ φωταγωγούμενος ὑπὸ τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας, δι' ἑσωτερικῆς ἐλλάμψεως καὶ καταυγάσεως ὑπὸ τοῦ θείου φωτός, ταύτης ἐκ τῆς ψυχικῆς καθάρσεως καὶ ἀγνόητος πάντοτε ἀπορροεούσης, διότι «πάντα φωτεινὰ καὶ ὑπέρολαμπρα τοῖς δεκτικοῖς φωτός, καὶ μὴ τὴν ψυχὴν τῷ ῥύπῳ μεμολυσμένοις τῆς συνειδήσεως»⁽¹⁸⁾. Πρὸς τούτοις ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς πιστεύει εἰς ὑπερφυσικὴν τινα δύναμιν, ἣτις δαδουχεῖ τὴν

(13) Ἐκδ. Ὁρθοδ. Πίστεως, Βιβλ. α', κεφ. ι'. Μ. Ε. Π. 94, 840Α. 1341BC.

(14) Πηγὴ Γνώσεως, κεφ. α'. Μ. Ε. Π. 94, 529AB πρβλ. καὶ στ. 840Α. 1341BC.

(15) Αὐτόθι. Πρβλ. Περὶ Εἰκότων, Δόγ. γ'. Μ. Ε. Π. 94, 1337BC καὶ τ. 96, 1009BC κ. ἔ.

(16) Πηγὴ Γνώσεως, κεφ. γ'. Μ. Ε. Π. 94, 533C κ. ἔ. Πρβλ. καὶ τ. 96, 552D κ. ἔ.

(17) Μ. Ε. Π. 94, 532CD.

(18) Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου. Μ. Ε. Π. 96, 552D κ. ἔ. Πρβλ. τ. 94, 529BC.

ἄλλως ἀσθενῆ καὶ ἀτελῆ καθ' ἑαυτὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν καὶ πέραν τῶν νόμων τῆς φύσεως, εἰς τὰ ἄδυνα οὐσίας τῶν ὄντων, καὶ ἦτις εἶναι ἡ φωταγωγὸς καὶ πανσθενουργὸς τοῦ Θεοῦ τῆς φιλοσοφίας χάρις⁽¹⁹⁾. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοιαύτη περὶ Θεοῦ γνῶσις δέον νὰ ἐκληφθῆ ἀτελής καὶ ἐλλιπής, διότι ὡς τὸ ἀγαθὸν τοῦ Πλάτωνος, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὡς «ὑπερουσία», «αὐτοζωή», καὶ «αὐτοουσία» κείται ἐπέκεινα τῶν ὄρων τῆς γνώσεως καὶ τῆς πεπερασμένης τοῦ ἀνθρώπου οὐσίας καὶ φύσεως⁽²⁰⁾. Διὰ τούτου, ὅμως, δὲν ὑποβιάζεται ἡ ἀξία τῆς γνώσεως, δοθέντος ὅτι ἐν τῷ περὶ σχέσεως πίστεως καὶ γνώσεως κεφαλαίῳ ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, μὴ παρεκκλίνων καὶ ἐν τούτῳ τῆς γενικῆς γραμμῆς, ἦτις ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς πατράσι τῆς Ἀνατολῆς, δοξάζει ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεως εἶναι καὶ λογικῶς ἀπρόσβλητον καὶ διὰ μακρῶν ἀποδείκνυσι τὴν μεγίστην ἀξίαν καὶ σημασίαν πίστεως καὶ γνώσεως ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, προτάσων βεβαίως, τῆς γνώσεως τὴν πίστιν⁽²¹⁾. Ἐξ ἄλλου δέον νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι βασικὸν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς πατερικῆς φιλοσοφίας τῶν μέσων χρόνων εἶναι ὅτι, «δὲν ζητεῖ τὴν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ διὰ μόνου τοῦ λόγου εὗρεσιν τῆς περὶ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἀληθείας χάριν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑποτίθει μὲν ὡς ἀληθῆ καὶ τῷ ἀδιαστρόφῳ ἀνθρωπίνῳ λόγῳ μὴ ἀντιβαίνοντα τὰ ἀπὸ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως ἀπορρέοντα, δόγματα τῆς πίστεως, φιλοτιμεῖται δὲ μηδὲν μὲν νὰ ἐπινοήσῃ καὶ παραδεχθῆ ὡς ἀληθές, εὗρισκόμενον ἐν προφανεῖ ἀντιθέσει πρὸς τὰ τῆς πίστεως, αὐτὴν δὲ τὴν πίστιν νὰ μεταποιήσῃ εἰς βεβαίαν γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην, εἰς τὸ ὅτι τῆς πίστεως προστιθεῖσα, ὅπου καὶ ὅσον ἐγγωρεῖ, καὶ τὸ διότι τὸ ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα μὲν ἀποδεικνύουσα ὡς ἔλλογα, εἰ δυνατόν, καὶ αὐτὰ τὰ μυστηριώδη καὶ ὑπερφυῆ δόγματα τῆς θρη-

σκείας, εἰ δὲ μὴ παριστώσα αὐτὰ ὡς μὴ ἐναντιούμενα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου⁽²²⁾. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ κυριαρχοῦσα ἐπὶ τῆς πατερικῆς φιλοσοφίας τοῦ Μεσαίωνα ἐπίδρασις εἶναι πρωτίστως ἡ τοῦ Πλάτωνος, τῶν Νεοπλατωνικῶν καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐκ τῶν μᾶλλον συμφωνούντων τοῖς διδάγμασι τῆς πίστεως, ὥστε νὰ ὁμιλῶμεν περὶ «Πλατωνισμοῦ τῶν Πατέρων» κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ εἶτα τῶν Στωϊκῶν, καὶ τοῦ Φίλωνος αὐτοῦ.

β) Θεολογία (Θεοδικία).

Ἄνευ ὑπερβολῆς τινος δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐκ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ἐφιλοσόφησαν ὀπωδῆστοτε περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ ἐν γενεῖ καὶ τῶν ιδιοτήτων Αὐτοῦ, παρίσταται καὶ ὁ ἱ. Δαμασκηνός, ὡς πρῶτος μεταξὺ τῶν ἄλλων δογματιστῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅστις ἐκπροσωπεῖ ἅπασαν τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν τοῖς διαφόροις αὐτοῦ ἔργοις ὁ θεῖος οὗτος Πατήρ, οὐ παύεται ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ πᾶσαν ἔοψιν οὕτω θεωρεῖ τὸν Θεὸν ὡς τὸν αἰεὶ ὄντα ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος, ὡς ἀνάιτον καὶ ἀναρχον⁽²³⁾, ὡς πάντων τῶν ὄντων ἐπέκεινα⁽²⁴⁾ καὶ οὐσίαν ὑπερουσίον⁽²⁵⁾ καὶ ἀλλαχού παρίστην Αὐτὸν ὡς φῶς ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ καὶ καταλήψει· «Θεός... ἐστὶν τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄρρητον φῶς, οὔτε νοὶ ληπτόν, οὔτε λόγῳ ρητόν, πάσης φωτιστικῆς λογικῆς φύσεως· τοῦτο ἐν νοητοῖς, ὅπερ ἐν αἰσθητοῖς ὁ ἥλιος. Ὅσον ἂν καθορώμεθα, φανταζόμενον, καὶ ὅσον ἂν φαντασθῶμεν ἀγαπώμενον, καὶ ὅσον ἂν ἀγαπήσωμεν, αἰθὴς νοούμενον· αὐτὸ ἑαυτοῦ θεωρητικόν τε καὶ καταληπτικόν· ὀλίγα τοῖς ἔ-

(22) Βασ. Ἀντωνιάδου, Ἐγχειρίδιον Ἰστορ. τῆς Φιλοσοφίας, Τόμ. Β', σ. 7.

(23) Ὁμλ. εἰς τὴν Κοίμ. τῆς Θεοτόκου. ἱ'. Μ.Ε.Π. 94, 840 Α. Πρβλ. καὶ στ' 1341BC.

(24) Λόγος εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, αὐτόθι, στ' 664CD.

(25) Πηγὴ Γνώσεως, Κεφ. δ'. Μ. Ε. Π. 94, 537C.

(19) Πηγὴ Γνώσεως, κεφ. α'. Μ. Ε. Π. 94, 532Α. Πρβλ. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόκιον.

(20) Μ. Ε. Π. 94, 1128CD. Πρβλ. καὶ στ. 808CD.

(21) Μ. Ε. Π. 94, 1128C κ. ε.

ξω χεόμενον»⁽²⁶⁾ ὡς πνεῦμα ἄκτιστον, ἀναρχον, αἰώνιον, ἄυλον, φωτιστικόν, ἄτρεπτον, ἀπαθές, ἀπερίγραπτον, ἀχώρητον, ἀπερίοριστον, ἀόριστον, ἀόρατον, ἀπερινόητον, ἀνευδές, αὐτοκρατές, αὐτεξούσιον, παντοκρατορικόν, ζωοδοτικόν, παντοδύναμον, ἀπειροδύναμον, ἀγιαστικόν καὶ μεταδοτικόν⁽²⁷⁾. Εἶναι, τέλος, τὸ Θεῖον, κατ' αὐτόν, ἀπανταχοῦ καὶ περιέχει πάντα. «Ἀπερίγραπτον μὲν οὖν ἔστι τὸ Θεῖον... καὶ πάντα περιέχον»⁽²⁸⁾.

Πάντες, ὁμοῦ, οἱ ὀρισμοὶ οὗτοι καὶ ἡ θεολογικὴ συζήτησις περὶ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τοῦ Θεοῦ δὲν δύνανται, λέγει ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, νὰ παραστήσωσι καὶ ἐρμηνεύσωσι εἰς τὸ ἀνήσυχον ἀνθρώπινον πνεῦμα ταύτην, διότι καθίσταται αὕτη γνωστὴ καὶ προσιτὴ μόνον εἰς τοὺς πίστει δεχομένους καὶ ἐρευνῶντας τὰ θεῖα μυστήρια. «Ἀκράτητος καὶ οὐρανοδρόμος ἡ θεῖα φύσις, ἀνέφικτος τοῖς διώκουσιν, ἐγγίζουσα τοῖς πιστεύουσιν. Ἀνθρώπινα λέξεις Θεοῦ οὐσίαν ἐρμηνεύσαι οὐ δύνανται. Ἔστιν ὅτε καὶ θεολογεῖν ἐπιχειροῦσιν, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος, καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος. Εἰ ζήτηεις Θεόν, ὦ διάνοια, ἐξελεθούσα ἀπὸ σαυτῆς ἀναζητεῖ»⁽²⁹⁾.

Ἐπὶ τοσοῦτω δὲ «ὁ κίνδυνος τοῦ στοχασμοῦ» καὶ τῆς ἀποτυχίας ἀποβαίνει βέβαιος καὶ ἀναπόφεικτος καθ' ὅσον «πέλαγος οὐσίας ἄπειρον καὶ ἀόριστον»⁽³⁰⁾ εἶναι ὁ Θεός. Τοῦτου ἕνεκα εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωσθῆ καὶ ἐκφρασθῆ αὕτη καὶ ἐὰν ὅλοι αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν ἐποχῶν ἐνωθῶσιν ἐπὶ τούτῳ⁽³¹⁾. Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν συνιστῶν εἰς τὸν ταλαίπωρον καὶ «ἐπαιρόμενον τῇ μεταιότητι τοῦ νοῦς αὐτοῦ» ἀνθρώπον ὅπως μὴ ἐπιζητῆ τὰ πάντα, καὶ διὰ τὰ θεῖα, νὰ καταστήσῃ ἀντικείμενον

καὶ κτῆμα τῆς περιορισμένης γνωστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως χαρακτηρίζει πικρῶς τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ ἐγγείρημα ὡς «τόλμαν» καὶ «ἄγνωιον»⁽³²⁾ καὶ θεωρεῖ εὐκολώτερον τὸ νὰ ἐκμετρήσῃ τις διὰ μικρᾶς «κοτύλης» τὸ ἀχανές πέλαγος τῆς θαλάσσης ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἵνα γνωρίσῃ διανοητικῶς τὰ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ⁽³³⁾.

Τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κατάληψιν τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ δικαιολογῶν ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος λέγει: «...Ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεός, καὶ ἐπὶ μετέξει τῆς ἀγαθότητος παράγων ἡμᾶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, καί, γνωστικούς ποιήσας ἡμᾶς, ὥσπερ οὐ τῆς οὐσίας αὐτοῦ μετέδωκεν ἡμῖν, οὕτως οὐδὲ τῆς γνώσεως τῆς οὐσίας αὐτοῦ. Ἀδύνατον γὰρ φύσιν τελείως γνῶναι τὴν ὑπερκειμένην φύσιν. Εἰ δὲ καὶ τῶν ὄντων αἱ γνώσεις, τὸ ὑπερούσιον πῶς γνωσθήσεται;»⁽³⁴⁾. Ἄλλ' ἐνῶ τελείως ἀδύνατον τὴν γνῶσιν τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ θεωρεῖ ὁ θ. Δαμασκηνός καὶ διὰ τὸν ὡς ἄνω λόγον, ἀλλὰ καὶ διότι «πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ φύσιν εἰσὶ, καὶ λόγον, καὶ ἔνοιαν»⁽³⁵⁾ ἀλλαχοῦ τοῦναντίον ἐπὶ τὸ φιλοσοφικώτερον καὶ μετριοπαθέστερον, βεβαίως, παραδέχεται ὅτι τὰ τῆς Θεολογίας δὲν εἶναι πάντα ἄγνωστα καὶ ἀκατάληπτα, ἀλλ' οὔτε καὶ πάντα γνωστὰ καὶ καταληπτά, δεδομένου ὅτι δύνανται τις νὰ γνωρίξῃ τι, ὅπερ ὁμοῦ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐκφράσῃ. Οὕτω δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἀμυδρῶς πολλὰ περὶ τοῦ Θεοῦ, πλὴν ὁμοῦ ἡ τούτων διατύπώσεις ἢ ἐκφράσεις, δύσκολος, ἂν μὴ καὶ ἀδύνατος, ἀποβαίνει⁽³⁶⁾. Ὅσοῦ δὲ ἐλλιπῆς καὶ ἀτελής εἶναι ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ διανοητικὴ γνῶσις ἡμῶν, ἐπὶ τοσοῦτω πληρεστέρα δύνα-

(26) Ἱερά Παράλληλα, στοιχ. α'. Μ. Ε. Π. 95, 1073CD κ. ἐ. Πρβλ. Περί ἁγ. Τρ. β'. τ. 95, 13AB.

(27) Ἐκδ. Ὁρθοδ. Πίστεως, Βιβλ. α'. Κεφ. ιδ'. Μ. Ε. Π. 94, 860AB.

(28) Ἐκδ. Ὁρθοδ. Πίστεως, Βιβλ. α'. Κεφ. ιγ'. Μ. Ε. Π. 94, 853B κ. ἐ. Πρβλ. καὶ στ. 852AB.

(29) Ἱερά Παράλληλα, Τίτλ. γ'. Μ. Ε. Π. 95, 1085CD. Πρβλ. καὶ τ. 94, 793BC.

(30) Ἐκδ. Ὁρθ. Πίστεως, Βιβλ. α'. Κεφ. θ'. Μ. Ε. Π. 94, 833, 837.

(31) Μ. Ε. Π. 96, 1009AB.

(32) Ἐν τῷ Προοίμῳ τῆς Πηγῆς τῆς Γνώσεως ὁμοῦς χαρακτηρίζει ἑαυτὸν «αἰθάδη» καὶ «τολμητῆ» ὡς ἐπιχειρήσαντα «παρὰ τὸ στενὸν τῆς διανοίας καὶ τὸ ἄπορον τῆς γλώσσης» αὐτοῦ νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν. Μ. Ε. Π. 94, 521AB.

(33) Μ. Ε. Π. 95, 1081CD. 1084AB.

(34) Μ. Ε. Π. 94, 845BC. Πρβλ. Ἀνέκδ. Λόγ. εἰς τὴν γ' ἡμέρ. τῆς Δημοσιογίας ἐν «Ἐκκλ. Φάρο» 1914, 67.

(35) Μ. Ε. Π. 94, 1128CD.

(36) Μ. Ε. Π. 94, 792BC. Πρβλ. τ. 95, 1073B. καὶ τ. 94, 1344CD κ. ἐ.

ται νὰ εἶναι ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ ἠθικὴ τοιαύτη, διότι ὡς εὐστόχως ἀναφέρει: «Ἡ τοῦ Θεοῦ ἄγνοια σκότος ἐστὶ καὶ θάνατος ψυχῆς, καὶ τὸ δουλεῖν εἰδώλοις ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς φύσεως πάσης δοκεῖ» αὐτῷ «εἶναι ἀναισθησίας καὶ ἀφροσύνης ἐπέκεινα»⁽³⁷⁾.

Ὅσον ἀφορᾷ, τώρα, εἰς τὰς περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀποδείξεις, μολονότι ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς ἔχει τὴν γνώμην ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον⁽³⁸⁾ καὶ ἐπομένως δὲν χρῆζει ἀποδείξεως ἡ ὄντολογικὴ Αὐτοῦ ὑπαρξίς, παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἐπιχειρεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἀποδείξεις, κυρίως, τὴν κοσμολογικὴν⁽³⁹⁾, τελολογικὴν⁽⁴⁰⁾ καὶ ἠθικὴν⁽⁴¹⁾, διότι, ὡς λέγει, ἡ κακία τοῦ Σατανᾶ ἔχει κατὰ πολὺν ἀμαυρώσει, ἀπὸ τῆς πώσεως καὶ ἐξῆς, τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ ἔμφυτον ἡμῖν γνῶσιν καὶ ἰδέαν. Ἐνταῦθα, ἐπιτραπήτω μοι νὰ παρατηρήσω ὅτι, ἡ γνῶμη τοῦ E. Gilson⁽⁴²⁾, καθ' ἣν ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς δὲν ὀμιλεῖ περὶ ἔμφυτον ἰδέας καὶ γνώσεως τοῦ Θεοῦ, μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς κυριολεξίας, δοθέντος, κατὰ τὸν Gilson, ὅτι ὁ αὐτὸς ἱ. Πατὴρ ἀπαριθμεῖ παραλλήλως ὡς πηγὰς τῆς τοιαύτης γνώσεως, τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ παρατηρουμένην τάξιν, συντήρησιν καὶ σκοπιμότητα, ὡς ἐπίσης τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφήτας καί, τέλος, τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν εὐστοχεῖ, διὰ τὸν λόγον ὅτι καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, τῆς ἐν αὐτῷ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως τῶν πάντων, τῆς τάξεως καὶ σκοπιμότητος, ἀποδείξεις ἀναγκάζεται ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος νὰ προστρέξῃ, ὅχι διότι δὲν ἔχει ἀπόλυτον πεποιθήσιν εἰς τὸ ἔμφυτον τῆς ἰδέας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἄνθρωπῳ, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς προελέχθη, ἡ ἔμφυτος αὕτη

γνώσις ἐν τῷ ἄνθρωπῳ κατὰ πολὺ ἐξησθένισε καὶ ἡμαυρώθη ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τοῦ Σατανᾶ^(42α). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν ταῖς ὡς ἄνω ἀποδείξεσιν, ἰκανὰ δανεῖζεται παρὰ τοῦ Ψευδοδιονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ὃν θεωρεῖ πραγματικὸν μαθητὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου, γνώμην ἣν εἶχον καὶ ὄλοι οἱ σύγχρονοι τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, καθὼς καὶ παρὰ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόπου, καθ' ὃ ὑπομνηματιστοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους⁽⁴³⁾.

γ) Κοσμολογία.

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν Κοσμολογίαν τοῦ ἡμετέρου φιλοσόφου, ἔχομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι, ἰδιαίτερον σπουδαιότητα ἀποδίδει οὗτος εἰς τὴν μελέτην τῶν τοῦ κόσμου καὶ τῆς φύσεως καθόλου, διότι ἐξ αὐτῆς, ὡς ἰσχυρίζεται, εὐκόλως ἀναγόμεθα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ Ὑψίστου Ὄντος καὶ Δημιουργοῦ, τοῦ Θεοῦ⁽⁴⁴⁾. Περισπούδαςτος τυγχάνει ὁ τρόπος, δι' οὗ ἀποδείκνυσι ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς τὸ δυνατόν τῆς ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργίας τοῦ κόσμου, τοῦτέστιν ἐκ μὴ προὑφεστάσης ὕλης, ταύτης οὔσης φθαρτῆς καὶ πεπερασμένης⁽⁴⁵⁾. Φιλοσοφῶν δὲ κοσμολογεῖ ἐν πολλοῖς συμφώνως πρὸς τὰς συγχρόνους ἀνακαλύψεις καὶ ἰδίᾳ περὶ οὐρανοῦ, περὶ τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, περὶ τῶν τεσσάρων ἐποχῶν ἢ ὥρων τοῦ ἔτους κλπ.⁽⁴⁶⁾ Εἰς τὸ περὶ τῆς ἐξελιξέως δὲ πρόβλημα μολονότι δὲν καινοτομεῖ, περιθριγκώνει ὅμως τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποψιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, καθ' ἣν οὐδεμία μεταπήδησις ἀποδεκτέα εἰς τὰ ζωϊκὰ κυρίως εἶδη⁽⁴⁷⁾, προτιμῶν βεβαίως ἐνταῦθα τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς Πατέρας καὶ δὴ τὸν ἱ. Χρυσόστομον, Γρηγόριον Νύσσης, Νεμέσιον τὸν Ἐμέσης καὶ Μ. Βασίλειον, τῆς θύραθεν σοφίας, ἦτοι τοῦ Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ, ὃν ἐποφελείται

(37) M. E. Π. 96, 941AB.

(38) M. E. Π. 94, 789B z. é.

(39) M. E. Π. 94, 796-97. Πρὸβλ. 94, 552CD καὶ 96, 609AB.

(40) M. E. Π. 94, 796CD, 789B. z. é. Πρὸβλ. Ἀνέκ. Λόγ. εἰς β' ἡμέρ. τῆς Δημιουργ. «Ἐκκλ. Φάρος» 1914, 63.

(41) M. E. Π. 94, 789B. 1128CD z. é.

(42) La Philosophie au moyen age, Paris 1952, σ. 91.

(42α) M. E. Π. 94, 789AB z. é.

(43) Vacant, Diction. de Theologie Catholique, τ. 8(A), σ. 696 z. é.

(44) Ἀνέκ. Λόγος εἰς τὴν ε'. ἡμέρ. τῆς Δημ. ἐν «Ἐκκλ. Φάρος» 1914, σ. 126 καὶ 62.

(45) Ἐκδ. Ὁρθ. Πίστεως, Βιβλ. α'. Κεφ. κ'. M. E. Π. 94, 813AB z. é.

(46) M. E. Π. 94, 880-888. 884-885, 889-892. Πρὸβλ. «Ἐκκλ. Φάρος» 1914, σ. 67.

(47) M. E. Π. 96, 1337C z. é. Πρὸβλ. «Ἐκκλ. Φάρος» 1914, σ. 65.

πολυπραγματῶν περὶ οὐρανῶν, γῆς, ἀνέμων καὶ ὑδάτων, ἡλίου, σελήνης, φωτὸς κ.τ.τ. (48).

δ) Ἀνθρωπολογία-Ἡθική.

Ἀναφορικῶς, τέλος, πρὸς τὴν ἀνθρωπολογίαν καὶ ψυχολογίαν τοῦ ἱ. Πατρὸς παρατηροῦμεν ὅτι, κυρίως ἐν ταῖς περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἀποδείξεις ἐξελέξατο πλεῖστα ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων⁽⁴⁹⁾. Κατὰ δὲ τὴν γνώμην τοῦ Jugie⁽⁵⁰⁾ ἐν τῇ περὶ ἀνθρώπου γενικῶς διδασκαλίᾳ αὐτοῦ ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς ἐπισημαίνεται, ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, τοῦ Νεμεσίου τοῦ Ἐμέσης.

Μετ' ἰδιαιοῦσης ὅλων φιλοσοφικῆς ἐμβριθείας καὶ ἐπιχειρηματολογίας ἐξετάζει καὶ θίγει ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος καὶ τὸ δύσκολον πρόβλημα τῆς ἀρχῆς καὶ ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἀποδεικνύων διὰ τοῦ καθαροῦ καὶ μόνου λόγου μετ' ἀνεπίκτου, ὄντως, σαφηνείας καὶ πειστικότητος ὅτι τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἠθικόν, κυρίως, κακὸν δὲν συνιστᾷ ἰδιαίτεραν ὄντοτητα καὶ οὐσίαν, τοῦ Θεοῦ, ὡς Παναγάθου καὶ Ὑπερτελείου, μὴ ὄντος ἢ ἀρχῆς καὶ ἢ αἰτία τοῦ κακοῦ⁽⁵¹⁾, ἀλλ' εἶναι ἢ στέρησις, ὡς «μὴ ὑπαρξις», τοῦ ἀγαθοῦ, ἀποτελοῦντος «ὑπαρξιν καὶ ὑπάρξεως αἰτιον»⁽⁵²⁾, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὸ σκότος εἶναι στέρησις τοῦ φωτός, εἶναι ἀπουσία καὶ «ἀναχώρησις» τοῦ ἀγαθοῦ⁽⁵³⁾ τὸ κακόν, διότι, καθὼς ἐκφραστικώτατα γράφει ὁ βαθυστόχαστος ἱ. Πατὴρ, «πάντων, καὶ τῶν κακῶν ἀρχὴ καὶ τέλος, ἐστὶ τὸ ἀγαθόν» τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἔνεκα πάντα, καὶ ὅσα ἀγαθά, καὶ ὅσα ἐναντία. Καὶ γὰρ καὶ ταῦτα πράττομεν, τὸ ἀγαθὸν ποθοῦντες· οὐδεὶς γὰρ εἰς τὸ κακὸν ἀποβλέπων, ποιεῖ ἄπερ ποιεῖ. Διὸ οὐδὲ ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακόν, ἀλλὰ παρῦπὸστασιν, τοῦ ἀγαθοῦ

ἔνεκα, καὶ οὐχ ἑαυτοῦ γινόμενον· πᾶν γὰρ γινόμενον, ἢ δι' ἀγαθὸν γίνεται, ἢ διὰ νομιζόμενον ἀγαθόν»⁽⁵⁴⁾. Ἀλλὰ εἰς ἰδιαίτεραν μελέτην θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐκτενέστερον περὶ τῆς κακολογίας καὶ ἀρετολογίας τοῦ ἱ. Πατρὸς.

Ἐνταῦθα δὲ δέον ἰδιαίτερος νὰ ἐξεραθῇ ἡ πολῦτιμος συμβολὴ τοῦ ἱ. Δαμασκηνοῦ εἰς τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων θείας προγνώσεως καὶ αὐτεξουσίου, ὅπερ, δύναται τις νὰ εἴπῃ, λυεῖ θαυμασίως διὰ μιᾶς τοιαύτης συνθέσεως θείας προνοίας καὶ αὐτεξουσίου, ἥτις διὰ πρώτην φοράν, διασώζει μετὰ τσοαύτης τόλμης τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου⁽⁵⁵⁾. Ὡσαύτως δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ ἐν κεφαλαίοις 22-28 τοῦ II βιβλίου τῆς Ἐκδόσεως τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεως ἀναπτυσσόμεναι ἰδέαι ἐν σχέσει πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ ἔκουσιου καὶ τοῦ ἀκουσίου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι Ἀριστοτελικῆς προελεύσεως. Δὲν εἶναι δὲ ἐκ τῶν ἀδυνάτων, τὰς Ἀριστοτελικὰς ταύτας ἰδέας ὁ ἱ. Δαμασκηνὸς νὰ συνέλεξεν οὐχὶ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Γρηγορίου Νύσσης ἢ τοῦ Νεμεσίου, ὡς γνωματεύει καὶ θέλει ὁ Ε. Gilson⁽⁵⁶⁾.

Καὶ τῆς γνώμης, ὅμως, ταύτης ἀποδεικνυμένης ὀρθῆς, ὀφείλομεν, ἀναμφιβόλως, νὰ ἐνίδωμεν εἰς τὸν Δαμασκηνὸν τὸν κυριώτερον μεταγωγὸν καὶ μεταλαμπαδεύτην τῆς Ἀριστοτελιζούσης Ὁρθόδοξου πατερικῆς σκέψεως εἰς τὴν δυτικὴν θεολογικὴν σκέψιν τῶν μέσων αἰώνων. Ἐν τούτῳ δὲ κυρίως ἔγκειται, ἐπαναλαμβάνομεν, ἡ βαρύτιμος προσφορά καὶ συμβολὴ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν τῶν Πατέρων εἰδικῶς καὶ τῆς Θεολογίας καθόλου.

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΣΙΡΠΑΝΛΗΣ, Δ. Θ.

(Νέα Ὑόρκη).

(48) Μ. Ε. Π. 94, 900-909.

(49) Μ. Ε. Π. 94, 656AB. 672D.

(50) Vacant. Diction. de Theologie Catholique, Τόμ. 8(A), σ. 696 κ. ἑ.

(51) Μ. Ε. Π. 94, 1592AB.

(52) Μ. Ε. Π. 94, 848B. Τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι ὁ ἱ. Αἰγυνοστίνος καὶ Θεομᾶς ὁ Ἀκυνάτης.

(53) Μ. Ε. Π. 94, 876AB. Πρὸβλ. 94, 973A καὶ 95, 65AB.

(54) Μ. Ε. Π. 94, 1560BC. 1517ABCD. 1520.

(55) Μ. Ε. Π. 94, 968-969. Πρὸβλ. καὶ στ. 853, 957, 972, 1577BC καὶ 1544BC.

(56) Μνημονευθὲν ἔργον, σελ. 92.

«ΟΙ ΗΡΩΙ-ΔΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΡΑΦΟΥΝ...»(*)

Κοινή συνείδησις, ακόμη και τῶν ἰδίων τῶν Βρεττανῶν ἀποικιοκρατῶν εἶναι ὅτι ἀδάμαστη μένει πάντα ἡ ψυχὴ τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Οὔτε οἱ ἀγγόνες, οὔτε τὰ στρατόπεδα, οὔτε τὰ βασιανιστήρια καὶ τὰ ποικίλα ἄλλα καταστρεπτικά ἢ καταπιεστικά μέτρα, στάθηκαν ἱκανὰ νὰ μειώσουν τὸν λόθον τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν διάθεσι τῆς θυσίας γιὰ τὴν κατάκτησί της. Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ βία ἀποτυγχάνει μπροστὰ στὴ δύναμι τοῦ πνεύματος.

Μιὰ ἀκόμη μαρτυρία γι' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια—καὶ μάλιστα μιὰ ἀπ' τὶς καλύτερες—μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ κελλιά τῶν φυλακῶν ὅπου βρῖσκονται κλεισμένοι οἱ μάρτυρες τοῦ κυπριακοῦ ἀγῶνος. Μέσα ἀπὸ ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν πὺ ἔστειλαν κύριες κρατούμενες στὶς κεντρικὲς φυλακὲς τῆς Λευκωσίας, διαγράφεται μιὰ μαρτυρικὴ ἡρωϊκὴ πορεία, πὺ ὁμως στηρίζεται καὶ καθοδηγεῖται ἀπὸ τὴν πίστι στὸ Θεὸ καὶ τὴν μακροαίωνα ἱστορία τῆς φυλῆς. Ὅμως ἂς δώσωμε καλύτερα ἀμέσως τὸ λόγο σ' αὐτὲς τὶς ἐπιστολές(1).

«Εἶναι Κυριακὴ (1 Ἰουλίου 1956). Ἡ 35ῃ ἡμέρα ἀπ' ὅτου ἔχουμε συλληφθῆ. Τὸ πρωτὶ ἀπολαύσαμε μιὰ ἐξαιρετικὴ θ. Λειτουργία, σ' ἓνα κατασκευαστὸ κελλί τῆς φυλακῆς. Ἡ θ. Κοινωνία μᾶς ἐδυνάμωσε γιὰ νὰ συνεχίσουμε μέχρι τέλους τὴν δοκιμασία. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ μᾶς εἶναι αἰσθητὴ ὅσο ποτὲ ἄλλοτε. Τίποτα δὲν μᾶς ἀφαιρεῖ τὴν γαλήνη μας. «Ὁ εἰς τέλος ὑπομείνας οὗτος σωθήσεται». Ἐπρεπε νὰ τὸ περάσουμε κι' αὐτό. Δοξασμένος νὰ εἶναι ὁ Θεός, πὺ ξέρει νὰ παιδεύῃ τοὺς

δικούς του, νὰ τοὺς λυτρῶνῃ, νὰ τοὺς ἐξαγάγῃ, ὅσοδήποτε ὀδυνηρὴ κι' ἂν εἶναι ἡ παιδεία του».

Μὰ πὺς ἐξηγεῖται νὰ βρῖσκονται μέσα στὸ κελλί καὶ νὰ μὴ βρῖσκουν καμμιά ἀφορμὴ νὰ τοὺς ἀφαιρῇ τὴν γαλήνη; Μήπως ἀκόμη δὲν ἔχουν καταλάβει πὺ τὶς ἔχουν κλείσει; Ὅμως τὸ μυστικὸ τους τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ ἓνα ἄλλο γράμμα τους.

«Αἱ θ. Λειτουργίαι συνεχίζονται κανονικὰ νὰ μᾶς τρέφουν καὶ νὰ μᾶς γεμίζουν μὲ θάρρος καὶ αἰσιοδοξίαν. Τὸ κουράγιο μεγαλώνει. Καὶ ἡ γαλήνη εἶναι ἀναφαίρετος. Σὰν νὰ σταλάζουν οἱ οὐρανοὶ δροσοσταλίδες στὶς ψυχές μας. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ μᾶς νοιώσουν. Ἀποροῦν, ἐκπλήττονται. Καὶ μὲ τὸ δίκιο τους.

Ποτὲ ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ πλησιάσῃ τὴν ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ. Νὰ τὴν ἰδῇ νὰ πανηγυρίζῃ μέσα στὸ μαρτύριό της. Νὰ τὴν δῇ νὰ θριαμβεύῃ στὸν Γολγοθᾶ της. Νὰ τὴν δῇ νὰ στεφανῶνεται στὸν σταυρὸ της.

Τώρα τὸ ἀσθάνομαι, τὸ καταλαβαίνω, μὲ κυριεῖ διόκληρη «ἡ μοῖρα τοῦ Σταυροῦ» ποῦναι γιὰ μᾶς δύναμις, ἀνάστασις, νίκη. Αὐτὴ ἡ τρέλλα ποῦναι γιὰ μᾶς λύτρωσις, σωτηρία, ἀγαλλίασις. Θᾶθελα νὰ γέμιζα κόλλες διόκληρες, νᾶγραφα ἀτέλειωτα... Τόσο ξεχειλισμένη νοιώθω τὴ ψυχὴ μου ἀπὸ τὴ δικὴ του λατρεία...».

Μὰ ἡ κράτησις συνεχίζεται. Ὁ χειμῶνας τὶς βρῖσκει μέσα στὸ ὑγρὸ κελλί... καὶ ὅταν βρέξῃ, τὰ κρεβάτια κολυμποῦν στὸ νερό. Κι' ἡ ὑγεία τους κλονίζεται... Κι' ὅταν γίνεται ἀνησυχαστικὴ γιὰ τοὺς δικούς τους καὶ γιὰ τοὺς προσφιλεῖς, γράφουν:

«Σχετικὰ μὲ τὴν ὑγεία... Τί τὰ θέλετε, ἀγαπητὴ μου, τὸ σῶμα ἂς τὸ κάνουν ὅ,τι θέλουν. Τὴν ψυχὴν κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀγγίσῃ. Θὰ μὲνῃ πεντακάθαρη, δυνα-

(*) Εἰσήγησις πὺ ἔγινε ἀπὸ Κυπρίαν φοιτήτριαν τὴν 3 Νοεμβρίου 1958 εἰς φοιτητικὴν συγκέντρωσιν ἐν Ἀθήναις.

(1) Ἐς σημειωθῆ ὅτι λόγῳ τῆς λογοκρισίας δὲν περιγράφονται σ' αὐτὲς τὰ φοβερὰ μαρτύρια τῶν Κυπρίων κρατουμένων.

τή, ἀποφασισμένη γιά ὅ,τι ζητήση ὁ Κύριος...

Αὐτές τīs μέρες περάσαμε ἀπό τρομερὰν δοκιμασίαν. Ἄρκετοὶ ἄλλοι ὑποφέρουν ἀσυγκρίτως περισσότερα.

Δοξασμένος ὁ Θεός. Πληθαίνουν οἱ μάστιγες καὶ αἱ στρατιαὶ τῶν ἁγίων...».

Ὁ Ὀκτώβριος πλησιάζει. Τὰ σχολεῖα σὲ λίγο θ' ἀνοίξουν. Κι' ἡ καρδιά τῆς καθηγήτριας ποναίε πολλὴ στὴν σκέψιν ὅτι βρισκαται καταδικασμένη στὴν πιὸ τρομερὴν καταδίκη: Στὴν ἀδράνεια. Θᾶθελε νὰ πετάξῃ στὸ σχολεῖο τῆς, κοντὰ στὰ παιδιὰ τῆς. Σὰν δὲν μπορῆ ὅμως ἄλλο νὰ κάνῃ, δὲν κλαίει μάταια... Ἄνδριζεται καὶ κραταιοῦται, ἀγκαλιάζει τὰ παιδιὰ τῆς μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν προσευχὴν κι' ἐτοιμάζει τὸν ἑαυτό τῆς γιά μιὰ πιὸ δλοκληρωτικὴ προσφορά...

«Εἶναι ἀλήθεια πὸς τώρα μοῦ στοιχίζει κάπως πὸν βλέπω νὰ πλησιάζῃ ὁ Ὀκτώβριος. Ξαναφέρνω στὸ νοῦ μου τīs χιλιάδες τῶν παιδιῶν, τīs αἰθουσες διδασκαλίας, τὰ ἀνήσυχτα μάτια, τīs διψασμένες ψυχές. Κάτι σπάζει μέσα μου. Ὅμως ὁ Κύριος τὸ θέλει, τὸ ζητᾷ, τὸ ἀπαιτεῖ κι' ἐπομένως χρειάζεταιται...

Τὸ μόνο πὸν ποθῶ καὶ εὐχομαι εἶναι νὰ μ' ἀξιώσῃ ὁ Θεός νὰ δουλέψω ὅπως θέλει, σὲ μιὰ γωνιά τοῦ σκλαβωμένου νησιοῦ μας. Ἐπάρχουν τόσες ψυχές, τόσα παιδιὰ, πὸν διψοῦν γιά τὸ λόγο του, πὸν θέλουν νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια του. Αὐτὰ, τὰ πονεμένα παρὰξένα πλάσματα... Σ' αὐτὰ θὰ δώσω τὸν ἑαυτό μου, τὴν ψυχὴ μου ὅσο θέλει ὁ Θεός».

Καὶ φτάνουν τὰ Χριστούγεννα. Αὐτές πὸν μέθυσαν ἀπὸ τὴν «τρέλλα τοῦ Σταυροῦ», εὐφρόσυνα πανηγυρίζουν στīs καρδιές τους τὴ γέννησι τοῦ Ἀυρωτῆ. Κι' Ἐκεῖνος πὸν καταδέχτηκε τὸν σταυλὸν, δὲν θὰ καταδεχθῆ τὸν τόπον πὸν τὸν ἐξάγισε ἡ δοκιμασία; «Τὰ Χριστούγεννα τὰ περάσαμε ὡραῖα. Εἶναι ὅλες ἐδῶ χαρούμενες κι' εὐτυχισμένες. Θᾶναι γιά πολλές, γιατί ὄχι γιά ὅλες μας, τὰ πιὸ ὁμορφα τῆς ζωῆς μας. Ἄπολαύσαμε τὴν πρωινὴν Λειτουργία. Κοινωνήσαμε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ὅλες ἀνεξαιρέτως, ἀφοῦ προηγήθηκε τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως

καὶ ἐπηκολούθησε χριστουγεννιάτικο τραπέζι... Ψάλαμε καὶ προσπαθήσαμε νὰ νοιώσουμε τὸ μεγαλεῖο τῆς μέρας μὲ τὴν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, συζήτησι, ἀπολογισμὸ καὶ προσευχὴ. Ὅταν οἱ ψυχές εἶναι ἐλεύθερες, τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς στερήσῃ τὴν εὐφροσύνη πὸν χαρίζουν οἱ οὐρανοί... Μὲ συνεκίνησε ἰδιαίτερος τὸ γεγονός ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε φέτος νὰ γεννηθῆ στὸ πιὸ φτωχικὸ κελλί τῆς φυλακῆς!... Ἄλλωστε τὰ Χριστούγεννα δὲν γιορτάζονται στὸς μεγαλοπρεπεῖς ναούς, μὰ στīs καρδιές πὸν λάτρευαν τὸν σαρκωμένο Θεό.

...Γιορτάσαμε καὶ φέτος ἐλεύθερα, εἰρηνικά, εὐφρόσυνα. Εὐχηθήκαμε ὅσο ποτε ἄλλοτε γιά τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Μόνο Ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ δώσῃ τὴ γαλήνην στīs ταραγμένες χῶρες, νὰ χαρίσῃ στīs ταιλαπωρημένες ψυχές παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν.

Ὁ καινούργιος χρόνος τοὺς αὐξάνει τīs ἐλπίδες. Τὸ κουράγιο τους, ἡ ἀντοχὴ τους, ἐκνευρίζουν τοὺς τυράννους βασιανιστάς, ἀπὸ τὴν ἀγγλίδα φρουρὸν μέχοι καὶ τὸν διευθυντὴ τῶν φυλακῶν Ἄκκερ. Τīs κακομεταχειρίζονται, τīs βασανίζουν βάνανσα μὲ περιορισμοὺς καὶ στέρησι τροφῆς. Μὰ εἶναι δροσιά καὶ βάλαμο τὰ γράμματα ἀπὸ τὴν γαλανὴν Πατρίδα:

«Τὰ περιμένο μὲ λαχτᾶρα καὶ νοιῶθω ἀνέκφραστη χαρὰ δταν τὰ παίρνω. Οἱ μέρες φεύγουν γρήγορα. Οἱ ἐλπίδες μας μεγαλώνουν γιά τὴν μεγάλην μέρα. Περιμένουμε μὲ πίστι τὴν ἐπέμβασι τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔλθῃ ἡ ἀπάντησις στὴ μυριόστομη ἰκεσία πὸν καθημερινὰ δλόθερμη πηγαίνει κοντὰ του. Ὁ Θεός εἶναι δίκαιος καὶ ἡ κρίσις αὐτοῦ δικαία. Ἐπρεπε νὰ περάσουμε καὶ μεῖς ἀπὸ τὸ καμίνι, γιά νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ τὸν ὑπηρετοῦμε πιστά, ταπεινά, μὲ ἀγνότητα καὶ παρηγοσία. Θὰ μᾶς ἐξαγάγῃ σύντομα εἰς ἀναφυχήν».

Τὸν χειμῶνα τὸν διαδέχεται ἡ ἀνοιξις... Σὲ λίγο ἡ Χριστιανωσύνη θὰ κληθῆ νὰ παρακολουθήσῃ μὲ κατανυκτικὲς ἀκολουθίες τὴν πορεία τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασι.

Μὰ ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις μιλοῦν ἰδιαίτερα στὴν ψυχὴ τῶν κρατουμένων,

γι' αυτό μᾶς γράφουν: «Φτιάξαμε ένα πρόχειρο βωμό. Είναι πολύ κακοφτιαγμένος και ὁ τόπος ἄχαρος. Δὲν ἔχει οὔτε τὸ παραμικρὸ χορτάρι. Δυὸ ξύλα μπηγμένα σ' ἓνα σωρὸ ἀπὸ πέτρες. Εἶναι ὁ μόνος τόπος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λατρείας. Τὴν Κυριακὴ τοποθετοῦνται καὶ δυὸ τραπέζια γιὰ τὴν θ. Λειτουργία... Ἀφίνω τὴ φαντασία σας νὰ συλλάβῃ τὴν εἰκόνα καὶ ἔτσι νὰ καταλάβετε πῶς ἐκκλησιαζόμεθα. Οἱ καρδιές ὅμως εἶναι φλογισμένες κι' ἔτσι ὁ ἄχαρος τόπος μεταβάλλεται σὲ μεγαλόπρεπο ναό. Τὴν Μ. Ἑβδομάδα θὰ τὴν περάσουμε μόνες μας. Θὰ εἴμεθα ἐμεῖς «Λειτουργοί, ψάλται, πιστοί». Ὅμως τὸ πιστεύω! Θάναι τὸ ὠραιότερο Πάσχα τῆς ζωῆς μας... Εἴμεθα ἐν ὄλῳ 27.... Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος καὶ δυνατός...»!

Ὅταν ὁ Ἰούνιος μὲ τὶς τρομερὲς ζέστες φτάνει... τὶς βρίσκει καὶ πάλι στὴ φυλακὴ. Κι' οἱ τύραννοι γιὰ νὰ μεγαλώσουν τὸ μαρτύριο μεταφέρουν τὶς κρατούμενες σὲ ἄλλο κελλί.

«Σᾶς γράφω ἀπὸ τὸ νέο μας κρατητήριο... ὕστερα ἀπὸ τόσο καιρό. Μᾶς μετέφεραν προχθές. Εἶναι πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο, πού ἦταν κτιστό, ἀπὸ πέτρα καὶ τοιμέντο σὰν μικρὸς πύργος, μὲ δυὸ δρόφους καὶ χωρισμένο σὲ κελλιά. Τὸ κελλί μου ἦταν στὸ δυτικὸ μέρος. Καὶ κάθε μέρα ἀπελάμβανα τὴ δύσι πού ἔχανετο μέσα σὲ χαμηλὰ βουνά κι' ἔκανε τὰ πάντα νὰ φαίνονται τυλιγμένα σὲ μαβιά τούλια. Τὸ νέο κρατητήριο ἀκόμα δὲν κατάλαβα ποῦ βρίσκεται. Εἶναι κάπως ξέμακρο ἀπὸ τὰ ἄλλα μπλόκς τῶν φυλακῶν. Περιφραγμένο μὲ ψηλοὺς τοίχους εἶναι μιά μεγάλη μαρράγκα πού τώρα βουίζει ἀπὸ τὰς συγκρατούμενας. Εἴμαστε χῦμα ὅλες μαζί».

Καὶ μὲ κάποιο χιοῦμο, ποῦναι χαρακτηριστικὸ τῶν μεγάλων καρδιῶν γιὰ τὶς ὥρες τὶς δύσκολες, συνεχίζει:

«Εἶναι πραγματικά... θαυμάσιο τὸ κελλί!... Ἀπὸ πρώτης τάξεως σελοτέξ. Πολὺ κατάλληλο γιὰ τώρα τὸ καλοκαίρι. Ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ ὡς τὴ δύσι εἴμεθα ὑπ' ἀιμόν. Εἶναι ἓνας μεγάλος... στίβος κατάλληλος γιὰ τρέξιμο. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἠλιόλουστος, σκεφτόμαστε... νὰ τὸν χρησιμοποι-

ήσουμε γιὰ... ἠλιοθεραπεία. Τὸ μόνο πού λυπᾶμαι εἶναι πῶς δὲν βλέπω τὴ δύσι. Ὅμως ὁ οὐρανὸς εἶναι τόσο γαλανός, τόσο ἀστραφτερός, γεμάτος χελιδόνια, καὶ ἀντανακλᾷ ὅλη τὴν ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ. Θὰ περάσουμε. Ὅπου, κι' ἂν βρισκόμεθα, ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας. Ἐλπίζουμε ὅτι εἶναι τὸ τελευταῖο καλοκαίρι».

Μὰ δὲν μπορεῖ, ἔρχονται κι' οἱ ὥρες τῆς μοναξιάς, τῆς περισσότερης περιουλογιῆς, τῆς φιλοσοφίας πάνω στὴ ζωὴ... Καὶ τότε ἀφίνονται ἐξ ὀλοκλήρου στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ.

«Ἄραγε τί νὰ ζητήῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς; Πάντως κάτι τὸ μεγάλο, τὸ πολὺ ὑπέροχο, τὸ ἀφάνταστα ἅγιο, γιὰ νὰ ἀπαιτῆ μιά τόσο μεγάλη θυσία. Εἶναι τόσο ὀδυνηρὸ μαστίγωμα πού πέφτει ἀλύπητα στὴν ὀλιγόπιστη ἐν μέρει ψυχῇ. Δὲν παραπονιέμαι, ἀλλοίμονο. Δὲν ταιριάζει στὸν πιστό. Περιμένουμε μὲ καρτερία τὸ τέλος».

Κι' ἡ πίστις στὸ Θεὸ καὶ ἡ αἰσιοδοξία γιὰ τὴν τελικὴ νίκη, γίνεται τραγοῦδι πού δονεῖ πρῶτα τὶς καρδιές τους, περνᾷ ἔπειτα ἀπὸ τοῖχο σὲ τοῖχο στὰ κελλιά τῶν ἄλλων ἀδελφῶν «ἐλευθέρων πολιορκημένων», κυριαρχεῖ στὶς φυλακές... καί, δὲν σταματᾷ... φτάνει μέχρι τὴν ἐλεύθερη «Γαλανή Πατριίδα»:

«Οἱ Κύπριες νὰ ἀνδρίζονται καὶ νὰ κραταιοῦνται. Νὰ μὴν ἀνησυχοῦν. Ἡ πατριδα μας εἶναι στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἀνήκει σὲ κανένα. Εἶναι δική Του καὶ θὰ τὴν δώσῃ ἐκεῖ πού εἶναι δίκαιον. Νὰ ἔχουν θάρρος καὶ νὰ ἀντικρύζουν τὴν πραγματικότητα μὲ ἡρωισμό, ὅπως ταιριάζει στὸν πραγματικὸ χριστιανό... Ζητάει ἀπὸ μᾶς ὁ Θεὸς πίστι φλογερὴ γιὰ νὰ δώσῃ νὰ δοῦμε τὸ θαῦμα τὸ πολυπόθητο, τὸ οὐρανόσταλτο».

Καὶ τὸ πρῶτο θαῦμα γίνεται. Ἡ ὀλοθερμη ἰεσοία παραβιάζει τὸν οὐρανό. Στὶς 14 Σεπτεμβρίου 1957 ἀπολύεται μιά κρατούμενη. Συγκινητικὲς στιγμὲς ξετυλίσσονται στὴ φυλακὴ... Κάποιο περισσότερο φῶς ἀρχίζει νὰ χύνεται στὸ κελλί τους. Καὶ στὶς 24 Δεκεμβρίου 1957—ἀπίστευτο. Ἐλεύθερες! Ὅστερα ἀπὸ 18 μῆνες. Σὰν τὰ πουλιὰ πού τὰ ἔχουν κρατήσῃ γιὰ πολὺ στὸ κλουβί, μουδιασμένες θέλουν νὰ

τρέξουν. Που; Σε μιὰ σκλάβα ακόμη Πα-
τρίδα... Που τ'ις καρτερεί.

Μὰ πρὶν φύγουν ἀπὸ τὸ κελλί, δίνουν
τὸ τελευταῖο μάθημα ἀληθινοῦ ἥρωϊσμοῦ
στὸν διευθυντὴ Ἄκκερ: «**Ἀὔριο ξημε-
ρώνουν Χριστούγεννα. Σᾶς συγγω-
ροῦμε γιὰ ὅλα ὅσα μᾶς ἐκάνατε. Οἱ
χριστιανοὶ ξέρον καὶ νὰ συγγω-
ροῦν**»!

Ἐμβρόντητος, ἠττημένος, ὡμολόγησε:
«Χιλιάδες ἄνδρες δὲν τοὺς φοβήθηκα...
Ἐσᾶς...» Μὰ πού πᾶνε; Σε ἐλεύθερο «τυ-
ραννικὸ» περιβάλλον.

«Μοῦ εἶναι ἀκόμη ἀδύνατον νὰ προσαρ-
μοσθῶ. Αἰσθάνομαι ξένη, φοβισμένη, ἀνα-
ποφάσιστη. Εἶναι τόσο ἀπότομη ἡ ἀλλαγὴ,
πού ἔπαθα κάποιον κλονισμό. Δὲν μπορῶ
νὰ νοιώσω τοὺς ἀνθρώπους πού βρισκον-
ται γύρω μου. Δὲν μπορῶ νὰ κλάψω, οὔτε
νὰ χαρῶ. Μένω ἀπαθής στὶς ἐκδηλώσεις
τῶν γύρω μου. Αἰσθάνομαι ἐξάντλησι καὶ
κούρασι παράξενη. Ἐάν μποροῦσα νὰ ἐκ-
δηλωθῶ, τοῦλάχιστον νὰ κλάψω, μοῦ φαί-
νεται πὼς θὰ ξεκουραζόμουνα. Μερικὲς
φορὲς εἶμαι ἀναίσθητη. Ὅλη μου ἡ σκέ-
ψις στρέφεται πρὸς τὴν φυλακὴ. Βλέπω
διαρκῶς μπροστά μου κελλιά, φρουρούς,

μαστίγια. Ἀκούω κραυγές, φωνές, ἐνῶ εἶ-
ναι ἡσυχία.

Θέλω νὰ πάω πίσω, νὰ βοεθῶ στὴν πα-
γωμένη παραόγκα, νὰ ὑποφέρω, ὅπως καὶ
τόσες ἄλλες ἑκατοντάδες ἀδελφῶν. Θέλω
νὰ ἀκουμπήσω στὸν τεράστιο τοῖχο, πού
μᾶς χώριζε ἀπὸ τὰ μνήματα καὶ τὴν ἀγ-
χόνη. Τὸ μπλὸν τὸ ἰδικὸ μας συνώρευε μὲ
τὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου. Δὲν ξέρετε τί ση-
μαίνει νὰ ζήσετε δυὸ χρόνια πλάι στοὺς
μάρτυρες...

Ἐποφέρω πολὺ, γιατί ὁ πόνος εἶναι τρο-
μερὸς ἐδῶ. Δὲν θὰ ἀντέξω νὰ ζῶ ἔτσι,
σ' ἓνα τόπο χιλιοθασανισμένο, γεμάτο πέν-
θη. Δὲν μᾶς νοιώθετε ἐσεῖς. Αὐτὸς ἐδῶ
δὲν εἶναι πόλεμος, εἶναι σπαραγμὸς...».

Καὶ ὁ πόλεμος καὶ ὁ σπαραγμὸς συνε-
χίζεται στὴ μαρτυρικὴ Κύπρο, γιὰ ν' ἀ-
παιτήση καὶ πάλι τὸν Ἰούλιο τοῦ 1958
νὰ ξανακλεισθοῦν στὶς φυλακὲς οἱ ἴδιες
κοπέλλες.

Μὲ τέτοιες ἥρωϊδες, πλάι στοὺς ἄλλους
ἥρωας, μετρίεται σήμερα στὴν Κύπρο ἡ
ἐλευθερία. Σπείρεται σήμερα στὴν Κύ-
προ μας παντοῦ ἡ θυσία... κι' ὁ δίκαιος
Θεὸς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κἀνῃ νὰ βλα-
στήση σύντομα ἡ ἐλευθερία.

Κ. Φ.

Ο ΙΩΒ ΑΠΑΝΤΑΕΙ

(Κεφάλαιον ΛΗ').

Μέσ' ἀπ' τὸν ἀνεμοστρόβιλο τὸν ρώτησε
καὶ τοῦπε: Ζῶσ' τὴ μέση σου σὰν ἄντρας
κι' ἀποκρίσου μου.

Καὶ κείνος τοῦ ἀποκρίθηκε:

—Ὅταν θεμέλωσες τὴ γῆς καὶ τὰ μέτρα
τῆς συνταίριαξες
καὶ τὴν ἰσοζύγιασες κι' ἔβαλες ἀγκωνάρι
γιὰ θεμέλιο τῆς
κι' ἀπάνω του τὴ στήλωσες,
καὶ τᾶστρα τῆς ἀγῆς τριγύρω τραγου-
δοῦσαν

κι' ὄλοι ἀλάλαζαν

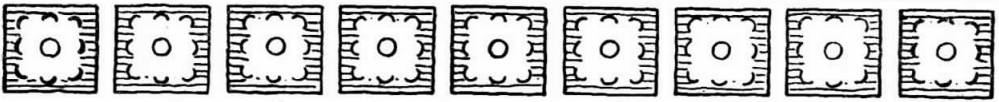
καὶ τὴ θάλασσα τὴν ἔκλεισες γύρω,
ὅταν, ξεκινώντας ἀπὸ τὴ μήτρα τῆς βγῆκε
μ' ὄρμη

καὶ τὴ σπαργάνωσες μὲ συνεφιά
καὶ τὴν πρόσταξες νὰ περιοριστεῖ
καὶ κλειδιὰ τῆς ἔβαλες καὶ πόρτες
καὶ τῆς εἶπες: Ὡς αὐτοῦ θὰ φτάνεις
καὶ δὲ θὰ ξεπερνᾶς καὶ μέσα σου θὰ τσα-
κίζεται

τῶν κυμάτων σου ἡ περηφάνεια....

Μὰ τὸ πλάτος δὲ γνώρισα τῆς γῆς
μὴδ' ἀπὸ ποῦθε ξεκινᾶει τὸ φῶς
καὶ πού τοῦ σκότους εἶν' ὁ τόπος
καὶ ποιά τὰ σύνορά τους δὲ βόλεσε νὰ μάθω,
μὴδ' ἀπὸ πότε γεννήθηκα,
γιατί πολλὰ εἶν' τὰ χρόνια ἀπὸ τότες.

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΛΑΪΚΑΙ ΑΓΟΡΑΙ

Ἡ ὑπαιθρος ὑποφέρει ἀπὸ ἑνα χρόνιον νόσημα, τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐργασίαν ἀθέτου Κυριακῆν. Οἱ περισσότεροι ἀγρόται, ἐπαγγελματίαι καὶ ἐργατοῦπάλληλοι ἐργάζονται καὶ κάθε Κυριακῆν, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν. Τὸ πρῶγμα ἴσως φαίνεται περιεργον ἢ ἀναληθές, ὑπερβολικὸν ἢ ἄνευ σημασίας. Εἶναι ὅμως, σοβαρὸν καὶ ἄκρω ἐνδιαφέρον. Πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἔχει θιγῆ, χωρὶς, ὅμως, τὸ Κράτος νὰ ἐπιληφθῆ ἑπισήμως, ὥστε νὰ λυθῆ ριζικῶς τὸ θέμα αὐτό.

Μᾶς ἐδόθη καὶ ἄλλοτε εὐκαιρία νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὰς θλιβεράς συνεπείας τῆς πράγματι ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας τῶν ἀγροτῶν, ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐργατοῦπαλλήλων κατὰ τὰς Κυριακὰς λόγῳ τῆς ὑφισταμένης νομοθεσίας καὶ τῆς λειτουργίας τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν, πλὴν ὅμως ματαίως ἀναμένεται ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ. Ἡκούσθη μία ἀπλῆ ἐπιδιοκμασία διὰ τὴν δρθὴν διάγνωσιν καὶ τίποτε ἄλλο. Τὸ κακὸ συνεχίζεται καὶ ἐπεκτείνεται ἐπικινδύνως διὰ τὴν ζωὴν τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ χωριοῦ. Θὰ προσπαθῶμεν νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ ὅλου θέματος καὶ ἐλπίζομεν νὰ ἐπιληφθῆ ἢ κυβέρνησις πρὸς ὀριστικὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος. Δὲν εἶναι τοπικὸν τὸ θέμα, ἵνα ἐπιληφθοῦν αἱ κατὰ τόπους διοικητικαὶ ἀρχαί. Εἶναι θέμα κατ' ἐξοχὴν ἐθνικόν, σχέσιν ἔχον μὲ τὴν ὅλην ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον, τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων, τὴν τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, τὴν οἰκογενειακὴν τάξιν καὶ τὴν ὅλην κοινωνικὴν συναναστροφὴν τῶν κατοίκων. Δι' αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι καλύπτει ὅλην τὴν χώραν καὶ χρειάζεται νομοθετικὴ ἀντιμετώπισις.

Κατὰ τὸ διάταγμα «περὶ κωδικοποιήσεως τῶν νόμων περὶ Κυριακῆς ἀναπαύσεως» τῆς 8 Μαρτίου 1930, δριζτεται ὅτι «τὰς Κυριακὰς καὶ ὀριζομένας ἑορτασίμους ἡμέρας ἀπαγορεύεται πᾶσα βιομηχανικὴ, βιο-

τεχνικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἐργασία εἰς ὅλους τοὺς δήμους καὶ κοινότητας τοῦ Κράτους». Ἀλλὰ ἐνῶ τοῦτο ὀρίζεται εἰς τὸ ἄρθρον 1, εἰς τὸ ἄρθρον 4 θεοπιζτεται ἐξαιρέσεις διὰ πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἀπὸ 10.000 ἔως 30.000 κατοίκους, ἐὰν γίνεται ἡ ἐνέργεια ἐμπορικῶν πράξεων τὰς Κυριακὰς ἀπὸ τῆς 10 π. μ. ἔως τῆς 1 μ. μ.! Εἰς δὲ τὸ ἄρθρον 5 § 1 εἰς πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἀπὸ 4.000 μέχρι 10.000 κατοίκων ὀρίζονται πέντε καταστήματα ἀνοικτὰ κάθε Κυριακῆν! Εἰς τὴν παρ. 3 τοῦ ἰδίου ἄρθρου ὀρίζεται ὅτι «τὰ καταστήματα τῶν χωριῶν μὲ πληθυσμὸν κάτω τῶν 4.000 κατοίκων ἀνοίγουν κατὰ τὰς Κυριακὰς ἀπὸ τῆς 9 π. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τὰς 8 π. μ. τὸ θέρος ἄνευ ἄλλου τινὸς περιορισμοῦ, πάντως δὲ μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας». Κατὰ τὸ ἄρθρον 14 παρ. 3 τοῦ ἰδίου νόμου τὰ καταστήματα ἀποικιακῶν καὶ παντοπωλῶν μένου ἀνοικτὰ τὴν Κυριακῆν ἀπὸ τῆς 10 π. μ. μέχρι τῆς 2 μ. μ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 15 τὰ οἰνοπωλεῖα καὶ τὰ παντοπωλεῖα μένουσιν ἀνοικτὰ ἀπὸ τῆς 9 π. μ. τῆς Κυριακῆς καὶ τέλος κατὰ τὸ ἄρθρον 16 τὰ καφφενεῖα ἀνοίγουν τὸν χειμῶνα ἀπὸ τῆς 9 π. μ. καὶ τὸ θέρος ἀπὸ τῆς 8 π. μ.!

Ἐχομεν τὴν γνώμην ὅτι μία ἀπλῆ, ἀλλὰ προσεκτικὴ παρατήρησις ἐπὶ τῶν ἄνω διατάξεων ἐπιτρέπει δύο συμπεράσματα: Πρῶτον ὅτι ὁ νόμος βαίνει μὲ πνεῦμα ἐλευθεριώτερον εἰς τὰ μικρὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ὑπαιθρου, ὅπου καταλήγει νὰ ἐπιτρέπη ἐλεύθερον ἀνοίγμα τῶν καφφενείων ἀπὸ τῆς 8 π. μ. τὴν Κυριακῆν καὶ ὅτι ἐπιμελῶς καθορίζει καὶ ὄραν ἀνοίγματος τὴν 8 π. μ. ἢ τὴν 9 π. μ. τῶν συνήθων καταστημάτων τῆς ὑπαιθρου, τῶν παντοπωλείων καὶ καφφενείων. Εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ καταστηματαρχαὶ καὶ οἱ ἐργατοῦπάλληλοι ὄλων αὐτῶν τῶν καταστημάτων πρέπει νὰ ἐγεροῦν καὶ τὴν Κυριακῆν πο-

λὺ ἐνωρίς, νὰ σπεύσουν νὰ καθαρίσουν τὸ κατάστημά των καὶ νὰ τὸ ἔχουν ἔτοιμον πολὺ πρὸ τῆς 8 π. μ. Δι' αὐτὸ, λοιπόν, οὔτε σκέψις περὶ ἀναπαύσεως, οὔτε τὴν Κυριακὴν. Ἀφοῦ δι' ὅλους ἐπιτρέπεται τὸ ἀνοίγμα, οὐδεὶς φρόνιμος ἐπαγγελματίας τολμᾷ νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του τὴν Κυριακὴν. Ἐκεῖ θὰ ὑποφέρῃ συνεχῶς χωρὶς ἀνάπαυσιν. Δι' αὐτοὺς τοὺς καταστηματάρχας καὶ ἐργατοῦπαλλήλους ἡ ὑποχρεωτικὴ αὐτῆ ἐργασία ἐμμέσως ἐπιβαλλομένη, λόγῳ τοῦ ὑπάρχοντος ἐπαγγελματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, εἶναι βάρος, πόνος καὶ μόχθος. Ματαίως ζητοῦν τὴν λύτρωσιν χρόνια τώρα... "Ὅλαι αἱ ἐπαρχιακαὶ πόλεις κάτω τῶν 10.000 κατοίκων ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴν αὐτὴν ἐργασίαν τῆς Κυριακῆς. Ἐλάχιστοι ἐπαγγελματίαι καὶ ἐργατοῦπάλληλοι ἐκκλησιάζονται ἢ μετέχουν εἰς τοπικὰς ἑορτὰς ἐπὶ δεκαετίας ὀλοκλήρους πλὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα. Μακρὰν ἀπὸ ἐκκλησίαν καὶ οἰκογένειαν, ἀπὸ ἀνάπαυσιν, ἐκδρομὴν ἢ ψυχαγωγίαν μένουν κλεισμένοι εἰς τὸ κατάστημα, εἰς τὸ κέρδος καὶ εἰς τὴν θλίψιν.... Ἀλλὰ δὲν πρόκειται μόνον διὰ τοὺς καταστηματάρχας καὶ τοὺς ἐργατοῦπαλλήλους των. Πολλοὶ πολῖται ἐπειδὴ γνωρίζουν ὅτι δύνανται νὰ προμηθευθῶν διάφορα εἶδη καὶ τὴν Κυριακὴν, ἀπὸ παλαιὰν συνήθειαν ἐπισκέπτονται τὰ καταστήματα τὰς Κυριακὰς καὶ ἡ ἀγορὰ πάντοτε γεμίζει. Οἱ ἀγρόται τῶν μικρῶν χωριῶν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον προτιμοῦν τὴν Κυριακὴν νὰ κατέλθουν εἰς τὰς πλησίον των κωμοπόλεις καὶ πόλεις διὰ μικροαγορὰς καὶ ἀφίνοιν καὶ ἐκκλησίαν καὶ οἰκογένειαν καὶ χωριὸ ἔρημα. Αὐτὴν τὴν εἰκόνα παρουσιάζει ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν. Τοῦναντίον ὑπάρχει ἐξαίρεσις εἰς τὸ χειρότερον εἰς ὅσας περιφερείας τῆς χώρας λειτουργοῦν αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ τὰς Κυριακὰς. Ἐδῶ πλέον ἢ ἕκτασις τοῦ κακοῦ εἶναι ἀνυπολόγιτος. Οἱ ἀγρόται ἔχουν ἀνάγκην νὰ πωλήσουν τὰ προϊόντα των καὶ αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ τῶν πλησιεστέρων πόλεων καὶ κωμοπόλεων εἶναι τὰ πλησιέστερα καταναλωτικὰ κέντρα, ὅπου προσέρχονται πολλοὶ ἀγορασταὶ ἔμποροι καὶ ἀγρόται καὶ αὐθημερὸν διατίθενται τὰ

προϊόντα, πού τοὺς περισσεύουν καὶ προμηθεύονται διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη. Ἡ ἐξυπηρέτησις ὄλων εἶναι μεγάλη, διότι αἱ μικραὶ ἀγοραπωλησίαι γίνονται συνήθως χωρὶς μεσάζοντας, πωλοῦνται τὰ εἶδη αὐθημερὸν καὶ ἐξοικονομοῦνται ἀμέσως οἱ ἀγρόται εἰς τὰς βιοτικὰς των ἀνάγκας. Ἀλλὰ αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ δὲν λειτουργοῦν παντοῦ μίαν καθημερινὴν, τὴν Παρασκευὴν ἢ τὸ Σάββατον, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς περισσοτέρας περιφερείας. Λειτουργοῦν εἰς πολλὰς περιφερείας κάθε Κυριακὴν, δὲ τότε οἱ ἀγρόται τῶν γύρωθεν χωριῶν δὲν ἔχουν ὄραν ἀναπαύσεως. Καθημερινῶς ἐργάζονται εἰς τὰ χωράφια καὶ τὴν Κυριακὴν ἐξαναγκάζονται νὰ ἀφήσουν τὸ χωριὸ τους ἀπὸ τὰς πρώτας πρωινὰς ὥρας καὶ νὰ τρέξουν εἰς τὴν λαϊκὴν ἀγορὰν τῆς πλησιεστεράς κωμοπόλεως, εἰς ἀπόστασιν 4 καὶ 6 ὥρων διὰ νὰ πωλήσουν τὰ προϊόντα των.

Οἱ περισσοτέροι ἐγκαταλείπουν οἰκογένειαν καὶ τὰ χωριά των, τὰ ὁποῖα εἶναι πραγματικῶς ἔρημα ἀνθρώπων μέχρι τοῦ ἀπογεύματος ἢ τῶν νυκτερινῶν ὥρων τὴν Κυριακὴν. Αἱ ἐκκλησίαι λειτουργοῦν χωρὶς ἐκκλησίασμα. Κηρύγματα τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον δὲν ἀκούονται. Ὁ πατὴρ συνήθως ἱεροουργεῖ μονάχα μετὸν ψάλτην καὶ ὀλίγους γέροντας. Ἐχουν φύγει ὄλοι, γονεῖς καὶ παιδιὰ διὰ τὴν λαϊκὴν ἀγορὰν. Αἱ ἀγροτικὰ οἰκογένειαι οὐδέποτε γευματίζουν τὴν Κυριακὴν εἰς τὸ χωριὸ των. Ἐχουν πορείαν πολλῶν χιλιομέτρων ἀναχωρήσεως καὶ ἐπανόδου ἀπὸ τὴν λαϊκὴν ἀγορὰν.

Ἀνάπαυσις καὶ ψυχαγωγία εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ χωριοῦ δὲν ὑπάρχει. Σπανίως πραγματοποιεῖται συγκέντρωσις τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα. Δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία συζητήσεως καὶ συνεννοήσεως τῶν χωριανῶν διὰ τὰ προβλήματα τοῦ χωριοῦ. Ἡ Κυριακὴ πού ἔπρεπε νὰ διατίθεται διὰ τὸ χωριὸν καὶ τὴν κοινότητα, χαρίζεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸ κέρδος.

Ἐὰν χρειασθῇ νὰ συγκεντρωθῶν οἱ χωρικοὶ διὰ νὰ συζητήσουν διὰ τὴν ὑδρευσιν τοῦ χωριοῦ, ἢ τοὺς δρόμους του, τὴν ἐκκλησίαν των ἢ τὸ σχολεῖον, διὰ ἓνα ζῆ-

τημα κοινωνικὸν ἢ ἐθνικὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ συγκέντρωσις. Τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐργάζονται, τὴν Κυριακὴν ἐγκαταλείπουν τὸ χωριό. Ἐὰν χρειασθῆ νὰ ὁμιλήσῃ ἓνας ὁμιλητὴς εἰς τὸ χωριό τὴν Κυριακὴν διὰ τόσα θέματα προόδου καὶ πολιτισμοῦ δὲν θὰ συναντήσῃ κανένα. Ματαίως προσπαθοῦν οἱ διδάσκαλοι νὰ ὁμιλήσουν εἰς συγκεντρώσεις γονέων κάθε Κυριακῆ. Ματαίως ὑπουργεῖα συνιστοῦν συγκεντρώσεις κατοίκων δι' ὁμιλίαν. Δὲν ὑπάρχει ἀκροατήριον, ὅλοι ἔχουν φύγει. Ἔτσι ἐμποδίζεται κάθε πνευματικὴ κίνησις, κάθε πρόγραμμα πολιτισμοῦ. Καὶ μεγάλη χαρὰ ἢ μεγάλη λύπη ἐὰν συμπέσῃ τὴν Κυριακὴν, πολὺ λίγοι θὰ μείνουν. Οἱ πολλοὶ θὰ ἀκολουθήσουν τὴν λαϊκὴν ἀγορὰν. Ἡ ἀνάγκη καὶ ὁ νόμος τοὺς ὑποχρεώνουν εἰς τὸν κακὸν αὐτὸν δρόμον παρὰ τὴν θέλησίν των. Καὶ ἐπιστρέφουν τὸ ἀπόγευμα ἢ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς κατάκοποι καὶ ἰδρωμένοι χωρὶς καμμίαν διάθεσιν. Οἱ περισσότεροι γυρίζουν μεθυσμένοι ἀπὸ οὔζο καὶ κρασί, σχεδὸν ἄρρωστοι, διὰ νὰ ἀρχίσουν τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας ἐργασίαν καὶ πάλιν ἐργασίαν... Ἔτσι ποτὲ δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις σώματος καὶ ψυχῆς διὰ τὰς ἀγροτικὰς οἰκογενεῖας.

Τὸ χωριό ἔχασε κάθε διάθεσιν διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν προκοπὴν, διότι δὲν ὑπάρχει κοινότης, δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία κοινωνίας καὶ συναντήσεως, μελέτης καὶ ἀποφάσεως διὰ τὰ κοινοτικά. Τὸ χωριό ὡς ἐστία τοῦ ἐθνικοῦ μας πολιτισμοῦ καὶ ὡς φρουρὸς τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων δέχεται ἄλλεπάλληλα πλήγματα. Ὁ ἐθνικὸς αὐτὸς κύκλος μένει ἔρημος συνεχῶς. Ἐὰν ἡ ἀστυφιλία καὶ ἡ συρροὴ πρὸς τὴν πρωτεύουσιν καὶ τὰς πόλεις εἶναι τὸ μεγάλο πλήγμα τοῦ χωριοῦ, αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ εἶναι ἡ χαριστικὴ βολὴ κατὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ὑπαίθρου.

Οἱ ἀγορὰι μας γνωρίζουν τὰ καταστροφικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν ὅλην ζωὴν των ἐξ ἀφορμῆς τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν κάθε Κυριακῆ. Ματαίως χρόνια τώρα ζητοῦν δι' ἀναφορῶν, ὑπομνημάτων καὶ τηλεγραφημάτων, τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ, τὴν μεταφορὰν τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν εἰς ἄλλην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, ἐκτὸς Κυριακῆς.

Ματαίως αἱ ἐκκλησιαστικὰ ἀρχαὶ ἔχουν προβῆ εἰς διαβήματα, εἰς ὅλας τὰς κυβερνήσεις ἀπὸ δεκαετίας, νὰ ἀφεθῆ ἑλευθέρα ἡ Κυριακὴ ἀπὸ κάθε εἶδους ἐμπορίου καὶ συναλλαγῆν. Νὰ μεταφερθοῦν αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ εἰς ἄλλην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος καὶ νὰ καθιερωθῆ ἡ ὑποχρεωτικὴ Κυριακὴ ἀργία καθ' ὅλον τὸ Κράτος μέχρι καὶ τοῦ μικρότερου χωριοῦ. Αἱ ἱεραὶ Μητροπόλεις Τριφυλίας-Ὀλυμπίας καὶ Μεσσηνίας ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὸ ζήτημα αὐτό, ἀλλὰ ἀκάρπως. Ματαίως ἐζήτησαν ὅλαι αἱ ἐπαγγελματικὰ ὀργανώσεις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας νὰ ἀφεθῆ ἑλευθέρα ἡ Κυριακὴ ἀπὸ κάθε κέρδος καὶ ἀγοραπωλησίαν διὰ νὰ εὔρῃ ὁ κόσμος τὴν ἀνάπαυσίν του καὶ ὁ τόπος τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν. Εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη ἡ Κυριακὴ ἔχει ἀφεθῆ ὀλόκληρος διὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν. Εἶναι ἡμέρα προσευχῆς καὶ ἀναπαύσεως. Εἶναι ἡμέρα οἰκογενειακῆς διασκεδάσεως καὶ ψυχαγωγίας. Ἡμέρα ἐκδρομῶν καὶ κοινωνικῶν συναναστροφῶν, ἡμέρα ἀνθρωπιᾶς.

Εἰς τὸν τόπον μας, δυστυχῶς, εἰς τὸ ζήτημα αὐτό ἔχομεν πολὺ καθυστερήσει. Ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία δικαίως καὶ ἐπισήμως παραπονεῖται, διότι δὲν προστατεύεται ὅπως καὶ αἱ μεγάλαι πόλεις, ὅπου καὶ τὰ καταστήματα εἶναι κλειστὰ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς καὶ αἱ λαϊκὰ ἀγορὰ ἐκεῖ λειτουργοῦν Τετάρτην ἢ Σάββατον, ὄχι, ὅμως, Κυριακὴν. Καὶ ἀποτελεῖ εἰρωνεῖαν καὶ προσβολὴν διὰ τὴν ὑπαίθρου ἢ καθιέρωσις κλειστῶν τῶν καταστημάτων τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, ἐνῶ εἶναι ἀνοικτὰ τὸ πρωῖνὸν τῆς Κυριακῆς μέχρι τῆς 1 μ. μ. Τὸ κακὸν αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνεχισθῆ.

Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδιαίτερος ἡ θρησκεία τῆς ἀγάτης τοῦ πλησίον εἶναι τὸ ἅλας τῆς ζωῆς μας, πρωταρχικὴ ἀνάγκη ἐπιβιώσεως. Καὶ ὅμως τὰ κηρύγματα τῆς ἀγάτης δὲν ἀκούονται τελείως ἀπὸ ὀλόκληρα τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μερικὰς περιφερείας τοῦ Κράτους, λόγῳ τῆς Κυριακῆς ἐργασίας καὶ τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν. Ἡ κατάστασις αὕτη ἀποτελεῖ πρᾶγματι στίγμα τοῦ χριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Εἶναι γενική ἀπαίτησις καὶ ἀξιώσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου νὰ λυθῇ ριζικῶς καὶ ἀμέσως τὸ ζήτημα αὐτό. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ὑπαίθρου ἔχουν πρωταρχικὰ δικαιώματα εἰς τὴν στοργὴν καὶ προστασίαν τῆς πολιτείας.

Τὸ Κράτος δὲν ἠμπορεῖ νὰ μείνῃ ἀδιάφορον διὰ τὴν ὄλην διαβίωσιν τῶν κατοίκων καὶ δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου νὰ ἰσχύσῃ ἢ ἀντίληψις τοῦ νομοθέτου τοῦ ἔτους 1930. Ἡ σημερινὴ κοινωνικὴ πραγματικότης, ἡ ἔντονος ἐκπολιτιστικὴ ἀξίωσις τοῦ λαοῦ ἐπιβάλλουν ἐπέμβασιν τῆς πολιτείας.

Ἡ θρησκευτικὴ μόρφωσις τοῦ λαοῦ μας, ἡ ἀγωγή τῶν ἐξωσχολικῶν νέων, ἡ ὑγιεινὴ τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, ἡ ψυχα-

γωγία τῶν ἀγροτῶν, ἡ κοινοτικὴ ἀνάπτυξις, ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν ὑποχρεωτικὴν Κυριακὴν ἐργασίαν καὶ τὰς λαϊκὰς ἀγορὰς τῆς Κυριακῆς. Δὲν ἀρκεῖ ἀπόφασις τῆς Νομορχίας διὰ ἓνα νομόν. Τὸ θέμα καλύπτει ὄλην τὴν χώραν καὶ πρέπει νὰ ρυθμισθῇ διὰ νόμον τὸ ταχύτερον. Ἡ φωνὴ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαρχίας, ἡ φωνὴ τῶν χωριῶν μας, εἶναι ἀξιώσις δικαία, ποὺ πρέπει νὰ ἀκουσθῇ. "Ὅλοι αἱ ἀρχαί, ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι, οἱ ἐπιστήμονες καὶ αἱ ὀργανώσεις πρέπει νὰ μεταφέρουν τὸ ζήτημα ἐντόνως εἰς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ γίνῃ νόμος ἡ Κυριακὴ ἀργία.

ΚΟΣΜΑΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στάξε ἓνα κόμπο ἀπ' τὸ Πνεῦμα Σου
ἄκρη-ἄκρη στὴν πέννα μου
καὶ γράψε τὸ χριστουγεννιάτικο τραγούδι
γιὰ νὰ μὴν πῶ πὼς εἶναι τίποτα δικό μου
καὶ χάσω τὸ τραγούδι
καὶ χάσω τὰ Χριστούγεννα.

Βλέπεις εἶναι ἀνάγκη
νὰ στάξῃς ἓνα κόμπο ἀπ' τὸ Πνεῦμα Σου
γιατί εἶν' ἡ πέννα στέρφα καὶ στεγνὴ
δίχως οὔτε σταλιά ζωὴ
οὔτ' ἓνα δάκρυ.

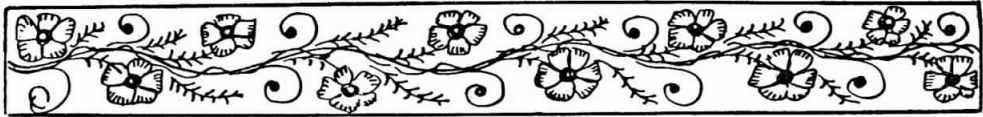
Κι' Ἐσὺ κατέχεις τὰ τραγούδια τῶν ἀγγέλων
τὰ τραγούδια τῶν ἀστρῶν
καὶ τῆς Σιωπῆς...

Ἡ ἔρημος μπορεῖ νὰ βλαστήσῃ
ἀπ' τὸν ξερὸ τὸ βράχο νὰ ξεπηδήσῃ
νερό.

Μπορεῖ νὰ βγάλῃ λουλούδια ὁ βάτος
κι' ἡ ἀγριοσυκιὰ καρπὸ
ὅταν στάξῃς στὸν κόσμον ἓνα κόμπο ἀπ' τὸ Πνεῦμα Σου.

"Ὅταν στάξῃς στὴν πέννα μου
ἓνα κόμπο ἀπ' τὸ Πνεῦμα Σου
μπορῶ κι' ἐγὼ νὰ τραγουδήσω
τὰ Χριστούγεννα.

ΧΑΡΑ ΚΡΙΣΠΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζει ἡ πολιτικὴ ἑνὸς οἰκονομικῶς προηγμένου κράτους τὸ πρόβλημα τῆς οἰκογενείας εἶναι πάντοτε κατὰ τὸ ἀξιοπρόσεκτον.

Θὰ ἐνδιέφεραν ἴσως τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἀκτίνων» αἱ βάσεις τῆς «οἰκογενειακῆς πολιτικῆς» (ὁ ὅρος ἤχει κατὰ τὴν παράξενον, ἀλλ' εἶναι σαφὴς καὶ βραχύς) τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἔχει εἰδικὸν δημοσπονδιακὸν ὑπουργεῖον διὰ τὰ προβλήματα τῆς οἰκογενείας (Bundesfamilienministerium). Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι εἰς τὴν Γαλλίαν αἱ οἰκογενειακαὶ παροχαὶ (locations familiales)—ἰδίως βοηθήματα πρὸς τοὺς πολυτέκνους—εἶναι πολὺ ἀνώτερα ἀπὸ τὰς ἀναλόγους παροχὰς (Kindergeld) τῆς Γερμανίας. Ἀνάλογον ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Σουηδίαν, ἡ ὁποία διαθέτει, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὴν πλέον ἀνεπτυγμένην κοινωνικὴν πρόνοιαν ἐξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἀλλ' ἡ οἰκογενειακὴ πολιτικὴ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας παρουσιάζει ἐν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον, διότι ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία εἶναι πολὺ ὀλίγον ἐπηρεασμένη ἀπὸ σοσιαλιστικὰς ἀντιλήψεις—ἀσφαλῶς πολὺ ὀλιγότερον ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Σουηδίαν.

Εἰς μίαν συνάντησιν νομικῶν (17-26 Σεπτεμβρίου 1958) εἶχα τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀκούσω τὸν γερμανὸν δημοσπονδιακὸν ὑπουργὸν τῆς οἰκογενείας κ. Franz-Josef Wuermeling, ἐκθέτοντα τὰς βάσεις τῆς γερμανικῆς οἰκογενειακῆς πολιτικῆς. Ἐν παρὲνθῆσει ἠμπορεῖ νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ συνάντησις ὑπὸ τὸ θέμα «τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἔνωσις τῆς Εὐρώπης» ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Europa-Haus, ἐν ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον κέντρον σπουδῶν καὶ διαφωτίσεως ἐπὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἔνωσιν τῆς Εὐρώπης προβλημάτων, εἰς τὸ Marienberg/Westerwald τῆς Γερμανίας. Σημειωτέον

ἐπίσης ὅτι εἰς τὰς συναντήσεις καὶ συνέδρια τοῦ Europa-Haus ἔλαβον μέρος ἀπὸ τοῦ 1951 ὑπὲρ τὰς 13.000 νέων—φοιτητῶν ἢ μὴ—ἐκ 48 διαφόρων χωρῶν.

Ἡ οἰκογενειακὴ πολιτικὴ ἑνὸς δημοκρατικοῦ κράτους, ἤρχισεν ὁ ὑπουργὸς κ. Wuermeling, εἶναι κατὰ τὸ βασικῶς διάφορον ἀπὸ τὴν πληθυσμιακὴν πολιτικὴν τῶν ἐθνικοσοσιαλιστῶν ἐπὶ παραδείγματι. Ἄλλως τε καὶ ὅταν ἀκόμη, ὅπως γίνεται συχνά, καταπολεμεῖται ἡ οἰκογενειακὴ πολιτικὴ, τοῦτο συμβαίνει ὄχι διότι συγχέεται μὲ τὴν πληθυσμιακὴν πολιτικὴν ὑπὸ ὀλοκληρωτικὴν ἔννοιαν. Τὰ μὴ δημοκρατικὰ καθεστῶτα ἀσχοῦν τὴν πληθυσμιακὴν πολιτικὴν τῶν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τὸ πρῶμα τοῦ συνόλου. Ἡ οἰκογένεια δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ «ὑπάλληλος τοῦ συνόλου πρὸς ἀνατροφὴν τέκνων». Ὅταν φρονῆ τὸ ὀλοκληρωτικὸν κράτος, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀγωγή τῶν τέκνων ὑπὸ τῶν γονέων τῶν δὲν εἶναι ἠγγυημένη, ἀπομακρύνει τὰ τέκνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν.

Ἀντιθέτως ἡ γνώμη μιᾶς ἀληθῶς δημοκρατικῆς οἰκογενειακῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἐξῆς: τὰ παιδιὰ ἀνήκουν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ ὄχι εἰς τὸ κράτος. Οἱ γονεῖς καὶ ὄχι τὸ κράτος φέρουν κατὰ πρῶτον λόγον τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἀγωγήν τῶν παιδιῶν τῶν. Τὸ κράτος ὀφείλει κατ' ἀρχὴν νὰ περιορισθῆ εἰς βοηθητικὰς παροχὰς ὑπὸ συμπληρωματικὴν ἔννοιαν. Τὸ κράτος δὲν δικαιούται ν' ἀξιώσῃ περισσότερα τέκνα, διότι προσκρούει εἰς τὸ ἀπόλυτον ὄριο, τὸ ὁποῖον προβάλλει ἡ ἐσωτερικὴ σφαῖρα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Πρὸς τί τότε ἡ οἰκογενειακὴ πολιτικὴ; Ἡ οἰκογενειακὴ πολιτικὴ εἶναι ἀναγκαία, διότι πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῆ μία ἐπέμβασις τῆς συγχρόνου κοινωνίας εἰς τὸν γάμον καὶ τὴν οἰκογένειαν. Διὰ τῆς βιομηχανικῆς κατανομῆς ἐργασίας μετεβαθμίσθη κοινωνικῶς ἡ οἰ-

κογένεια, καθ' ὅσον αἱ σημεριναὶ οἰκογένειαι λόγω τῆς οικονομικῆς τῶν καταστάσεως ἢ ἐμποδίζονται νὰ ἔχουν τόσα παιδιά, ὅσα ἐπιθυμοῦν, ἢ πρέπει ν' ἀψηφίσουν τὴν πῶσιν εἰς οἰκονομικῶς κατωτέραν βαθμίδα ὡς συνέπειαν τῆς πολυτεχνίας τῶν. Φυσικὰ παίζουν ἐν προκειμένῳ ρόλον καὶ τὸ ὑλιστικὸν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἡ ἐλλείπουσα ἐτοιμότης πρὸς θυσίαν· τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ μετατρέψῃ τὴν βασικὴν θέσιν τοῦ προβλήματος.

Πῶς ἔλαβεν ὅμως χώραν ἡ ἐπέμβασις αὐτῆ τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς μίαν ὑποβάθμισιν τῆς οἰκογενείας;

Πρὸ 100 ἐτῶν αἱ πλείοται οἰκογένειαι ἀπετέλουν ἀγροτικὰς ἢ βιομηχανικὰς παραγωγικὰς μονάδας, καὶ ἦσαν ὡς ἐκ τούτου ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἀνεξάρτητοι ἢ τοῦλάχιστον οἰκονομικῶς ἐξησφαλισμένοι. "Ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἦσαν ἐν γένει οἱ φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς μονάδος. Ἡ ἀνάγκη καταναλώσεως ἦτο σημαντικῶς μικροτέρα καὶ ἐκαλύπτετο κατὰ μέγαλον ποσοστὸν ἐκ τῆς ἰδίας παραγωγῆς. Ἡ παρουσία πολλῶν παιδιῶν ἐπέδρα ἐπωφελῶς, ἀπ' ἐνὸς μὲν λόγω τῆς βοήθειας τὴν ὁποίαν παρεῖχον, ἀπ' ἑτέρου δὲ λόγω τῆς διατροφῆς καὶ περιποιήσεως, τὴν ὁποίαν ἐξησφάλιζον βραδύτερον εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς.

Ἡ κατάστασις αὐτῆ ὅμως μετεβλήθη βασικῶς διὰ τῆς βιομηχανοποιήσεως. 80% τῶν ἀρχηγῶν οἰκογενείας ἐργάζονται σήμερον ἐκτὸς τῶν οἰκογενειῶν τῶν δι' ἓνα «μισθὸν παροχῆς», ὁ ὁποῖος δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας. Ἀπὸ τὸν μισθὸν παροχῆς πρέπει νὰ καλυφθοῦν διὰ πληρωμῆς μετ' ἐπιπέδου αἱ κατὰ πολλὰ ἀύξηθεῖσαι ἀνάγκαι καταναλώσεως. Τὸ εἰσόδημα διαιρεῖται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέκνων, εἰς τρόπον ὥστε ὁ οἰκογενειάρχης ὑποβαθμίζεται οἰκονομικῶς, ἐναντι τῶν ἀτέκνων συναδέλφων του κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ διαθρήψῃ. Ἡ συμβολὴ τῶν παιδιῶν εἰς τὰ ἔξοδα διαβιώσεως ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, ἀρκετὰ συχνὰ μάλιστα πληρώνουν οἱ γονεῖς διὰ παιδιά καὶ ἐγγόνια, πράγμα τὸ ὁποῖον καθίσταται ἰδιαιτέρως σαφές εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκαδη-

μαϊκῶν σπουδῶν. Δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ, ὅτι ἰδιαιτέρως πολύτεκνοι ἐργατικαὶ οἰκογένειαι φθάνουν εἰς τὰ ἄκρα ὅρια συντηρήσεως καὶ τοῦτο μόνον διότι ἔχουν περισσότερα παιδιά. Τοῦτο εἶναι κραυγάζουσα ἀδικία. Τὸ κράτος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρίδῃ, ὅτι αἱ οἰκογένειαι αὐταὶ οἰκονομικῶς καὶ εἰς τὸ τέλος-τέλος κοινωνικῶς ὑποβαθμίζονται καὶ ὅτι αἱ μητέρες ἐξαναγκάζονται νὰ ἐργασθοῦν ἐπαγγελματικῶς ἐκτὸς τοῦ οἴκου. Ἀντιθέτως ἔχει ὑποχρέωσιν τὸ κράτος νὰ δημιουργήσῃ ἓνα συμφηρισμὸν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς δικαιοσύνης, διότι σημεῖον ἀφετηρίας τῆς οἰκογενειακῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὄχι ἡ ὀλότης.

Ἡ πολιτικὴ ἔχει δυστυχῶς πολὺ ὀλίγην συνειδησιν τῆς ζημίας, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν γεννησέων. Ἄς ἐπιτραποῦν μερικοὶ ἀριθμοὶ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου: ἐπὶ 1000 κατοίκων ἀναλογοῦν εἰς τὴν Γερμανίαν διὰ τὸ

ἔτος 1900	35	γεννήσεις.
ἔτος 1914	27	»
ἔτος 1930	17,6	»
ἔτος 1953	15,8	»
ἔτος 1957	17	»

Οἱ ἐπιστήμονες μᾶς λέγουν ὅτι ἡ ὑπαρξις τοῦ ἔθνους εἶναι ἐξησφαλισμένη διὰ 18 τοῦλάχιστον γεννήσεων. Κατὰ τὸ ἔτος 1956 ἀνελόγουν εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν 16,4 γεννήσεις ἐπὶ 1000 κατοίκων, εἰς τὴν Γαλλίαν 18,4, εἰς τὴν Ὁλλανδίαν 21,2, εἰς τὴν Πορτογαλίαν 22,9, εἰς τὰς Η.Π.Α. 24,9, εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν 24,9, εἰς τὰς Ἰνδίας 25,5 καὶ εἰς τὴν Χίλην 35,4. Οὕτω κατετάσσετο ἡ Δυτικὴ Γερμανία ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Σουηδίας, τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τῆς Ἑλβετίας, μετὰ τῶν χωρῶν μὲ τὰς ὀλιγωτέρας γεννήσεις. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀντιθέσεως δυτικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ κόσμου, δὲν αὐξάνεται τὸ πληθυσμιακὸν ποσὸν τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν, μόνον καὶ μόνον διότι διατηροῦν τὴν ἰσοσταθμίαν τὰ νοτιο-αμερικανικὰ κράτη διὰ τῆς πολυτεχνίας τῶν.

Ἄν καὶ οἱ στατιστικοὶ ἀριθμοὶ ἔχουν μικρὰν μόνον σημασίαν, εἶναι ὅμως χαρα-

κτηριστικοί δια την εξέλιξιν τοῦ γήρατος. Τὸ ποσοστὸν τῶν συνταξιούχων αὐξάνει, τὸ ποσὸν τῶν νέων ἐλαττοῦται. Ἡ νεότης ὁμως εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐγγυᾶται τὴν ἐσπέραν τῆς ζωῆς εἰς τοὺς γέροντας. Πρὸ 50 ἐτῶν ἀντεστοίχουν 30% νέοι ἔναντι 5% γερόντων, σήμερον ἀντιστοιχοῦν 20% νέοι ἔναντι 10% γερόντων καὶ μετὰ 25 ἔτη θὰ κρατοῦν αἱ δύο ἡλικίαι πιθανώτατα εἰς ἰσορροπίαν τὸν ζυγόν.

Εἰς τὸν συμφηρισμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ὑποχρεωμένον τὸ κράτος, συμβάλλον φορολογικαὶ εὐνοϊκαὶ μεταχειρίσεις, ἐπίδομα τέκνων καὶ ἰδιαίτερα μέτρα, ὅπως π. χ. σιδηροδρομικαὶ ἐκπτώσεις. Ἀπὸ ἀπόψεως φορολογικῆς εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως κατέχει ἡ Δυτικὴ Γερμανία τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Ὁ ἀγαθὸς ἀπαλλάσσεται φορολογίας δι' εἰσόδημα μέχρι 250 μάρκων (1.750 δραχ.), τὸ ἀνδρόγυνον μέχρι 390 μάρκων (2.730 δραχ.), ἡ οἰκογένεια μὲ ἓν τέκνον μέχρι 460 μάρκων (3.220 δραχ.), ἐπὶ δύο τέκνων μέχρι 600 μάρκων (4.200 δραχ.), ἐπὶ τριῶν τέκνων μέχρι 750 μάρκων (5.250 δραχ.) κ. ο. κ.

Συχνὰ ὁμως κεῖται τὸ εἰσόδημα τοῦ οἰκογενειάρχου ὑπὸ τὸ φορολογικὸν ὄριον, οὕτω π. χ. ἐὰν ἔχη τέσσαρα παιδιά καὶ κερδίῃ 460 μάρκα. Τότε δὲν ἔχει πλέον κανένα πλεονέκτημα ἔναντι μιᾶς οἰκογενείας μὲ δύο παιδιά. Μόνον διὰ τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς δὲν δύναται ἐπομένως νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ συμφηρισμὸς. Ἐκτὸς τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν πρέπει νὰ καταβάλλεται καὶ ἐπίδομα τέκνων (Kindergeld). Δυστυχῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑστερεῖ ἡ Δυτικὴ Γερμανία κατὰ πολὺ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν, ἰδίως ἐκείνων τῆς κοινότητος γάλυθος καὶ ἀνθρακος (Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ὁλλανδία, Λουξεμ-

βοῦργον), δεδομένου ὅτι τὸ ἐκ 30 μάρκων (210 δραχ.) μηνιαίως ἐπίδομα τέκνων καταβάλλεται ἀπὸ τοῦ τρίτου τέκνου καὶ πέραν.

Ὁ ὑπουργὸς κ. Wuermeling ἐτόνισε περαιτέρω, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ συνδρομὴ τῆς οἰκογενείας δὲν ἀποτελεῖ κοινωνικοπολιτικὸν μέτρον ὑπὸ συνήθη ἔννοιαν, ἀλλὰ ἐν μέτρον δικαιοσύνης, τὸ ὁποῖον ὠφελεῖ πάντας ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς τάξεως. Ἡ συνδρομὴ τῆς οἰκογενείας δὲν πρέπει νὰ εἶναι βοήθεια ἀπόρων. Ὁ σκοπὸς ἐν προκειμένῳ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸν καθένα, ὅτι δὲν θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ἐκπέσῃ εἰς χαμηλότερον οἰκονομικο-κοινωνικὸν ἐπίπεδον, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ἔχει παιδιά.

Οἰκογενειακὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι, λοιπόν, τελικῶς τίποτε ἄλλο παρὰ συμφηρισμὸς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐντὸς μιᾶς ἐκείνης κοινωνικῆς τάξεως πρὸς ὄφελος τοῦ οἰκογενειάρχου, ὥστε νὰ μὴ ὑστερῇ οἰκονομικῶς τοῦ ἀτέκνου συναδέλφου του.

Παρ' ὅλην ὁμως τὴν σημασίαν τῆς οἰκογενειακῆς πολιτικῆς, κατέληξεν ὁ γερμανὸς ὑπουργός, πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ καλύτερα ἐξωτερικὴ βοήθεια εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, ἐὰν δὲν ἐνισχυθῇ διὰ τῆς ἠθικῆς ἢ συνειδησῆς τῆς εὐθύνης τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ πνεῦμα θυσίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας πρὸς ἀγαθὸν πάντων.

★

Δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ χαίρεται, ὅταν ἀκούῃ συγχρόνους πολιτικοὺς νὰ ὁμιλοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σχετικῶς πρὸς ἓνα ζήτημα τόσον ἀποφασιστικῆς, τόσον θεμελιώδους σημασίας ὅπως ἡ οἰκογένεια. Ἡ εὐχὴ νὰ ἐπικρατήσουν παρόμοιαι σκέψεις καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι αὐθόρμητος.

Π. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΗΡΩΔΗΣ

Πρωινό ξεκίνημα για τὸ κνηγητὸ τῆς δουλειᾶς, γιὰ τὸν καθημερινὸ μόχθο. Οἱ κάτοικοι τοῦ προαστείου ἐγέμισαν τὸ λεωφορεῖο, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀπειράριθμα σκάφη ποῦ πραγματοποιοῦν τὴν πρωινὴ ἀπόβασι τῶν ἐργαζομένων στὸ Κέντρο. Μέσα στὸ τροχοφόρο κλυδωνίζονται τὰ σώματα, κουνιῶνται τὰ κεφάλια σὰν ἄδεια. Στὸ ἀδιαχώρητο τρυπώνει, παλεύει ὁ εἰσπράκτωρ, ἀκολουθεῖ ἐνοχλητικὸς ὁ ἐλεγκτής, διαμαρτύρονται οἱ ἐπιβάτες. Συννεφιασμένο, μὲ κατεβασμένα τὰ μούτρα τὸ πλήρωμα. Αἰτία; Τὸ ἀγουροξύπνημα, ἔπειτα ἀπὸ κακὸ ἢ λίγον ὕπνο; Ἡ ἀνεπάρκεια ἰσχυροῦ βαλαντίου στὶς οἰκογενειακὰς πρωινὰς αἰτήσεις; Ἡ ἀνησυχία γιὰ τ' ἄλλα προβλήματα τῆς δουλειᾶς ἢ γιὰ τὸ συναπάντημα τῆς ἀνθρώπινης κακίας στὸ κατώφλι τοῦ γραφείου, τοῦ μαγαζιοῦ, τῆς πιάτσας;

Σὲ μιὰ ἐνδιάμεση στάσι ἄνοιξε ἡ προστινὴ πόρτα κι' ἐγκαταστάθηκε στὸ πρῶτο κάθισμα προνομιούχος ἐπιβάτης. Ἔνα πανέρι «τόρτ-μπεμπέ», βολεύτηκε στὰ γόνατα τῆς μητέρας του. Ταπετσαρισμένο προσεκτικὰ μὲ θαλασσὶ ἀτλάζι. Ξεμυτίζουν ἐκεῖ δυὸ γαλάζιες λινὲς γωνίτσες ἀπὸ τὸ μαξιλάρι. Ἔνα χεράκι βουτυρένιο, τρυφερὸ ξεφτυρώνει, ἀρπάζει τὶς πολύχρωμες μπαλίτσες ποῦ κρέμονται στὸ πανέρι. Φυλακίστηκε τὸ χεράκι μέσα σ' ἕνα γυναικεῖο χέρι μὲ βέρα στὸ δάχτυλο. Ἐκφρασι, μιλιὰ πῆρε τὸ χέρι τῆς μάνας στὸ ἄγγισμα τοῦ τριανταφυλλένιου μικροῦ καρποῦ...

Τεντώσαμε τοὺς λαιμούς μας πάνω ἀπὸ τὸ πανέρι ἀναζητώντας στὸ βάθος τῆς φωληᾶς του τὸν νεοσό. Λαμπύριζαν μέσα στὰ ὁμοίochρωμα ἀτλάζια τὰ γαλανὰ ματάκια ἐνὸς χερουβείμ. Φύσηξε ὁ ἀέρας ἀπὸ τὸ παράθυρο, στὸ ἀφρότο φωτεινὸ μέτωπο τοῦ μωροῦ, τὸ ξανθὸ τσουλουφάκι, ἔγραψε ἕνα χρυσὸ ἐρωτηματικὸ, μιὰν ἀπορία γιὰ τὰ σκουντουφλιασμένα πρόσωπα ἕνα γύρω:

—Γιατί δὰ τόση κατσουφιά;

★

Μέσα στὰ τραντάγματα, τὰ φρεναρίσματα, τὶς στάσεις, ἡ παρουσία τοῦ ξένοιστου λαθρεπιβάτη στὸ σκάφος τῆς ρουτίνας γίνεται σιγά-σιγά αἰσθητή.

Τὸ μέτρο ποῦ ἐξέχει ἀπὸ τὴν φόρμα ἐνὸς ὑδραυλικοῦ σκάλωσε στὸ πανέρι. Γύρισε τὸ ἀξύριστο πρόσωπο ὁ τεχνίτης, ξέπλεξε ἀπὸ τὸ πανέρι κι' ἔμπλεξε μὲ τὸ περιεχόμενο. Χαμογέλασε. Ἔπειτα σήκωσε, παίχιδισε δυὸ μουτζουρωμένα δάχτυλα στὸ βρόφος, ἐκλιπαρώντας τὴν προσοχή του. Ὁ νευρικός «μπίζινες-μάν», ποῦ πάσχιζε νὰ διαβάξη κακοδιπλωμένη τὴν ἐφημερίδα, πάνω ἀπὸ τὴν ἀλογοουρὰ μιᾶς μαθητρούλας, σήκωσε κλεφτὰ τὸ βλέμμα καὶ περιμενε τὸ ἀποτέλεσμα. Ξέχασε γιὰ λίγο τὰ δυσάρεστα ποῦ διάβαζε. Ἡ φοιτήτρια στὴ διπλανὴ θέσι, σήκωσε τὸ κεφάλι τῆς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς —λησμόνησε γιὰ μιὰ στιγμή τὸν καὶμὸ τῶν ἐξετάσεων. Οἱ κοῦκλες τῶν παιδικῶν τῆς ὄνειρων ζωντανεύουν ἐκεῖ στὸ πανέρι. Μιὰ γερόντισσα μὲ βασανισμένο πρόσωπο, δεμένο τὸ ἕνα μάτι ἔσκυψε νὰ καλοδῆ μὲ τὸ ἄλλο τὰ παιδικὰ χαμόγελα. Οἱ ρουτίδες τῆς λὲς ἀπαλύναν, φωτίστηκαν. Κυττάζει τὸ βλασταράκι, ὀσφραίνεται τὸ μπουμποῦκι μὲ τὴν πείρα τοῦ παλιοῦ κηπουροῦ ποῦ ἔχει φροντίσει πλῆθος λουλούδια. Καὶ ὁ κομπὸς κύριος μὲ τὸ ἄψογο φιογκάκι καὶ τὴν καινούργια δερμάτινη τσάντα προχωρεῖ μόλις ἔγινε τόπος, πλησιάζει στὸ γαλάζιο λίκνο, χαμογελάει κι' αὐτός.

★

Κάθεται ἐκεῖ κοντὰ μιὰ γυναῖκα. Κάποτε ἦταν ὡραία, φρέσκη. Τώρα ξέρει πὼς δίνει τὴν ἐντύπωσι ἐνὸς μαραμένου πλάσματος. Αἰσθάνεται ἄχρηστη, ἀβέβαιη τὴν ὑπαρξί τῆς, οὐδέτερη. Τὰ λεπτὰ χεῖλη τῆς εἶναι σφιγμένα μὲ κάποια λίκρα καθὼς κυττάζει τὸ μωρό. Οἱ κινήσεις τῆς ἀπότομες, σὰν νὰ ἤθελαν νὰ πνίξουν μιὰ ἐσωτερικὴ ἐπανάστασι. Ὅσοι ξέφρου τὸ δρᾶμα τῆς θὰ

μπορέσουν νὰ καταλάβουν...

Ἄν μποροῦσε θὰ φώναζε τὸ παράπονό της, ἐναντία στὸν ἑαυτὸ της, τὸν ἄντρα της, τὴν κοινωνία, πού τὴν παρέσυρε μὲ τὴν ἐπιμονὴ προπαγάνδα της:

Ἔ, ἡ μητρότητα... Μὰ τί σχέσι μπορεῖ νὰ ἔχη μὲ μιὰ κοιμή ἀθηναία! Ἡ ἀνα- παραγωγὴ καὶ ὁ ἔρωσ μόνο στὰ κοτέτσια, τὰ ἐνυδρεῖα καὶ τὶς λαϊκὲς συνοικίες πᾶνε μαζὶ...

Τὸ λάθος της ὅμως τώρα εἶναι ἀνεπα- νόρθωτο.

★

Στὸ Σύνταγμα θὰ κατέβουν πολλοί. Ἄλλα τὸ κύμα σταμάτησε μπροστὰ στὴν πόρ- τα. Δυσφοροῦν ὅσοι βρῖσκονται στὸ βάθος.

Ὁ εἰσπράκτωρ φωνάζει ἀπὸ τὴ θέσι του. Ὁ ὁδηγὸς γύρισε νὰ δῆ τί συμβαίνει. —Κατεβαίνει τὸ μωρό...

Τοῦ ἐξήγησε κάποιος.

Τὸ καλάθι τοῦ μωροῦ ἀποβιβάζεται μὲ προσοχή. Ὁ κοιμὸς κύριος μὲ τὸ φιογκά- κι καὶ τὴν τσάντα κράτησε γιὰ λίγο τὶς λα- βὲς τοῦ πρόχειρου λίκνου. Ἡ γερόντισσα μὲ τὸ δεμένο μάτι βοήθησε στὸ ξεκίνημα σηκώνοντας μὲ τὰ δύο της χέρια τὸ πανέρι ἀπ' τὸν πάτο. Ἡ φοιτήτρια ἔκανε τόπο κι' ἀποχαιρέτησε μὲ ἕνα κίνημα τὸν βασιληᾶ τῆς στιγμῆς.

Ὁ μπίζινεζ-μὰν σήκωσε τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα, ἐπὶ τέλους χαμογέλασε χω- ρὶς κι' αὐτὸς νὰ τὸ θέλῃ.

—Ἄ, τὸ παιδάκι κατεβαίνει... Εἶπε κά- ποιος ἀπὸ ἐκείνους πού δυσφοροῦσαν γιὰ τὴν καθυστέρησι. Οἱ ἄλλοι ἠσύχασαν κι' ἔ-

σκησαν νὰ δοῦν τὸ μωρό, σὰν νὰ ἔλεγον:

—Ἄν εἶναι γι' αὐτὸ εὐχαρίστως νὰ πε- ριμένωμε...

Ὅσοι μείναμε στὸ λεωφορεῖο γύραμε στὰ παράθυρα, ρίξαμε ἕνα ἀποχαιρετιστή- ριο βλέμμα στὸν ἐπιβάτη πού μᾶς εἶχε χα- ρίσει τόση ὥρα τὴ δροσιὰ τῆς παρουσίας του.

Τὸ τρυφερὸ χεράκι γαντζώθηκε στὰ χεί- λια τοῦ πανεριοῦ. Ἡ χαρούμενη εἰκόνα ἔ- μεινε πίσω στὸ πεζοδρόμιο.

★

Ἐρριξα τὸ βλέμμα πάλι σὲ κάτι πού διάβαζα. Φιλοσοφοῦσε ὁ συγγραφεὺς σ' ἕ- ναν εἰρωνικὸ διάλογο μὲ θέμα τὴν πατρό- τητα... Κι' ἐδῶ πάλι ἡ θεωρία πού ἀρχίζει τάχα ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς εὐγονίας, γιὰ νὰ καταλήξῃ (στὴν ἐφαρμογὴ της) σὲ πλήρη ἄρνησι τοῦ παιδιοῦ

«...Ἡ ζωὴ μας θὰ ἦταν καλύτερη, ἂν οἱ μισοὶ ἀπὸ μᾶς, ἀντὶ νὰ φτιάχνωμε κου- τσοῦβελα, φυτεύαμε ὑακίνθους».

★

Ἡ γυναῖκα μὲ τὸ σφιγμένο πιερό στό- μα, τὶς ἀπότομες νευρικὲς κινήσεις, τὴν ἐ- πανάστασι στὴν καρδιὰ στέκει ἀκόμη ἀ- πέναντί μου... Σὰν ἕνα σιωπηλὸ μελαγχο- λικὸ ἄγαλμα...

Ἀφιερωμένο στὰ θύματα, μιᾶς μόδας... ...τοῦ σύγχρονου αὐτοῦ Ἡρώδη, πού σκοτώνει—ἄχι νήπια—ἀλλὰ μέσα στὶς καρ- διὲς τόσων συζύγων τὴν ἀγωνιστικὴ δύνα- μι, τὴν χαρὰ τῆς παρουσίας παιδιῶν στὴν οἰκογενειακὴ ἐστία.

ΟΥΤΙ Σ

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΠΛΗΜΜΥΡΙΣ ΚΑΙ ΑΜΠΩΤΙΣ

Δέν χρειάζονται ειδικαί γνώσεις και σπουδαί διὰ νά γνωρίζη κανείς πῶς ἐναλλάσσονται περιοδικῶς, εἰς τὸ φυσικὸν φαινόμενον τῆς παλιρροίας τῆς ἐπιφανείας τῶν θαλασσίων ὑδάτων, ἢ ἀμπωτις καὶ ἡ πλημμυρίς. Ὅταν λοιπὸν ὑπάρχη ἡ ἀμπωτις, πρέπει νά περιμένωμεν τὴν πλημμυρίδα. Καὶ ὅταν καμαρώνωμεν τὴν πλημμυρίδα, ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ἀκολουθεῖ ἡ ἀμπωτις.

Καὶ αὐτὰ μὲν εἶναι κοινὸς τόπος προκειμένου περὶ τῆς φυσικῆς, τῆς θαλασσίας παλιρροίας. Ἄλλὰ δὲν εἶναι κοινὸς τόπος, τοῦναντίον πρέπει αὐτὰ νά τονίζονται συνεχῶς καὶ εἰς πάντας, εἰς τὸ οὖς καὶ ἐπὶ τῶν δωμάτων, ὅταν ἀφοροῦν εἰς τὴν πνευματικὴν παλιρροίαν. Καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν παλιρροίαν ὑπάρχει ἡ ἀμπωτις καὶ ἡ πλημμυρίς. Βέβαιως δὲν ὑπόκειται ἡ πνευματικὴ παλιρροία εἰς νόμους φυσικοῦς, ἀποκλείοντας τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, ὑπόκειται ὅμως καὶ αὕτη εἰς νόμους. Νόμους πνευματικοῦς, μὴ ἀποκλείοντας, ἀλλὰ κατευθύνοντας τὴν ἐνέργειαν, τὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν πλημμυρίδα, ἡ ὁποία ἐγένετο αἰσθητὴ εἰς τὴν γενεάν μας καὶ κυρίως εἰς τὰ χρόνια μεταξύ τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ εἰς τὰ πρῶτα χρόνια μετὰ τὸν πόλεμον αὐτόν. Ἡ πνευματικὴ αὕτη πλημμυρίς, ἡ στροφή τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως πρὸς τὰς πνευματικὰς καὶ δὴ τὰς χριστιανικὰς ἀξίας, στροφή, τὴν ὁποίαν παρουσίασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μεταξύ τῶν ἄλλων, καὶ ἡ «Διακήρυξις τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων» καὶ αἱ δηλώσεις τῶν ξένων ἐπιστημόνων, πού ἤλθαν βροχή καὶ ἐνεφα-

νίσθησαν ἀπὸ τῶν «Ἀκτίνων», ἡ πλημμυρίς αὕτη (ἔργον πολλῶν ἱερῶν προσπαθειῶν, διὰ τὰς ὁποίας δύναται νά σεμνύνεται τὸ ἑλληνικόν) δὲν πρόκειται ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου νά συνεχισθῇ εἰς τὸ ἀπέραντον. Θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἀμπωτις, ἐὰν δὲν ληφθοῦν μέτρα νά προληφθῇ αὕτη. Βεβαίως, ἡ πνευματικὴ ἀμπωτις, ἡ πνευματικὴ ξηρασία, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀξίας, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ αὐτάς, ἡ ἀναγέννησις τῆς ἀρνήσεως, τοῦ ὕλισμου, τοῦ παντοειδοῦς ὕλισμου, δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀναπότρεπτον. Ἄλλὰ δὲν ἀποτρέπεται καὶ μόνη τῆς. Πρέπει νά κοπιᾶσουν ἐκεῖνοι πού ἀντιπροσωπεύουν τὰς πνευματικὰς ἀξίας διὰ νά μὴν ἔχωμεν τὴν νέαν ξηρασίαν.

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ

Καὶ τὸ πρῶτον, πού πρέπει νά γίνῃ, εἶναι νά ἀναγνωρισθῇ ἡ πραγματικότης. Δὲν ὑπάρχει τρόπος νά ξεφύγωμεν ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτὴν. Δὲν ὑπάρχει τρόπος νά θεραπευθῶμεν ἀπὸ μίαν ἀσθένειαν, ἂν δὲν ἀναγνωρίσωμεν ἡμεῖς, ἢ ἀντὶ ἡμῶν ἄλλοι, ὅτι εἴμεθα ἄρρωστοι. Δὲν ὑπάρχει δυσχέρεια, ἡ ὁποία ἐθεραπεύθη χωρὶς τὴν ἀναγνώρισίν της, δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία, ἡ ὁποία ὑπερενικήθη, χωρὶς τὴν ταπεινὴν ὁμολογίαν της καὶ δὲν ὑπάρχει πνευματικὴ ξηρασία, πού ἠμπορεῖ νά καταπολεμηθῇ, παρὰ μόνον ὅταν ξεκινήσωμεν ἀπὸ τὸ νά εἴπωμε καθαρὰ καὶ ἔαστερα, ὅτι ὄντως αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἀρχίζει νά σημειοῦται εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Οἱ δὲ πιστοὶ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι θὰ στενοχωρηθοῦν ὀλίγον διὰ νά ἀναγνωρίσουν τὸ φαινόμενον αὐτό, ὅταν μάλιστα ἀνήκουν εἰς ἐκείνους τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ εὐγενῶς ἀφιερωμένους πνευματικούς ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι δικαιοῦν-

ται νὰ εἶπουν, ὅτι τέλος πάντων κάτι καὶ αὐτοὶ εἶχαν συντελέσει, διὰ τῶν ἐνεργειῶν των καὶ τῆς α ὕ τ ο θ υ σ ί α ς των, διὰ τὴν πλημμυρίδα, ἢ ὅποια προηγήθη, αὐτοὶ ἄς ἐπιστρατεύσουν τὴν πίστιν των ἀκριβῶς διὰ νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος διὰ τὴν μεγάλην μάχην τῆς ὁμολογίας. Τοιαύτη ὁμολογία δὲν ἐλαττώνει ἀλλὰ πολλαπλασιάζει τὴν γενομένην συμβολὴν των διὰ τὴν πνευματικὴν στροφὴν, ἢ ὅποια εἶχε σημειωθῆ. Αὐτὴ θὰ τοὺς δώσῃ καὶ τὴν δυνατότητα νὰ καταπολεμήσουν καὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀρνήσεως.

Καὶ πρῶτα — πρῶτα νὰ κάμουν τὴν διάγνωσιν τῶν αἰτίων τῆς. Ἡ διάγνωσις θὰ ἠμποροῦσε, βεβαίως, νὰ στηρίζεται καὶ αὐτὴ ἐπὶ τῆς ὑλιστικῆς νομοτελείας. Θὰ ἠμπορούσαμεν, δηλαδῆ, νὰ εἴπωμεν ὅτι φυσικόν, ἀναπότρεπτον, νομοτελὲς εἶναι οἱ ἐνθουσιασμοὶ κάποτε νὰ κοπάζουν. Θὰ ἠμποροῦσεν ἀκόμη νὰ γίνῃ ἡ «διάγνωσις» κατὰ θολικὸν τρόπον, διὰ τῆς μεταθέσεως τῶν αἰτίων εἰς τὰ ἀποτελέσματα. Θὰ ἠμπορούσαμεν, φέρ' εἰπεῖν, νὰ εἴπωμεν, ὅτι πταίει ... ἢ ἔκλυσις τῶν ἡθῶν. Ἄλλὰ τὸ ἐρώτημα ἀκριβῶς εἶναι, διατὶ ἢ ἔκλυσις τῶν ἡθῶν νὰ ἐκτοπίζῃ τὴν πνευματικὴν στροφὴν καὶ νὰ μὴ συμβῆ τὸ ἀντίθετον.

ΤΟ ΑΙΤΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ

Πρέπει, λοιπόν, νὰ εὐρεθῇ ἡ νόσος. Καὶ μία ἀντικειμενικὴ, ἀμειλίκτως ἀπροκατατάληπτος καὶ εἰλικρινὴς ἔρευνα θὰ δείξῃ ὅτι ἡ νόσος εἶναι μία κυρίως: εἶναι ἡ ἀ π ο γ ο ἡ τ ε υ σ ι ς. Ὁ ἄνθρωπος τῆς γενεᾶς μας, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἄρνησιν, ταπεινωμένος ἀπὸ τὴν πῶσιν τοῦ ἀρνητικοῦ ὑλιστικοῦ κηρύγματος καὶ ἀπὸ τὴν χρεωκοπίαν τοῦ ἀρνητικοῦ, τοῦ ὑλιστικοῦ 19ου αἰῶνος καὶ τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς, ἐστράφη, μαθητοῦ δίκην, πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀξίας. Ἦκουσε τὸ χριστιανικὸν μήνυμα, τὰς χριστιανικὰς ἐπαγγελίας, τὰ χριστιανικὰ προγράμματα, τὴν χριστιανικὴν ἄνθησιν ἐνὸς νέου κόσμου. Ἄλλὰ περιμένει ἔπειτα νὰ τὰ

ἰδῇ ὅλα αὐτὰ καὶ ὡς ἐφαρμογὴν. Περιμένει νὰ ἰδῇ τοὺς καρπούς. Νὰ τοὺς ἰδῇ ὄχι ὡς περιγραφὴν, ἀλλ' ὡς πραγματικότητα διὰ νὰ κορέσῃ τὴν πείναν του, ἢ ὅποια καὶ αὐτὴ εἶναι ὄχι περιγραφὴ, ἀλλὰ πραγματικότης. Ἢμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ καρποφορία θέλει τὸν καιρὸν τῆς. Ἢμπορεῖ ἀκόμη νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἔχει καὶ τὰς δυσκολίας τῆς καὶ τὰ «ἀνθρώπινά» τῆς. Ἄλλὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ καρποφορία αὐτὴ εἶναι ἀνύπαρκτος.

Κάποιος εἶπε: «ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Μήπως εἶχε κάποιο δίκαιον Αὐτὸς ὁ Ὅποιος τὸ εἶπεν αὐτό; Καὶ μήπως αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου καὶ ἄρα εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῆς καὶ νὰ μᾶς φέρῃ μίαν νέαν καὶ εὐλογημένην πλημμυρίδα;

ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Φίλος καὶ συνεργάτης τῶν «Ἀκτίνων» μᾶς στέλλει ἀπὸ τὴν Γερμανίαν περίληψιν μιᾶς διαλέξεως, τὴν ὅποιαν ἔκαμεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Bad Boll ἕνας ἐπιφανὴς Γερμανὸς νομικὸς ὁ εἰσαγγελεὺς Dr. Max Güde ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς στάσεως τῶν Γερμανῶν δικαστῶν κατὰ τὴν ἐθνικοσοσιαλιστικὴν περίοδον. Εἶναι μία διάλεξις γεμάτη ἀπηνῆ ἀυτοκριτικῆν τοῦ γερμανικοῦ δικαστικοῦ Σώματος, ἀυτοκριτικὴν ἢ ὅποια κατὰ τοῦτο μόνον γίνεται κάπως ἀναρμοδίως, καθ' ὅσον ὁ ὁμιλητὴς τῆς διαλέξεως αὐτῆς ἐτέλει καὶ ὁ ἴδιος ὑπὸ τὸν χιτλερικὸν διωγμὸν καὶ ἐπομένως δι' αὐτὸ τοῦλάχιστον δὲν εὐθύνεται ἢ δὲν εὐθύνεται καὶ τόσον διὰ τὴν κατὰπτωσιν, τὴν ὅποιαν περιγράφει εἰς τὴν διάλεξίν του.

Κατὰ τὰ λοιπὰ εἶναι ὄντως ἀνατριχιαστικὴ ἢ διδομένη εἰκὼν. Ἄρκοῦν δύο ἀριθμοὶ ὡς πρὸς τὰς εἰς θάνατον καταδίκας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἀπὸ τὴν τακτικὴν ποινικὴν δικαιοσύνην ἐξεδόθησαν 141 ἀποφάσεις καταδικαστικαί

εἰς θάνατον. Κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον 16.000 τοιαῦται ἀποφάσεις ἐξεδόθησαν, ἐκτός τῶν χιλιάδων ἀποφάσεων τῶν στρατοδικείων καὶ ἐκτός πλέον τῶν θανατώσεων, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν χωρὶς κανένα ἴχνος οὐδὲ ἐπιφάσεως κἂν ὅτι ὑπῆρξε κρίσις δικαστικὴ καὶ τῶν περιπτώσεων αὐτῶν πράγματι «οὐκ ἔστιν ἀριθμός».

Καὶ εἶναι, λέγει, πράγματι τρομερὸν καὶ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ δμολογήσωμεν ὅτι ἡμεῖς οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ δικασταὶ ἐγίναμεν ὄργανα τῆς ἀδικίας, ὄργανα τῆς τρομοκρατίας καὶ ἀποτελεῖ πταίσμα μας καὶ ἐνοχὴν μας τὸ γεγονός, ὅτι ἐτάφη τὸ δίκαιον, ἐνῶ ἡμεῖς ἐπεζήσαμεν!

ΠΟΛΛΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Ὁρθῶς ἐπὶ τούτων παρατηρεῖ ὁ ἐπιστολογράφος μας, ὅτι ἂν ἔγραφε κάποιος τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποδυναμώσεως τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖται καὶ μέσα εἰς τοὺς θεράποντας τῆς νομικῆς, θὰ ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς τὴν διάλεξιν αὐτὴν τὴν θέσιν ἑνὸς κεφαλαίου. Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι θὰ ὑπῆρχαν πολλὰ τέτοια κεφάλαια καὶ ἰδιαιτέρως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἕνα κεφάλαιον ἀφιερωμένον εἰς τὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ θεωρία «ἔκαμψε γόνυ» ἐνώπιον τοῦ Χίτλερ. Εἶναι χαρακτηριστικὸν καὶ εἶναι ἀηδὲς τὸ γεγονός, ὅτι ἐκπρόσωποι τῆς ἐπιστήμης, κύρους παγκοσμίου, ἔσπευσαν νὰ ἀποκηρύξουν προοδευτικὰς δημοκρατικὰς ἰδέας τῆς θεωρήσεως τοῦ Δικαίου, ὡς ἀφορῶντος εἰς τὴν πανανθρώπινον οἰκογένειαν, διὰ τὰ ἰσχυρισθούν ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν τυφλῶς τὸν ἔθνικοσοσιαλιστικὸν σωβινισμόν καὶ πάλιν νὰ σπεύσουν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς παλαιὰς τῶν γνώμας, μόλις ὁ Χίτλερ ἠτοκτόνησεν! Καὶ ἄλλο, ἀκόμη εἰ δυνατόν φοβερώτερον: εἶναι τὸ φαινόμενον ἐπιστημόνων, ὄλων τῶν ἐπιστημῶν, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νὰ ἐπωφεληθοῦν εὐκαιριῶν ἀπὸ τὸν διωγμὸν διαπρεπεστάτων συναδέλφων τῶν, Ἑβραίων τὴν καταγωγὴν, καὶ νὰ πράξουν

τοῦτο ὄχι πλέον ἀπλῶς μὲ δειλίαν, ὑποκύπτοντες εἰς πειρασμὸν ἀνθρώπινον, ἀλλὰ μὲ θόρυβον καὶ ἐπικροτοῦντες τὴν ἐπαίσχυντον κτηνωδίαν, διότι ἀπὸ τὴν τοιαύτην κτηνωδίαν ἐπρόκειτο αὐτοὶ νὰ ἀποκομίσουν κέρδος!

Καὶ νὰ σκεφθῇ κανεὶς, ὅτι εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ὑπῆρχον νησίδες πνευματικῆς ἀντιστάσεως ἀπὸ τὴν μέχρι τότε τόσον περιφρονημένην χριστιανικὴν κίνισιν τῆς Γερμανίας. Καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ «ἡ ὁμολογοῦσα Ἐκκλησία» «Bekennniskirche», ἡ εὐαγγελικὴ, ἠγωνίσθησαν, δὲν ἔκυψαν τὸν αὐχένα καὶ τὰ δνόματα, τοῦ καρδινάλιου Faulhaber καὶ τοῦ πάστορος Niemöller εἶναι χαρακτηριστικὰ ἐν προκειμένῳ.

Καὶ εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικὸν ὅτι εἰς τὴν γερμανικὴν καθ' ὅλου διανόησιν, τὰ διδάγματα ἀρχίζουν νὰ γίνωνται ἀντιληπτά. Ἡ διάλεξις τοῦ Γερμανοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀκαδημίαν δὲν εἶναι μεμονωμένον φαινόμενον. Εἶναι δεῖγμα τῆς στροφῆς.

Ἄλλὰ... ἄς ἐπανέλθωμεν καὶ εἰς τὰ πρῶτα μας σημεῖα. Δὲν ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ἡ στροφή, πρέπει καὶ νὰ συγκρατηθῇ!

ΠΛΗΣΙΑΖΟΥΝ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ἡ ἔκκλησις, τὴν ὁποίαν εἶχαμε κάμει εἰς τὰς «Ἀπόψεις» τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰ τὴν εὐποιίαν καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ 25ου κεφαλαίου τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου φαίνεται ὅτι εἶχεν ἀπήχησιν. Καὶ εἶναι ἐξόχως εὐχάριστον τὸ γεγονός αὐτό. Λαμβάνομεν ἐπιστολάς καὶ προφορικὰς ἐκθέσεις περὶ διαφόρων ἀρίστων προσπαθειῶν ποῦ ἔγιναν, ἐνθαρρυνόμεναι καὶ ἀπὸ τὴν ἔκκλησίν μας αὐτὴν.

Τὸ φαινόμενον εἶναι ἐξόχως ἐνθαρρυντικὸν καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλους μας. Ἄλλὰ καὶ πρέπει νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ εἰς περαιτέρω ἐνέργειαν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς εὐποιίας δὲν εἶναι θέμα μιᾶς μόνον καλῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀγῶνος συνεχοῦς. Ἐχει λεχθῆ, ὅτι ὁ δρόμος πρὸς τὴν κόλασιν (καὶ τὴν ἐν τῇ θεο-

λογικῆ ἔννοια κόλασιν, ἀλλὰ καὶ ὄχι μόνον αὐτὴν) εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ὠραίας ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν τηροῦνται! Καὶ τὸ ζήτημα εἶναι νὰ μὴ μένουν οἱ πτωχοὶ ἀδελφοὶ μας εἰς τὴν σημερινήν... «κόλασιν» τῆς ἔνδειας, ἐνῶ ἡμεῖς τοὺς προσφέρομεν, ἀντὶ ἄρτου καὶ στέγης καὶ ἐνδυμάτων... καλὰς ἀποφάσεις!

Ὅσοι, λοιπόν, ἐξεκίνησαν, ἄς συνελθῶσιν. Καὶ ὅσοι δὲν ἐξεκίνησαν... ἄς ἐνθυμηθῶσιν ὅτι πλησιάζουν τὰ Χριστοῦγεννα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀφίνομεν αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὅπως τὸ λέγει ὁ Ἰδιος, πεινασμένον, γυμνητεύοντα, ἐν φυλακῇ, μόνον' τέτοια Χριστοῦγεννα δὲν εἶναι χριστιανικὰ Χριστοῦγεννα. Δὲν θὰ εἶναι εὐτυχησμένα διὰ τοὺς ἐγκαταλελειμμένους καί, ὅπερ χεῖρον, δὲν θὰ εἶναι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εὐλογημένα διὰ τοὺς ἐγκαταλείποντας!

«ΕΝΑ ΣΠΙΤΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ»

Ἡ παρούσα στήλη εὐρέθη πολλάκις εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ παρουσιάσῃ λογοτεχνικὰ ἔργα, πεζὰ ἢ ἔμμετρα, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ γεμᾶτα ἀπὸ δύναμιν καὶ τέχνης καὶ πολιτισμοῦ. Αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ τοῦ Μπολέτση, τὰ διηγητάματα τοῦ Χονδροπούλου εἶναι ἀπὸ τὰ παραδείγματα τοιοῦτων ἐμφανίσεων... διὰ νὰ μὴ ὀμιλήσωμεν, ἄλλην μίαν φοράν, διὰ τὸν ἀξέχαστον Βερίτην!

Εἶναι εὐτυχὴς τώρα ἡ στήλη μας, ποὺ θὰ παρουσιάσῃ τὸ νέον μυθιστόρημα τῆς κ. Ἐλένης Καριτᾶ «Ἐνα σπιτί στήν Ἀθήνᾳ». Τὸ βιβλίον αὐτὸ δείχνει μίαν θαυμαστὴν πράγματι ἐξέλιξιν τῆς συγγραφέως μας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς χριστιανικῆς λογοτεχνίας γενικώτερον. Μίαν ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται εἰς τρεῖς τομεῖς: εἰς τὴν λογοτεχνικὴν μορφήν, εἰς τὴν κοσμοθεωριακὴν ἐμβάθυνσιν, εἰς τὴν χριστιανικὴν εἰλικρίνειαν. Ἡ ὠραία σύνθεσις τῶν στοιχείων αὐτῶν εἶναι τὸ φτερούγισμα τῆς θείας ἀγάπης καὶ τῆς θείας χαρᾶς, ποὺ αἰσθάνεσαι, ὅταν διαβά-

ζῆς αὐτὸ τὸ βιβλίον. Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος ὁ πιστὸς λογοτέχνης κατέχει θέσιν προνομιοῦχον. «Medicus pius, res miranda» λέγεται, καὶ ὀρθότατα. Naί, ἀλλ' ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ λογοτέχνης, ὁ ἀληθινὰ χριστιανός, καὶ ἄς τονίσωμεν, ὁ εἰλικρινὰ χριστιανός, εἶναι κάτι τὸ ἀκόμη θαυμαστότερον. Φαίνεται, ὅτι τὴν θεῖαν παρουσίαν τὴν αἰσθάνεσαι, κυρίως, ὅταν σοῦ τὴν ζωγραφίζῃ ἕνας λογοτέχνης, ποὺ σοῦ φέρνει, ὅπως τώρα ἡ κ. Καριτᾶ, τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιγράφει καὶ μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ μὲ πῆστιν, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται καὶ μὲ τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν τῆς εἰλικρινείας, χωρὶς ἐκεῖνα τὰ ξεπερασμένα πλέον κατὰ συνθήκην ψεύδη καὶ κατὰ παραγγελίαν καρυκεύματα!

Τὸ βιβλίον τῆς κ. Καριτᾶ εἶναι γεμᾶτο παλμὸν καὶ παρακολουθεῖ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας συναντᾷ μίαν χριστιανικὴν οἰκογένεια, προκειμένου σ' ἀλήθεια νὰ ἐφαρμόσῃ ἐμπράκτως καὶ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς. Ἡ πάλη, τὴν ὁποῖαν διεξάγει μὲ μυρίας δυσκολίας, προερχομένας καὶ ἀπὸ πράγματα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ πάλη ἐμφανίζεται ὅπως πράγματι εἶναι. Τὴν βλέπεις ζωντανὴν εἰς τὰς καταθλιπτικὰς δυσχερείας τῆς καὶ δι' αὐτὸ πιστεύεις καὶ εἰς τὴν νίκην, ὅταν ἡ νίκη ἐμφανίζεται ὡς τέλος τῆς πάλης αὐτῆς. Καὶ πιστεύεις καὶ εἰς τὸ χαρούμενον μῆνυμα. «Συνειθίσαμε νὰ λέμε: πόσο εὐκόλο εἶναι νὰ χαθῆς! Καὶ ὅμως: Ἔσως νᾶν' εὐκολώτερο τ' ἄλλο, νὰ σωθῆς». Ὅποιος διαβάσῃ εἰς τὴν σελίδα 313 τὰ ὁμορφα καὶ τόσον ἐνθαρρυντικὰ αὐτὰ λόγια, βλέπει εἰς ὅλον τὸ βιβλίον, ὅτι δὲν εἶναι μόνον λόγια!

Κατὰ τὰ λοιπὰ, δὲν θὰ παρουσιάσωμεν ἐδῶ κομμάτια ἀπὸ τὸ «Σπιτί στήν Ἀθήνᾳ», οὔτε θὰ τὸ περιγράψωμεν. Θὰ προσκαλέσωμεν τοὺς ἀναγνώστας μας νὰ τό... ἐπισκεφθῶσιν. Νὰ διαβάσῃ τὸ θαυμάσιον πράγματι αὐτὸ βιβλίον, ποὺ θὰ καταλάβῃ ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν

χριστιανικήν λογοτεχνίαν. Ἄξιζαι νὰ διαβασθῆ καὶ θὰ ἤξιζε καὶ νὰ μεταφρασθῆ.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Κάθε χρόνον, ἡ προσοχὴ τῆς κοινῆς γνώμης ἀσχολεῖται μὲ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τῶν ἀνωτάτων Σχολῶν μας καὶ συγκινεῖται ἀπὸ τὸ «δράμα τῶν νέων μας». Κάθε χρόνον, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, λησμονεῖται καὶ πάλιν τὸ θέμα αὐτό. Καὶ ἐφέτος, λοιπόν, ἔχωμεν, κατὰ τὰ εἰωθότα, τὴν συγκίνησιν καὶ ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῆ καὶ ἐφέτος ἢ κατόπιν ἐπακολουθοῦσα λησμοσύνη.

Πράγματι, μὲ πολλὴν καθυστέρησιν, δικαιολογημένην ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὸν μεγάλον ἀριθμὸν τῶν ὑποψηφίων, ἐξεδόθησαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων τῶν Πανεπιστημίων μας καὶ τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν τοῦ Κράτους. Καὶ εἰσηλθεν εἰς τὰ ἰδρύματα αὐτὰ ἀριθμὸς σπουδαστῶν πολὺ μέγας ἴσως διὰ τὴν καθ' ὄλου χωρητικότητα τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν, πολὺ μικρὸς ὅμως ἔναντι τῶν εἴκοσι καὶ πλέον χιλιάδων ἀποφοίτων τῶν γυμνασίων μας, οἱ ὅποιοι θὰ ἀναμένουν καὶ δεῦτερον ἢ τρίτον ἔτος διὰ νὰ δοκιμασθοῦν δι' εἰσιτήριον ἐξέτασιν, ἐκτός, βεβαίως, ἂν καταργηθοῦν αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις, ὁπότε θὰ ἔχωμεν ἄλλα πάλιν προβλήματα.

Τὸ θέμα ἀναμφιβόλως εἶναι πολὺπλευρον καὶ δὲν λύεται μὲ ὀλίγας σκέψεις ἑνὸς σημειώματος, ὅπως τὸ παρόν. Ἄς ἐπιτραπῆ ὅμως νὰ εἴπωμεν, χωρὶς πολλὰς μελέτας καὶ πολλὴν φιλοσοφίαν καὶ εὐθηνὴν κοινωνιολογίαν, ὅτι πρέπει τέλος πάντων τὸ ζήτημα νὰ ἀντιμετωπισθῆ, ὅπως εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα. Πρέπει νὰ λεχθῆ, χωρὶς περιστροφὰς καὶ δειλίαν, ὅτι εἶναι ἀπλούστατα ἀδύνατον ὅλοι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν γυμνασίων μας νὰ πάρουν πανεπιστημιακὰ διπλώματα, διότι, πῶς νὰ τὸ κάμωμεν, ὑπάρχει καὶ διὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ἕνα ὄριον χωρητικότητος, ἀλλὰ

καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν ἕνα ὄριον ἀπορροφήσεως καὶ ὁ πληθωρισμὸς τῶν διπλωμάτων εἶναι ἀσυγκρίτως καταστρεπτικώτερος ἀπὸ τὸν νομισματικὸν πληθωρισμὸν.

ΑΝ ΤΑ ΣΚΕΦΘΟΥΝ

Πρέπει, λοιπόν, εἶναι ἀνάγκη, οἱ νέοι μας νὰ προσανατολίζωνται καὶ πρὸς ἄλλα ἐπαγγέλματα, τὰ ὁποῖα εἶναι πολυάκις πολὺ περισσότερον ἀποδοτικὰ ἀπὸ τὰ πτυχία, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν νὰ ἐνθυμίζουν... ἑκατομμυριόδραγμα τῆς κατοχῆς! Ὑπάρχουν, βεβαίως, καὶ οἱ ὀλίγοι (ἄς εἴμεθα, λοιπόν, εἰλικρινεῖς: ὀλίγοι), οἱ ὅποιοι ζητοῦν πράγματι τὴν μ ο ρ φ σ ι ν. Οἱ ὑπόλοιποι ὅμως, οἱ ὅποιοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν βιοπορισμὸν καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν προβολήν, ἄς ἔχουν ὑπ' ὄψιν των, ὅτι τὸ πτυχίον, ὅπως καθήνησε καὶ ὅπως θὰ καθήνηται μὲ ἕνα ἀσυγκράτητον πληθωρισμὸν, πᾶν ἄλλο παρὰ ἐξασφαλίζει τὸν βιοπορισμὸν, ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, ὁ ἀνεργὸς καὶ ψωμοζήτητης πτυχιούχος πᾶν ἄλλο παρὰ τὴν κοινωνικὴν προβολήν ἔχει, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπεθύμει. Ἀντιθέτως, ἡ τεχνικὴ εἰδίκευσις καὶ ἡ εἰδικὴ ἐπαγγελματικὴ κατεύθυνσις διὰ τοὺς ἀποφοίτους τῶν γυμνασίων μας καὶ τῶν ἄλλων μέσων σχολῶν φέρει μίαν ἀποσυμφορήσιν καὶ ἴσως θὰ ἀποτελέσῃ τὴν διὰ τὸ μέλλον λύσιν, τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ ἡ Ἀμερικὴ, ὅπως, ἢ μᾶλλον καὶ ἀκόμη πολὺ περισσότερον, ἡ Ρωσσία ἔχουν εὖρει διὰ τὸ πρόβλημα αὐτό.

Ἄρκει οἱ νέοι μας ἐγκαίρως νὰ τὰ σκεφθοῦν αὐτὰ καὶ νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι τοιαύτη ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία ὄχι μόνον δὲν εἶναι μειωτικὴ καὶ δευτερεύουσα, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀποστολήν. Ἀποστολήν, διὰ μὲν τὴν κοινωνίαν πολὺ σπουδαιότεραν ἀπὸ τὸν πληθωρισμὸν τῶν δικηγόρων, διὰ δὲ τοὺς ἰδίους πολὺ, βεβαίως, περισσότερον ἐξυψωτικὴν ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν, διότι δὲν ὑπάρχει ἐπιτυχημένος ἐπαγγελματίας, ὁ ὁποῖος νὰ μὴν εὕρισκεται ὑψηλότερον ἀπὸ ἕνα ἀποτυχημένον θεσιθῆραν.

Ἄν τὰ σκεφθοῦν αὐτὰ οἱ νέοι μας καὶ τὰ ὑπολογίσουν καλῶς, θὰ ἴδουν ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ δυνατότητες τοιαύτης ἀπορροφήσεως καὶ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, βεβαίως, τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μικρότερα κέντρα αὐτῆς. Δὲν θὰ μετανοήσουν διὰ τὸν ὑγιᾶ αὐτὸν ρεαλισμόν, μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ κατ' ἐξοχὴν πρόβλημα τῆς ζωῆς των.

ΠΟΛΥ ΕΥΚΟΛΩΤΕΡΑ

Ἄν ἀκόμη σκεφθοῦν οἱ νέοι μας καὶ οἱ γονεῖς των ὅτι σήμερον, παρ' ὅλας τὰς οἰκονομικὰς καὶ τὰς ἄλλας ποικίλας δυσκολίας, πρὸς τὰς ὁποίας ἀντιπαλαίει ὁ τόπος, κάτι τέλος πάντων ἔχει γίνεῖ διὰ τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ ἀπόψεως συγκοινωνίας, ἐξηλεκτρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ κάποιας πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς τροφοδοσίας, τότε θὰ ἴδουν τοῦτο: οἱ νέοι ἔχουν μεγαλυτέρας δυνατότητας παρὰ ἄλλοτε νὰ γίνουν παράγοντες πνευματικῆς καὶ γενικωτέρας ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, χωρὶς νὰ στεροῦνται καὶ τῶν μέσων καὶ εὐκολιῶν τῶν μεγαλοπόλεων, πρὸς τὰς ὁποίας συχνὰ ἤμποροῦν νὰ ἐπικοινωνοῦν. Σήμερον, δηλαδὴ, ὄλο καὶ ἐλαττοῦται, μαζὺ μὲ ἀπόστασιν, καὶ τὸ χάσμα, πού χωρίζει τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν μεγαλοπόλιν, ἀφοῦ, εἰς τὸ κάτω — κάτω καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπαφῆς μὲ τὴν πόλιν (ἐπιθυμία κάθε ἄλλο παρὰ ἄδικος καὶ παράλογος), ἤμπορεῖ νὰ ἐκπληροῦται ἀσυγκρίτως εὐκολώτερα τώρα παρὰ ἄλλοτε, καὶ ἀσφαλῶς αὔριον πολὺ εὐκολώτερα παρὰ σήμερον. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ διαμένουν μονίμως, ἔστω καὶ εἰς τὸ μικρὸ χωριὸ, θὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα μιᾶς ζωῆς καλῆς μὲ τὰς στοιχειώδεις εὐκολίας καὶ τὰ μέσα ἐκεῖνα, πού κάνουν καὶ τὴν μικρὰν ἀκόμη πόλιν εὐχάριστον. Τὸ ραδιόφωνον, ὁ ἠλεκτρισμὸς, τὸ αὐτοκίνητον, ἡ

ψυχαγωγία, ἡ βιβλιοθήκη, ὁ πολιτικὸς σύλλογος, τὰ κέντρα προληπτικῆς ὑγιεινῆς, ἀποτελοῦν στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ὄσον προχωροῦν διαδίδονται καὶ αὐτὰ εἰς τὸν τόπον μας καὶ καθιστοῦν τὴν διαβίωσιν, ἔστω καὶ εἰς τὴν μικρὰν πόλιν, περισσότερον ὑποφερτὴν ἀπὸ χθές, παρέχουν δὲ τὴν σταθερὰν ἐλπίδα ὅτι αὔριον θὰ εἶναι ἡ ζωὴ αὐτὴ ἀκόμη περισσότερον εὐχάριστος.

Βεβαίως πρέπει νὰ γίνουσι πολλὰ ἀκόμη διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐλπίς αὐτῆ. Πρέπει ἡ ἑλληνικὴ ὑπαιθρος νὰ τύχῃ πολλῆς στοργῆς καὶ φροντίδος ἐκ μέρους τοῦ κράτους καὶ τῶν πνευματικῶν ἡγετῶν, πού μένουσι πρωτίστως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Ἀποτελεῖ ἄλλως τε τοῦτο ὑποχρέωσιν στοιχειώδη καὶ ἀνάγκην ἐπείγουσαν. Εἶναι καὶ χρέος ἔναντι τῶν ὄσων ἡ ἐπαρχία μας δίδει εἰς ἐκείνους πού μένουσι εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὴν συμπτεύουσαν καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν ἐνθυμοῦνται πάντοτε τί ὀφείλουσι εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπαιθρον, πού τοὺς τροφοδοτεῖ μὲ τὸ αἷμα τῆς!

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ;

Νὰ χαροῦν ὅ,τι ἀγαποῦν ὅσοι μᾶς γράφουσι κάθε τόσον διὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς πολυτέκνους — ὅ,τι πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπ' αὐτοῦ, νὰ τὰ ξαναποῦμε, διότι ὑπάρχουσι καὶ οἱ κακόπιστοι κ.λ.π. — ὄλοι αὐτοί, θερμῶς τοὺς παρακαλοῦμεν, ἄς ἀλλάξουν θέμα, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἀπασχολοῦν. Ὅ,τι ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ εἶχομεν νὰ γράψωμεν, τὸ ἐγράψαμεν. Ὅσοι ξέρουσι ἀνάγνωσιν, ἄς τὰ διαβάσουσιν. Ὅσοι δὲν ξέρουσι ἀνάγνωσιν... τί θὰ ὠφελῆθοῦν, ὅ,τι καὶ ἐὰν γράψωμεν πάλιν;

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΙ ΤΟΥ Γ. ΒΕΡΙΤΗ

Ἄγαπητές «Ἀκτίνες»,

Μαζί με τὴν κληρονομιά, ποὺ μᾶς ἄφησε ὁ ἀλησμόνητος Βερίτης, σὰν ἄλλους τοὺς ποιητές, μᾶς ἄφησε κι' αὐτὸς κάποια προβλήματα στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο του. Ὁ θαυμασμὸς τῶν νέων γιὰ τὸν πρωτοπόρο καὶ μεγάλο βάρδο, δὲ θὰ τοὺς ἐμποδίζει νὰ μελετοῦν καὶ τὸνα καὶ τᾶλλο καὶ νὰ καταγράφουν μέσα τους τὶς γόνιμες μαζὶ τους συνομιλίες. Γιατί, πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε, πὼς ὁ Βερίτης, μπορεῖ νὰ τραγουδιέται ἀπὸν μεγάλο ποσοστὸ τῶν νέων μας, ἀλλὰ δὲ διαβάστηκε, οὔτε προσέχτηκε ἀκόμα ἀπ' τοὺς νέους λογοτέχνες μας ὅπως καὶ ὅσο τοῦ ἀξίζει. Καὶ γι' αὐτό, βέβαια, δὲν φταίει ὁ Βερίτης. Ἄς εὐχρητοῦμε — κι' ἄς ἐλπίσουμε — πὼς δὲ θὰ κρατοῦν γιὰ πάντοτε κλειστὰ ταῦτιά τους αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι στὴ λυρική φωνὴ ἐνδὸς γνήσια πνευματικῶ ἀνθρώπου κι' ἐνδὸς σεμνοῦ κι' ὀραίου δημιουργοῦ, ποὺ τόσο πρόωρα ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ μας.

Ἐπιτρέψτε μου τώρα τὸ θάρρος, νὰ θίξω — μὲ μιὰ ἐπιστολή, ποὺ τόσον ἀγαποῦσε ὁ ἀείμνηστος — ἓνα πρόβλημα ἀπ' τὸ ποιητικὸ ἔργο του. Πρόκειται γιὰ τὴν «Τριλογία τοῦ Διχασμοῦ» (Γ. Βερίτης, Ἄπαντα (ποιήματα), ἔκδ. «Δαμασκοῦ», Ἄθ. 58, σελ. 297), ποὺ δολοφώνεται, καθὼς σημειώνει ὁ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως, με τὴν «Ἀπόκριση» (σελ. 135) καὶ μ' ἓνα τρίτο, «ποὺ ὁ ποιητὴς δὲν πρόφτασε νὰ γράψῃ». Δὲν ξέρω τί «σημειώσεις» εἶδε ὁ ἐπιμελητὴς στὰ χειρόγραφα τοῦ ποιητῆ. Ἄλλὰ νομίζω, πὼς τὸ τρίτο αὐτὸ μέρος τῆς «Τριλογίας», εἶναι γραμμένο καὶ δημοσιευμένο μάλιστα στὴ σελίδα 176, με τὸν τίτλο: «Ἀγωνία». Καὶ τὰ τρία ποιήματα ποὺ ἀναφέραμε, γράφτηκαν φαίνεται σὲ διάφορες ἀλλὰ ἕξ ἴσου δραματικῆς γιὰ τὸν ποιητὴ μας ὄρες, κι' εἶναι, θαρῶν, ἀπ' τὰ δυνατώτερα καὶ συγκλονιστικώτερα κομμάτια του. Κοινὴ ὑπόθεση εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ διαπάλη μπρὸς στὴν «αἰνιγματικὴ μορφή» τοῦ «μεγάλου Διχαστῆ». Ἀπ' τὰ κύματα τῆς τρικυμίας ἀγωνίας του, ποὺ ἔρχονται ὅλη τὴν «Τριλογία», κάπως ἔτσι, νομίζω, πὼς πρέπει νὰ τοποθετήσουμε τὰ ποιήματα: α) «Ἀγωνία» β) τὸ τίτλοφορῶμενον «Τριλογία τοῦ Διχασμοῦ» καὶ γ) ἡ «Ἀπόκριση». Τὸ ὅτι μετὰ τὴν «Ἀγωνία», ἡ Τριλογία συνεχίζεται με δεκαεπτὰ στίχοι, δὲν νομίζω πὼς εἶναι σοβαρὸς λόγος νὰ μᾶς ἀλλάξῃ ἰδέα. Κι' ἄλλου ὁ Βερίτης παρουσιάζει ποικιλία στοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα του. Βασικὸ εἶναι τοῦτο: πὼς ὁ κρῖκος ποὺ δένει σὲ μιὰν ἐνότητα τὰ τρία ποιήματα, εἶναι τὸ ἐπαναλαμβανόμενον ποίσιον:

«...κι' ἐνὸς θαρῶν πὸς σ' ἔχω ὀλότελ' ἀρηγήθῃ ξάφνου ἀγροικῶ πὼς σᾶχω πιδ πολὺ ἀγαπήσει».

Μ' ἐγκάρδιες τὶς εὐχαριστίες μου

Α. Β. ΠΗΓΙΩΤΗΣ

ΟΙ ΠΟΛΥΤΕΚΝΟΙ

Ἄγαπητές μου «Ἀκτίνες»

Ἔλαβα τὸ ἀποσταλὲν τεῦχος Νοεμβρίου εἰς τὸ ὁποῖον δημοσιεύετε τὴν ἐπιστολήν ποὺ σᾶς ἔστειλα. Εὐχαριστοῦμεν θερμότερα διὰ τὴν συμμετοχὴν σας εἰς τὸ δρᾶμα τῆς πολυμελοῦς οἰκογενείας τῆς χώρας μας. Ἡ φωνὴ τῶν πολυτέκνων δὲν ἀκούεται δυστυχῶς διότι ὑπάρχουν πολλοὶ λόγοι. Ἐλλειψὶς καλῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἡγεσίας, ἔλλειψὶς μορφώσεως καὶ τακτικῆς τοῦ ἀγῶνα μας καὶ πρὸ παντὸς ἔλλειψὶς ὁμοφροσύνης. Ὡς πρὸς τὴν ἀποδοκιμασίαν μας πρὸς τοὺς φαρισαίσιμους, προσωπικῶς εἶμαι πρόθυμος καὶ δημοσία νὰ τοὺς στηλιτεύσωμεν, ἀλλὰ σήμερα, ὅπως ξέρετε καλύτερα ἀπὸ μένα, ἐχάσαμε τὴν ἀλαιάν εὐδιξίαν καὶ ἡ παχυδερμία μας εἶναι ἀδιαπέραστος ἀπὸ τοιαῦτα λεπτὰ βέλη.

Μετὰ βαθυτάτης ὑπολήψεως,

Σ. ΜΙΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΕΝΟΡΚΟΙ

Ἄγαπητές «Ἀκτίνες»,

Μιὰ παράκλησι θέλει νὰ διατυπώσῃ τοῦτο τὸ γράμμα μου. Νὰ ἀσχοληθῶν κάποτε οἱ στήλες σου με τὸν θέσμὸ τοῦ λαϊκοῦ δικαστοῦ, τοῦ ἐνόρκου. Νομίζω ὅτι διαθέτεις νομικοὺς συνεργάτες ἀρίστους.

Γιὰ ἓνα μὴ νομικὸ τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἀρεκτὰ εὐδαίτητο. Καὶ ὅσοι καλοῦνται νὰ ἀποδώσουν δικαιοσύνην — εἰς ὃ μέτρον ἔχουν δικαιοδοσίαν — κυρίως δὲν εἶναι διάκονοι τῆς Θεμίδος. Περισσότερο ἡμῶς δυσκόλη καὶ λεπτή εἶναι ἡ θέσις ἡμῶν τῶν νομικῶν. Ἡ πολιτικὴ μας χειραφέτησις μᾶς ἔδωσε καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα — καὶ καθήκον συγχρόνως: νὰ παίρνωμε δίκαια στοὺς ἀνδρες τὴν θέσι τοῦ λαϊκοῦ δικαστοῦ.

Προσωπικὰ δύο φορές — μέχρι σήμερα — ἡ πολιτεία με περιέβαλε με τὴν ἐμπιστοσύνην της καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα τοῦ δικάζειν καὶ καταδικάζειν. Φόνος ἡ μία δίκη, βιασμός ἡ ἄλλη. Ἀδικήματα δηλ. σοβαρώτατα, ποὺ ἡ ἀντιμετώπισίς τους προϋποθέτει συνείδησιν λεπτήν, φόβον Θεοῦ, κοινωνικὴν πεῖρα, ἀντικειμενικότητα, ἀγάπη γιὰ τὸν ἀνθρώπο — θῦμα καὶ δράστη.

Ὁμολογῶ ὅτι πολλὴν πεῖραν ἀπεκόμισα ἀπὸ τὴν θέσι τοῦ ἐνόρκου. Πείραν πολύτιμη καὶ γιὰ τὴν δουλειά μου — εἶμαι καθηγήτρια — γιὰ νὰ μπορῶ νὰ μεταφέρω στὴν συνείδησιν τῶν παιδιῶν τὸ δρᾶμα τῆς σημερινῆς κοινωνίας καὶ ὄχι «ἀφ' ὑψηλοῦ».

Ξεφεύγω ἡμῶς ἀπὸ τὸ θέμα μου. Ἐπανερχομαι λοιπόν. Διαφωτιστικὰ ἄρθρα σου γύρω ἀπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐνόρκου, τὴν ψυχολογικὴν του διάθεσιν, τὸν τρόπον ἀντιμετώπισεως τοῦ δικαζομένου κ.τ.λ. θὰ ἦσαν, νομίζω, πολὺ ὀφέλιμα. Ἄς διγῆ ἰδιαίτερος, παρακαλῶ, ἡ θέσις

τῆς γυναίκας — ἐνόρκου. Τοῦτο μόνον ἀκόμη θέλω νὰ σημειώσω: Ἐνας παλιὸς ἐνόρκος ἔλεγε χαρακτηριστικὰ στὸ διάλειμμα μιᾶς δίκης — Πολλὲς φορές κληρόφηκα ἐνόρκος. Ἐχω ὅμως τὴν συνειδησί μου ἥσυχη. Πάντοτε δίνω ἀθωωτικὴ ψήφου! Καὶ ἄλλος: Ἐπάρχει Θεὸς νὰ κρίνῃ. Τί εἴμαστε ἐμεῖς; . . .

Διερωτῶμαι ἂν οἱ ἐνόρκοι αὐτοὶ ἀποδίδουν πρᾶγματι δικαιοσύνην. Ἐπάρχει ὅμως καὶ ὁ ἀντίπικος τῶν ἀνωτέρω. Αὐτὸς εἶναι πάντοτε αὐστηρὸς, καταδικαστικὸς, ἀπόλυτος. Γνωστὸν ὅμως ὅτι ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη καταντᾷ ἀδικία.

Ἄς μὴν λησμονοῦμεν ὅτι καὶ πίεςεις ὕφιστά-μεθα, ἰδίως στὶς ἐπαρχίες.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, γλυκὺς ὁ ὄπνος ὕστερα ἀπὸ μία τέτοια δίκη. Ἀπέδωσα δικαιοσύνη ἢ ὄχι; Μήπως ἤμουν πολὺ αὐστηρὸς ἢ ἐπεικῆς; Μήπως μὲ ἐπηρέασε ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη κατηγορία τῶν συναδέλφων — ἐνόρκων; Μήπως; . . . Μήπως; . . .

Τολμῶ νὰ καταλήξω στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ περισσότεροι ἐνόρκοι ἀπροετοίμαστοι ψυχικὰ καὶ χωρὶς πάντοτε συναίσθησι τῆς ὑψηλῆς μας ἀποστολῆς καταλαμβάνομε τὴν θέσι τοῦ λαϊκοῦ κριτοῦ.

Ἡ εὐθύνῃ ὅμως βαρύνει ἕξ δλοκλήρου ἡ-μᾶς; Ποῖος ποτὲ μᾶς κατετόπισε, μᾶς ἀνέπτυξε τὴν σημασίαν τῆς ἰδιαιτέρως λεπτῆς θέσεώς μας; Μήπως οἱ ἐκάστοτε ἀγορευθεῖσαι τῶν κ. εἰσαγγελέων (καὶ ὁμοιωθῶν ὅτι στὴν περιπτωσίν μου ἦσαν πολὺ διαφωτιστικῆς); Ἡ μήπως τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς ὑπερασπίσεως;

Ἀναλάβετε σεῖς, ἀγαπητὲς «Ἀκτίνες», καὶ στὸν τομέα αὐτὸν μὴ διαφωτιστικῆ προσπάθεια μὲ χριστιανικὰ κριτήρια, μὲ ἐντόπισι στὴν σημερινὴ ἑλληνικὴ πραγματικότητά, μὲ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἀμάρτησα.

Καὶ πιστεύω πὼς ὅλοι οἱ ἀναγνώστες σου θὰ σὲ εὐγνωμονοῦν καὶ ἰδιαίτερα οἱ «ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς καταλόγους τῶν ἐνόρκων».

Διότι ἔντονα ἤχει σὰ ἀτιὰί μου τὸ Γραφικόν: «δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς».

Μὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη

Ε. Δ. Δ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ἄγαπητὲς μου «Ἀκτίνες»,

Ἐνας φοβερὸς σκεπτικισμὸς σκιάζει ὄρες-ὄρες τὸ νοῦ μου καθὼς βλέπω ὀρισμένες ἐκδηλώσεις στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας. Ὅμως — εὐτυχῶς γιὰ μένα — διαλύεται καὶ χάνεται σὰν τὴν ποικίλῃ ὀμίχλῃ μόλις προβάλλῃ ὁ ἥλιος, ἀπὸ ἄλλες ὁμορφῆς ἐκδηλώσεις πάλι μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἐτσι ξαναβρίσκω τὸν ἑαυτὸ μου.

Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω τὴ συγκίνησι καὶ τὴν ἰδιαιτέρη χαρὰ ποὺ ἐνοιώσα διαβάζοντας πρὸς καιροῦ σ' ἓνα ἐκκλησιαστικὸ περιοδικὸν γιὰ μιὰν ἐπανάληψι τοῦ «καὶ ἦν αὐτοῖς ἄπαν-

τα κοινὰ» καὶ τοῦ «δεδίδετο αὐτοῖς καθ' ἑ, τι ἂν τις χρεῖαν εἶχε». Πρόκειται γιὰ τὴν εὐγενικὴ χειρονομία τοῦ Σεβασμιωτάτου Λήμνου. Τὰ ἔσοδα τῆς Μητροπόλεώς του τὰ διαθέτει γιὰ σκοποὺς φιланθρωπικούς — τὸ ξέρω πολὺ καλὰ αὐτὸ — καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς τῆς Μητροπόλεώς του. Πόσο συγκινητικὸ εἶναι αὐτό! Ἐαναζῆ ἡ ἀγάπη τῶν πρώτων αἰώνων μ' ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς καὶ στὶς μέρες μας. Ἐνας στοργικὸς πατέρας, Μητροπολίτης, ποὺ ζῆ γιὰ τὰ παιδιὰ του καὶ τοὺς συνεργάτες του, τοὺς ἱερεῖς. Εἶναι νὰ μὴ κλάψῃ κανεὶς ἀπὸ χαρὰ; Τέτοια γεγονότα στηρίζουν, ἐνθουσιάζουν, τινώνουν, γεννοῦν τὴν αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον. Δόξα στὸν ἅγιο Θεὸ μας! Νὰ μᾶς ἔδινε κι' ἄλλους τέτοιους ποιμένες!

Μὲ ἀγάπη

Σ. ΒΑΣΙΛΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Ἄγαπητὲς «Ἀκτίνες»,

Ὅταν τὸν περασμένο Μᾶη τὰ παιδιὰ τοῦ ὀλιγαριθμοῦ σχολείου μου, συγκινημένα ἀπὸ τὸ δρᾶμα τῆς Νάντιας, ἔστελναν κείνο τὸ ἐλάχιστο ποσὸν στὴν οἰκογένεια ποὺ χαροπάλευε στὸ φουρτουνιασμένο πέλαγος τῆς ζωῆς, δὲν φανταζόμαστε ποτὲ, πὼς πρώτοι μεῖς, στὴν ἀπομακρῆ τούτῃ γωνιά τῆς Ἑλλάδος, θὰ ὀχναμε τὸ σπάγγο τῆς σωτηρίας καὶ πολὺ περισσότερο δὲν φανταζόμαστε, πὼς θὰ εἴχαμε τὴν τιμὴ νὰ γίνωμε καὶ μεῖς ἥρωες σὲ μιὰ πράξει τοῦ «Θεάτρου τῆς ζωῆς». Κινημένοι μόνον ἀπὸ τὴν συγκίνησι τῆς καρδίας μας τείναμε χριστιανικὰ τὸ ἀδύναμο χέρι μας, μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ μὲ τὴν ἐχθρὰ, πὼς ἄλλα χέρια πολὺ πῖθ δυνατὰ, θὰ εἶχαν προλάβει νὰ ἀπλώσουν τὸ χέρι τους στὴ δεινοπαθοῦσα οἰκογένεια. Μά, γράφετε, πὼς ἦλθαν δευτέροι. Δὲν ἔχει καμμιὰ ἀπόλυτως σημασία. Τοὺς παραχωροῦμε εὐχαρίστως τὰ πρωτεῖα. Κρατοῦμε μόνον γιὰ ἱκανοποίησι μασ τὴν χαρὰ πὼς ἡ δύστυχη τούτῃ οἰκογένεια ὑποφέρει λιγώτερο ἀπὸ πρώτα καὶ κρατοῦμε γιὰ ἐνθῦμο τὴν εἰκόνα τῆς χαρᾶς, ποὺ σκόρπισαν τὰ φτωχικὰ παιγνίδια τῶν 60 δραχμῶν, στὶς καρδιές καὶ τὰ πρόσωπα τῶν μικρῶν μασ φίλων. Τούτῃ τὴν εἰκόνα, θαρρῶ, πὼς δὲν τὴν κράτησε μόνον ὁ δάσκαλος, τὴν κράτησαν, σὰν τὸ ὀραϊότερο ἐνθῦμο μιᾶς ὀραίας πράξης, καὶ τὰ παιδιὰ.

Ὅταν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν διάβασα σὰ παιδιὰ μου τὸ «θέατρό μας» εἶδα ἀπὸ τὰ μάτια τους νὰ κυλοῦν θερμὰ δάκρυα, δάκρυα χαρᾶς, ὑπερηφάνειας καὶ συμπόνιας. Τὴν ἄλλη μέρα τὰ εἶδα νὰ κουβαλοῦν τὸ καθένα καὶ κάτι στὸ σχολεῖο, μὲ ἐπιμέλεια διπλωμένο στὴν περσέτα. Μὲ πλησίασαν, μὲ παρέδωσαν τὸ περιεχόμενό τους καὶ μὲ παρεκάλεισαν νὰ τὰ στείλω στὴν κ. Νάντια. Νὰ ἀρνηθῶ; Ἦταν ἀδύνατο νὰ πληρώσω αὐτὲς τὶς μικρὲς ψυχές, ποὺ ἔψαξαν νὰ βροῦν κάτι νὰ ἐκδηλώσουν τὸν

χριστιανικό τους ἀνθρωπισμό. Ἔνα φουσανάκι, μία φούστα, ἔνα τετράδιο, ἔνα μολύβι, κάτι τέτοια ἦταν τὰ δῶρα τους, τὰ δῶρα τῆς ψυχικῆς τους εὐφορίας.

Τὰ πῆρα μὲ συγκίνηση, σὰν κάτι τὸ Ἱερό. Τὸ ἀπόγευμα μαζί μὲ τὸ συμβουλίον τους τὰ τοποθετήσαμε σ' ἕνα χαρτοκιβώτιο γιὰ τὴν ἀποστολή. Ἐίπα νὰ μὴν τὰ στείλωμε ὅλα, γιὰ νὰ στείλω τὰ πιδ γερά καὶ χρήσιμα. Μὲ κοίταξαν λυπημένα καὶ παραπονεμένα, χωρὶς νὰ μοῦ ποῦν τίποτα. Διάβασα καλὰ στὰ μάτια τους τὴ βουθὴ τους διαμαρτυρία. Τὰ ἐθάλαμε ὅλα. Δὲν μπορούσε καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ διαφοροτικά. Δὲν μπορούμε νὰ τσαλακώσωμε ἀθῶες ψυχές, ὑπακούοντας σὲ σκοπιμότητα. Ἄς τὰ δεχθῆ ἡ ἀγαπητὴ κ. Νάντια. Πολλὰ ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὰ χρειασθῆ, ἴσως νὰ εἶναι καὶ ἀκατάλληλα. Ἄς τὰ διαλέξῃ, καὶ ἄς μὴ λησμονηῆ, π ὡ ς ὅ λ α ε ἴ ν α ι π ρ ο σ φ ο ρ ὶ ὁ ἄ γ ἄ π η ς κ α ἰ ὅ σ τ ε ρ ῆ μ α τ ὸ ς.

Πολλὸ θὰ σᾶς παρακαλέσωμε νὰ δώσετε τὸ δέμα στὴν οἰκογένεια αὐτὴ καὶ πότερο θὰ σᾶς παρακαλέσωμε νὰ μὴν μᾶς ἀνεβάσετε καὶ πάλι στὴν σκηνή. Μᾶς εἶναι πολλὸ πέρα ἀπὸ τὴς ἱκανότητες καὶ τὴν ψυχασύνθεσὶ μᾶς ἡ ὑποκρισία. Ἄν τὸ δέμα μᾶς σκορπίσῃ μιὰ ἐλάχιστη χαρὰ καὶ κατορθώσῃ νὰ καλύψῃ μιὰ μικρὴ ἀνάγκη, αὐτὸ γιὰ μᾶς θὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ ἡ ὠραιότερη ἀνταμοιβή. Μὰ καὶ ἂν αὐτὰ τὰ λίγα δὲν τὰ ἐπιτύχῃ τὸ δέμα μᾶς, ἡ ἐκτίμησις τῆς προθέσεως καὶ μόνον αὐτῆς, θὰ μᾶς εἶναι ἀρκετὴ.

Ἄμποτε ἡ ἀνθρωπότητα, ποῦ θέλει νὰ ἐπιτύχῃ διαπλανητικὲς πτήσεις, νὰ σκύψῃ στὰ πόδια τῆς καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸ βόγγο τῶν δυστυχημένων. Οἱ κραυγὲς τῆς χαρᾶς, ποῦ θὰ θελήσῃ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ χεῖλη τους, θ' ἀξίζουν πότερο ἀπὸ τοὺς σπούτικὺς καὶ τοὺς πυραύλους.

Μὲ βαθυτάτη ἀγάπη καὶ εὐχαριστίες

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἄγαπητὲς «Ἀκτίνες»,

Ἡ εὐγενικὴ πρωτοβουλία τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ δασκάλου τοῦ Μυλοποτάμου Κυθήρων ὄχι μόνον μᾶς συνεκίνησε βαθύτατα, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐνέπνευσε τὴν μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη στὸ δυναμισμό τῆς ἀγάπης τους.

Γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους αἰσθανθήκαμε τὴν ἀνάγκη νὰ ἐνισχύσωμε καὶ ὀλικῶς τὸ πλουσιώτατο σὲ ἀγάπη ταμεῖο τους, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐσωκλείωμε ἐπιταγὴ γιὰ τὸ ποσὸ τῶν δολλαρίων 66,89 ἢ δοχ. 2.000, τὸ ὁποῖο σᾶς παρακαλοῦμε ἀποστέλλετε εἰς τὸν κ. Δρίτσα καὶ τοὺς μαθητὰς του.

Οἱ 60 δραχμὲς ποῦ ἀναλογοῦν στὸν καθένα μποροῦν νὰ διατεθοῦν ὅπως οἱ παραλήπται κρίνουν καλύτερα. Ἐπιτρέψατέ μᾶς μόνον μία - δύο ἰδέες νὰ ρίξωμε, τὶς ὁποῖες ἐπίσης θὰ σᾶς παρακαλοῦσαμε νὰ τοὺς διαβιάσετε.

Μέρος τῶν χρημάτων θὰ μπορούσε νὰ διατεθῆ γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν πρώτων βιβλίων μῖας βιβλιοθήκης τοῦ χωριοῦ. Ἡ πάλι θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ κατατεθῆ σὲ λογαριασμὸ ταμειυτηρίου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔτσι τὸν πυρῆνα ἐνὸς ταμείου «χριστουγεννιάτικου γεύματος ἀγάπης», ποῦ μὲ τὶς συνεισφορὰς καὶ ἄλλων συγχωριανῶν θὰ πλουτιζόταν κάθε χρόνον ἐπαρκῶς γιὰ νὰ καλύπτῃ τὰ ἔξοδα ἐνὸς καλοῦ χριστουγεννιάτικου γεύματος πρὸς τοὺς ἀπορωτέρους τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Θεὸς ἄς ἀξιώσῃ τοὺς πρωτοπόρους τοῦ Μυλοποτάμου Κυθήρων καὶ σιγά - σιγά ὀλόκληρη τὴν Πατρίδα μᾶς νὰ ἔχουν νὰ δεῖξουν καὶ εἰς τὸ μέλλον πολλὰ τέτοια «τεκμήρια... τῆς πραγματικῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ».

Μὲ βαθειὰ ἐκτίμησι καὶ ἀγάπη

**Τρεῖς - τέσσερις συνάδελφοι κάπου
στὸ Νέο Κόσμο**

Ἡ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΕΘΝΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ὠραία πρωτοβουλία ἐνὸς πνευματικοῦ σωματείου τοῦ Βόλου σχετικὰ μὲ τὴν ἐπισκευὴ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Παπαδιαμάντη στὴν Σκιάθου καὶ τὴν μετατροπὴ του σὲ μουσεῖο, χαρήκαμε τώρα μιὰν ἄλλην ὠραίαν ἐνεργεία στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἔγινε ἔρανος γιὰ τὴν ἀναστήλωσι καὶ τὴν μετατροπὴ ἐπίσης σὲ μουσεῖο τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ἔζησε καὶ ἀπέθανε ὁ Διονύσιος Σολωμός.

Χαιρετίζουμε μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ κ' ἱκανοποίησι τὶς δύο αὐτὲς ἐκδηλώσεις καὶ περιμένουμε σύντομα τὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τους. Τὸ Ἔργον Παιδείας πρέπει — καὶ εἴμαστε

βέβαια πὼς θὰ τὸ κάμῃ — νὰ υἰοθετήσῃ, νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὶς προσπάθειες αὐτὲς, ὥστε, χωρὶς χρονοτριβή, νὰ ἐκκληρωθῆ τὸ καθήκον τοῦ Ἔθνους ἀπέναντι στοὺς δύο κορυφαίους πνευματικοὺς ἀνθρώπους του, τὸν ἐθνικὸ του ποιητὴ καὶ τὸν ἐθνικὸ του πεζογράφου.

ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

Φαίνεται ὅτι τὸ Ἔργον Παιδείας ἔχει ἐπιτέλους υἰοθετησῆ τὸ παλιὸ καὶ βασικὸ αἴτημα τῶν λογοτεχνῶν γιὰ τὴν ἰδρυσιμὸν Λογοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ποῦ θὰ προστατεύῃ τὰ ἐπαγγελματικὰ συμφέροντά τους καὶ θὰ τοὺς παρέ-

χρη λαοικὴ περιθάλψη καὶ σύνταξη. Καὶ συζητοῦνται τῶρα ὠρισμένες προϋποθέσεις — ὅπως ὁ τρόπος τῆς ἐπιλογῆς τῶν μελῶν καὶ ἡ ἐξασφάλιση τῶν ἀναγκαίων πόρων — γιὰ νὰ νομιμοποιηθῇ καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ θεσμός.

Εὐχόμαστε καὶ ἐλπίζουμε νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ σύντομα. Ἀφοῦ ὑπάρχουν καλὲς διαθέσεις ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὴ θέληση ἐκ μέρους τῶν λογοτεχνῶν. Τὸ ζήτημα προπάντων τῆς ἐπιλογῆς τῶν μελῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ προκαλέσῃ τὴν ἰδιαιτέρεη προσοχὴ τους καὶ νὰ κανονισθῇ μὲ ἀνώτερη ἀντίληψη πνευματικῆς εὐθύνης. Τὰ μέλη τῆς ὀργανώσεως πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι πραγματικοὶ λογοτέχνες, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον νὰ ἔχουν, ὅπως θὰ προβλέπῃ ὁ νόμος, τὰ ἀναγκαῖα τυπικὰ προσόντα, ὅπως εἶναι λ. χ. ἡ ἔκδοσις ὠρισμένου ἀριθμοῦ λογοτεχνικῶν βιβλίων, ἀλλὰ νὰ ἔχουν συγχρόνως καὶ κυρίως τὰ οὐσιαστικὰ προσόντα τοῦ γνησίου λογοτέχνη.

Ἀπὸ τὰ μέλη τῶν λογοτεχνικῶν σωματείων — καὶ εἶναι, ὡς γνωστόν, ἀπειράριθμα — ὑπάρχουν δυστυχῶς πολλὰ, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται οἱς δύο αὐτὲς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις. Δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκὲς κριτήριον ἡ ἰδιότης τοῦ μέλους ἐνὸς σωματείου, γιὰ νὰ δικαιούται αὐτὸ νὰ εἰσαχθῇ ἀποδικαίως στὸ Ἐπιμελητήριον, χωρὶς νὰ συγκεντρῶν συγχρόνως τὰ τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα.

Τὰ μέλη αὐτά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρκετὰ ἔχουν πράγματι τὸ ταλέντο καὶ τὴς δυνατότητες, γιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν, πρέπει τὰ ἴδια νὰ δεχθοῦν τὸν προσωρινὸν παραμερισμὸν τους μέχρις ὅτου συμπληρώσουν τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα. Ἄν μάλιστα ἐφαρμοσθῇ καὶ τὸ σύστημα τῶν παρέδρων μελῶν, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῶν προσόντων, θὰ δικαιούνται νὰ γίνουν τακτικὰ μέλη, τὸ ζήτημα, νομίζουμε, διευκολύνεται καὶ τακτοποιεῖται.

Καὶ πρέπει νὰ τακτοποιηθῇ, διότι ἀποτελεῖ τὴν κυριώτερον βάσιν, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸ Λογοτεχνικὸ Ἐπιμελητήριον τὸ ἀναγκαῖον ἠθικὸν κῦρος καὶ ν' ἀνταποκριθῇ στὸν ἀληθινὸν προορισμὸν του, ποὺ δὲν εἶναι μόνον σιενὰ ἐπαγγελματικὸς, ἀλλὰ καὶ πνευματικὸς, ὥστε, μαζὶ μὲ τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν λογοτεχνῶν, νὰ δημιουργῇ συγχρόνως καὶ τὴς ἀναγκαῖες προϋποθέσεις καὶ συνθηκὰς γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς λογοτεχνίας τοῦ τόπου.

ΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Δὲν ἔχουμε διαβάσει τὸ βιβλίον τοῦ Ρώσου συγγραφέως Πάστερνικ «Ὁ δόκτωρ Ζιβάγκο». Ἀπὸ τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ἔχει μεταφρασθῇ σὲ πολλὰς ἑξέως γλώσσας μὲ μεγάλη κυκλοφορία καὶ ἀπήχησιν, καὶ ὅτι ἔχει τιμηθῇ μὲ τὴν μεγαλύτερον διεθνή ἀναγνώρισιν τοῦ βραβείου Νόμπελ, μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπεράνῃ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἐκλε-

κτὰ δημιουργήματα τῆς σύγχρονης παγκόσμι-ας λογοτεχνίας.

Καὶ ὅμως ἡ τιμητικὴ αὐτὴ διάκρισις ἔγινε γιὰ τὸν τιμηθέντα συγγραφεὶα ἐμὰ ἀνθρώπινη τραγωδία, ὅπως εἶπε χαρακτηριστικὰ ὁ γραμματεὺς τῆς Σουηδικῆς Ἀκαδημίας. Οἱ Ρῶσοι συνάδελφοί του τὸν διέγραψαν ἀπὸ τὴν ὀργάνωσίν του, οἱ ἄλλοι Ρῶσοι διανοούμενοι τὸν ἀπεκήρυξαν, ὁ Τύπος καὶ οἱ ραδιοσταθμοὶ τῆς Ρωσσίας ἐπετέθησαν ἀγρίως ἐναντίον του καὶ ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις τοῦ ἐπέβαλε, μὲ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐξορίας του, ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ βραβείου. Καὶ ὁ δυστυχὴς συγγραφεὺς, μὲ τὸν φόβον ὅτι ἡ ἐξορία του μποροῦσε νὰ εἶναι ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιγίαν ζωὴν, ὅπως τὸ ὑποδήλωνε πολλὴ παραστατικὰ ἡ ἐγκατασταθεῖσα γύρω ἀπὸ τὸ σπίτι του ἀστυνομία, ἀπέριψε τὸ πολύτιμον βραβεῖον καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ κάμῃ σπαρακτικὰς δηλώσεις μετανόιας.

Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ τὸν ἀπλοῦστατο λόγον ὅτι τὸ βιβλίον του εἶχε μερικὰς αἰχμὰς ἐναντίον τῆς Ρωσικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος. Καὶ τὸ καθεστὸς αὐτὸ, ποὺ θέλει νὰ εἶναι ὁ πρόμαχος τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, πνίγει τὴν ἐλευθερίαν μέσα στὴν ψυχὴν καὶ στὴν σκέψιν ἐνὸς ἐκλεκτοῦ συγγραφέως τῆς χώρας του καὶ ταπεινώνει καὶ τσακίζει τὸν ἄνθρωπον!

Ἀληθινὴν πράγματι ἀνθρώπινη τραγωδία. Ἀλλὰ καὶ κατὰ πλατύτερον καὶ φοβερώτερον: τραγωδία ὄχι μόνον ἐνὸς ἀτόμου, ἀλλὰ τραγωδία τοῦ πνεύματος.

Ο ΠΑΡΑΓΚΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ὁ ἴδιος παραγκωνισμὸς τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ποὺ εἶχαμε σημειώσῃ στὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, παρατηρεῖται τῶρα καὶ σὲ συναυλίας τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας. Καὶ εἶναι πῶς ἐκπληκτικὸς τῶρα καὶ πῶς ἀπαράδεκτος. Διότι, ἂν ὑπῆρχε, προκειμένου γιὰ τὸ Φεστιβάλ, τὸ πρόσημα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ δὲν ἀνταποκρίνεται ἤδη στὴν μουσικὴν καλαισθησίαν τῶν ξένων ἀκροατῶν, γιὰ τίς συναυλίας δὲν ὑπάρχει οὔτε αὐτὸ οὔτε κανένα ἄλλο πρόσημα. Τὸ κοινὸν τῶν συναυλιῶν εἶναι ἑλληνικόν, ὅπως Ἑλληνες εἶναι οἱ ἀρχιμουσικοὶ καὶ Ἑλληνας οἱ ἐκτελεσταί. Καὶ μόνον οἱ μουσικὲς συνθέσεις δὲν εἶναι ἑλληνικαί!

Ποῦ ὀφείλεται αὐτὸς ὁ ἀποκλεισμός; Καὶ ποιοὶ ἔχουν τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν εὐθύνη; Εἶναι, νομίζουμε, ἀνάγκη νὰ ξεκαθαρισθῇ τὸ ἐξοργιστικὸν αὐτὸ ζήτημα. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν, τὴν ἴδιαν στιγμὴν ποὺ ξένα — καὶ μάλιστα κορυφαία — μουσικὰ κέντρα παρουσιάζουν τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν μὲ τιμητικὰς ἐκδηλώσεις καὶ διακρίσεις, νὰ τὴν ἐξοστρακίζουμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴν μουσικὴν ζωὴν τῆς χώρας μας!

Η « ΑΦΗΡΜΕΝΗ ΤΕΧΝΗ »

Ἄχ, αὐτὴ ἡ ἀφηρημένη τέχνη, πῶς τὸν τελευταῖο καιρὸ, ἀποτελεῖ τὴν κορυφαία ἔκφραση τοῦ «μοντερνισμού», πόσους ἐπῆρε καὶ πόσους, ὅπως φαίνεται, θὰ πάρη ἀκόμη στὸν λαμὸ τῆς! Τώρα τελευταῖα ἐμπλεξε στὰ δίχτυα τῆς κι' ἔναν ἀρχιτέκτονα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀντίδραση, φαίνεται, στὰ στερεὰ καὶ ἀτράνταχτα ὕλικὰ τῆς τέχνης του, καταπίστηκε μὲ τὰ μαλακὰ καὶ εὐπλαστὰ χρώματα, καὶ ἀντὶ νὰ ὑποτάσσεται στοὺς ἀπαράβιαστους κανόνες τῆς πεζῆς οἰκοδομικῆς, βρῆκε πῶς ἐλεύθερο καὶ πῶς βολικῶς νὰ ρίχνῃ στὴν τύχη χρώματα στὸν μουσαμὰ καὶ νὰ τ' ἀφήνῃ νὰ σχηματίζουσι μόνον τοὺς ἀπροοδιδόριστα σχήματα κι' ἀδιαμόρφωτους συνδυασμούς.

Κι' ἐπειδὴ ἴσως θὰ νομίσατε ὅτι οἱ φράσεις «νὰ ρίχνῃ στὴν τύχη» καὶ «νὰ σχηματίζουσι μόνον τοὺς» ἐκφράζουσι εἰρωνικὴ διάθεση, χωρὶς ν' ἀνταποκρίνονται στὴν πραγματικότητα, σπεύδω νὰ σᾶς πληροφοροῦμαι ὅτι αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ στοιχεῖα — τὸ τυχαῖο καὶ τὸ αὐτοματικὸ — ἀποτελοῦν τοὺς βασικοὺς καὶ ἀπαραβάτους κανόνες τῆς ἀφηρημένης τέχνης, πῶς γι' αὐτὸ ἴσως ἐπῆρε αὐτὸ τὸ ὄνομα, γιὰ νὰ συμβολίσῃ ὅτι οἱ καλλιτέχνες πῶς τὴν ἀκολουθοῦν πρέπει ἀπαρατῆτως νὰ εἶναι ἀφηρημένοι ἀνθρωποι! Ὁ ἴδιος ἄλλωστε ὁ ἀρχιτέκτονας ζωγράφος, στὸ ἔντυπο εἰσαγωγικὸ σημείωμα τῆς ἐκθέσεώς του, ἐξηγεῖ καὶ τονίζει μὲ πολλὴν αὐταρέσκεια ὅτι «ἐπλάσε τὰ ζωγραφικὰ του παραμύθια ἔτσι ὅπως ἔρχονται». Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ ἴδιος πάλι, ὅταν ἐρωτήθη, σὲ μιὰ ραδιοφωνικὴ συνέντευξη, ἀπὸ ἓναν τεχνοκριτικὸ, τί παριστάνει κάποιον ἔργο του, δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, ὅπως, φυσικὰ, δὲν μπόρεσε οὔτε καὶ ὁ τεχνοκριτικὸς νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ.

Μοντέρνα τέχνη, βλέπετε, εἶναι αὐτὴ, καὶ μάλιστα ἀφηρημένη, ὄχι ἀστεία.

ΕΥΟΙΩΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Τὸν τελευταῖο καιρὸ εἶχαμε, εὐτυχῶς, καὶ στὴν θεατρικὴ μας κίνηση καὶ στὸν κινηματογραφικὸ τομεᾶ, κάποιες εὐοίωνες κι' ἱκανοποιητικὲς ἐκδηλώσεις. Κι' ἐπειδὴ τέτοιες ἐκδηλώσεις εἶναι δυστυχῶς — καὶ προπάντων μέσα στὸν κατακλυσμὸ ἀπὸ κακὲς ἢ ἀσήμαντες ταινίες —

σπάνιες, ἀξίζει νὰ τις ξεχωρίζουμε καὶ νὰ τις σημειώσουμε.

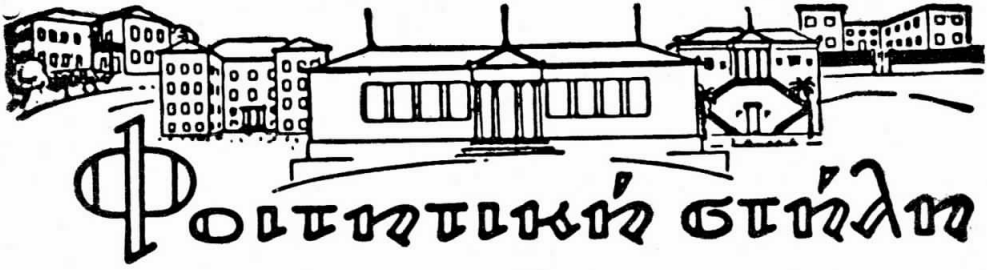
Καὶ πρῶτα τὸ ἐμπνευσμένον καὶ δυνατὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Αὐστριακοῦ συγγραφέως Φρίτς Χάχβελντερ «Τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ», πῶς τὸ παρουσίασε μὲ τόση ἐπιμέλεια καὶ τόση ἐπιτυχία ὁ θίασος τοῦ κ. Μυράτ. Ἐνα ἔργο γεμάτο ἀπὸ ἀγάπη, ἀλληλεγγύη καὶ ἀνθρωπιά, ἀπὸ γνήσιο δηλαδὴ χριστιανικὸ πνεῦμα, πῶς, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνη, τὸ ἀπέδωσε ὁ θίασος μὲ κατανόηση καὶ θέρημ. Συγχαίρουσι τὸν κ. Μυράτ γιὰ τὴν ἐκλογή καὶ τὴν ἐρμηνεῖα τοῦ ἔργου, ἀλλὰ συγχαίρουσι, μὲ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση, καὶ τὸ ἀθηναϊκὸ κοινόν, πῶς, μὲ τὴν πρόθυμη καὶ ἀθρόα παρακολούθησιν τοῦ ἔργου, ἐπεβεβαίωσε γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ πόσο ξέρει νὰ νοιώθῃ, νὰ ἐκτιμᾷ καὶ ν' ἀγαπᾷ τὰ καλὰ καὶ ἄξια ἔργα.

Σημειώουμε ἐπίσης τὴν ὥραία παράστασιν τοῦ «Ὁθέλλου» τοῦ Σαίξπηρ στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, καθὼς καὶ τὴν ἀξιόλογον ἐρμηνεῖα τῶν «Περσῶν» τοῦ Αἰσχύλου στὸ Δημοτικὸ τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τὸν θίασον τοῦ ἀκούραστον κι' ἐμπνευσμένον πρωτοεργάτη τοῦ ἀρχαίου θεάτρου κ. Δημ. Ροντήρη.

Ἀισθανόμαστε ἐπίσης τὸ καθήκον νὰ σημειώσουμε κι' ἓνα Ἑλληνικὸν ἔργο, πῶς πιστεύουμε πῶς ἀδικήθη ἀπὸ τὴν κριτικὴ. Πρόκειται γιὰ τὴν θεατρικὴν διασκευὴν τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ κ. Ἡλία Βενέζη «Γαλήνη». Ὁ κ. Νέστορας Μάτσας ἔκαμε τὴν διασκευὴν ὄχι μόνον μὲ βαθειὰ κατανόησιν τοῦ νοήματος καὶ τῶν προθέσεων τοῦ μυθιστορημάτος καὶ τῆς ψυχοσυνθέσεως καὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν ἡρώων του, ἀλλὰ καὶ μὲ ποιητικὴν ἐμπνευσιν, μὲ σεμνότητά, ἐυγένεια καὶ ἀγάπην. Καὶ μπόρεσε ἔτσι νὰ μεταπλάσῃ σὲ θεατρικὴν μορφὴν καὶ νὰ μεταφέρῃ στὴν σκηνὴν ζωντανὸν κι' ἀληθινὸν τὸ δράμα τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἔργου καὶ νὰ μεταδώσῃ βαθιὰ τὸ μήνυμά του.

Ἀπὸ τίς κινηματογραφικὰς ταινίες ξεχωρίζουμε μιὰν ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένην κινηματογραφικὴν διασκευὴν τῆς ἑπερας τοῦ Σμέτανα «Σαλιμπόρ» (μὲ τὸν τίτλον «Πρίγκηψ στὴν ἀγχόνην»), πῶς εἶναι ἓνας ὑπέροχος ὕμνος στὴν ἐλευθερίαν, καθὼς καὶ τὸν «Χορὸ τῶν καταραμένων», πῶς εἶναι ἐπίσης μεταφορὰ στὸν κινηματογράφον τοῦ μυθιστορημάτος «Λεοντιδεῖς» τοῦ Ἰρβιν Σῶου καὶ ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὴν Εἰρήνην.

ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΝΑ ΜΗ ΞΕΧΝΟΥΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΟΜΟΡΦΟ ΚΟΣΜΟ

Σ' ένα πολύ ξυπνο σκίτσο κάποιου ξένου περιοδικού, παριστάνετο «ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος».

Ἐνα ἀνθρωπάκι, μὲ ἕνα καταπληκτικὰ μεγάλο κεφάλι, στηριγμένο σ' ἕνα σωματάκι μικροσκοπικὸ, μ' ἕνα πολὺ — πολὺ στενὸ στήθος. Τὸ μεγάλο κεφάλι εἶναι ἀλήθεια, πῶς τὰ ἔχει καταφέρει νὰ χωρέσει ἕνα σημαντικὸ πλοῦτο σοφίας καὶ γνώσεως. Μὰ τὸ ἰσχνὸ στήθος ἀντικεῖ ἀπὸ τοὺς χτύπους μιᾶς πολὺ ἀδύναμης καὶ ἀσθενικῆς καρδιάς.

Κάτι τέτοιο συμβαίνει καμμιά φορὰ καὶ μὲ τὸν καθένα μας. Δοσμένοι, ὅπως εἴμαστε, μὲ πυρετὸ στὴν προσπάθεια γιὰ νὰ κατακτήσουμε τῆς ἐπιστήμης μας τὸν πλοῦτο, νὰ γεμίσουμε μὲ γνώσεις καὶ σοφία, ξεχνοῦμε καὶ κάποιον ἄλλον κόσμο, ποὺ ὑπάρχει μέσα μας.

Ἐνα ὀμορφο κόσμο, ποὺ ἀναδεύει στὰ βάθη τῆς καρδιάς μας, μὲ χίλιες πτυχές, μυστικὲς ἀρμονίες, θαυμαστὲς μορφές... Τὸν κόσμο τῶν ψυχῶν μας!

Τὸν ξεχνοῦμε. Καὶ εἰμεῖς, μὰ πολλὰς φορὲς καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ταχθῆ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴ μόρφωσι καὶ ἀγωγή μας. Ἡ στήλη αὐτὴ συχνὰ γράφει γιὰ τὴ μονομερῆ, γνωσιολογικὴ μόρφωσι, ποὺ μᾶς δίνουν ὁ σχολὲς μας.

Μὰ νά, πότε — πότε κάποιον πνευματικὸ ἀεράκι ἔρχεται νὰ φουσκώσῃ τὸ στενὸ μας στήθος. Φέτος στὴ Θεσσαλονίκη, τὸ Πανεπιστήμιον ἄρχισε τὴν ἐργασία τῆς χειμερινῆς περιόδου, μὲ μιὰ θεία λειτουργία. Ἐγινε στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὴν παρηκολούθησε ὁ κ. Πρύτανης, πολλοὶ καθηγηταὶ καὶ πολλοὶ φοιτηταί.

Νὰ μὴ τὸ χαροῦμε, λοιπὸν, τὸ γεγονός; Νὰ μὴ τὸ φωνάζουμε; Δὲν ἔχει, βλέπετε, πολλὰ τὰ ὅμοιά του. Τώρα ὅμως ποὺ ἔγινε μιὰ τόσο ὀμορφὴ ἀρχή, θὰ περιμένουμε καὶ μιὰ ἐπίσης καλὴ συνέχεια.

Καὶ — νὰ τὸ ποῦμε τὸ μυστικὸ; — Τὸ πνευματικὸ ἀεράκι, ποὺ ἔρχεται νὰ φουσκώσῃ μὲ ζωὴ τὸ ἰσχνὸ μας στήθος, εἶναι ἐξαιρετικὰ ὑγιεινὸ, ὅταν εἶναι καὶ κάπως ἀρωματισμένο ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ ἀτμόσφαιρα.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΡΟΣΙΑ

Καὶ μερικὲς ἀκόμα ζωογόνες ριπὲς πνευματικῆς δροσιάς: Ὁρισμένα ἐναρκτήρια μαθήματα

τῶν διαφόρων σχολῶν καὶ ἰδιαίτερα τῆς Φιλοσοφικῆς.

«... Ἐχομε τὴν μεγάλη τιμὴ, ἔργο μας νὰ εἶναι ἡ διάπλασις χαρακτήρων. Γιὰ τὸ λόγον αὐτὸ πρέπει προ πάντων εἰμεῖς νὰ εἴμεθα χαρακτήρες. Ἡ ἐργασία μας ἀπλώνεται στοὺς κόσμους τοῦ πνεύματος. Κι' αὐτοὶ ἱκανοποιοῦν περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ πλοῦτη...».

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἀκοῦμε στὰ ἀμφιθέατρα τέτοια συνθήματα. Τὸ γεγονός ὅμως αὐτὸ δὲν μειώνει καθόλου τὸν ἐνθουσιασμό μας. Γιατὶ — τὸ ξαναλέμε — εἶναι πολὺ μεγάλη ἡ ἀνάγκη σήμερον γιὰ πνευματικὴ δροσιά.

Περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἔχουν βαλθῆ νὰ γεμίσουν τὸν τελευταῖον καιρὸ στήλες καὶ στήλες, μὲ τὸ θέμα τῆς «κρίσεως» ποὺ περνοῦμε. «Τὰ παιδιὰ μας χαλᾶνε, φωνάζουν, ἡ νεολαία κινδυνεύει, φαίνεται οἱ «τέντυ — μπῆς» καὶ ὁ κινηματογράφος». Καὶ ἀρχίζει ἡ ἀστυνομία νὰ κουρεύῃ μὲ τὴν ψιλὴ τοὺς νεαροὺς, γιὰ νὰ πολεμηθῆ ἡ... κρῖσις. Μὰ ἡ κρῖσις βρῖσκεται μέσα στὰ κεφάλια, δυστυχῶς, καὶ ὄχι στὰ μαλλιά. Χρήσιμος εἶναι καὶ ὁ κουρέας, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ κάποιος ἄλλος στὸ θέμα τῆς ἀγωγῆς.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἄλλος, αὐτοὶ οἱ ἄλλοι θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε εἰμεῖς, οἱ σημερινοὶ φοιτηταὶ καὶ ἀδριανοὶ ἐκπαιδευτικοὶ καὶ πνευματικοὶ ἡγέται. Ἄν συνειδητοποιήσουμε τὸν τεραστίον ῥόλον μας, ἂν νοιώσουμε τὴν ἀξία ποὺ ἔχει ἡ ἀκτινοβολία τοῦ «χαρακτήρος», ἂν θεωρήσουμε τοὺς κόσμους τοῦ πνεύματος ὡς ἀσύγκριτα πολυτιμότερους ἀπὸ τὴν μισθολογικὴ διαβάθμισι, τότε ὑπάρχουν ἐλπίδες πολλῆς.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἐπάνοδος σ' ἕνα καλὸ καὶ ἄλλο μέρους σιγμῆς θέμα. Εἶναι κοινὸ τὸ παράπονον καὶ ἡ δυσαρέσκεια γιὰ τὰ προγράμματα τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν, καὶ πῶς συγκεκριμένα γιὰ τίς κενὲς ὥρες.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ βρῆ καὶ ἄλλα τρωτὰ στὰ φτερινὰ προγράμματα τῶν σχολῶν, παρὰ τὴν κάποια σημαντικὴ προσπάθεια βελτιώσεως. Μὰ ἐκεῖνον, ποὺ παρατηρεῖ ἀμέσως, εἶναι ἡ ἕκ νέου ἐμφάνισις τῶν κενῶν ὥρῶν, ποὺ εἶναι καὶ ὀφρὲς ἄγονες — τὸ ὀλιγώτερον — καὶ ἀρηγτικῆς. Δύσκολα μπορεῖ ὁ φοιτητὴς νὰ βρῆ τὴν χῶρον, ἀλλὰ πῶς δύσκολα μπορεῖ νὰ κἀν ἱκανοποιητικὴ μελέτη στὸ διάστημα τῶν ὥρῶν αὐτῶν. Αὐτὸ εἶναι γενικὴ διαπίστωσις. Γενικὴ ὅμως εἶναι

καὶ ἡ ἀπαίτησις νὰ τακτοποιηθῇ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Πρόσφατες δηλώσεις τοῦ κ. Ἐπιτοκοῦ τῆς Παιδείας ἀναφερόμενες στὸ θέμα ἀκριβῶς τοῦ περιορισμοῦ ἢ καὶ τῆς ἐξαλείφωσις τῶν κενῶν ὥρων καὶ τῆς «ὀρθολογιστικῆς», ἂν θέλετε, συγκροτήσεως τῶν πανεπιστημιακῶν προγραμμάτων στηρίζουν ἀγαθὲς ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον.

ΠΟΛΥΓΡΑΦΗΜΕΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ δηλώσεις τοῦ κ. Ἐπιτοκοῦ ἐπεξετάθησαν καὶ σ' ἓνα ἄλλο ἐξ Ἰσοῦ ἐνδιαφέρον ζήτημα. Στὶς πολυγραφημένες σημειώσεις, ποῦ πρέπει νὰ ἔχουν γιὰ τὴ μελέτη τους οἱ σπουδασταὶ καὶ φοιτηταὶ καὶ ποῦ κατὰ τὸν κ. Ἐπιτοκοῦ θὰ πρέπει νὰ ἐκδίδωνται «ἐπιμελῆς καὶ ἐποπτεία» τῶν κ.κ. καθηγητῶν. Ἀφήνοντας τὸ ὅτι σὲ πολλὰ μαθήματα δὲν ὑπάρχουν κἂν σημειώσεις καὶ οἱ φοιτηταὶ «καταρτίζονται» ἐπὶ τῆ βάσει προσωπικῶν σημειώσεων κ.λ.π., ὅπου ὑπάρχουν δὲν εἶναι καὶ τόσο ἱκανοποιητικῶς. Ἡ σωρεία τῶν ἀνακριβειῶν καὶ τῶν λαθῶν συμπλέκεται μὲ τὴν καθ' αὐτὸ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, μὲ ἀποτελεσματὰ δὲν δυσχεραίνεται ἀπάνταστα ἡ ὀρθότης καὶ ἀσφαλὴς ἐκμάθησις καὶ τῶν στοιχειωδῶν. Ἀντίθετα, ὅπου παρεμβαίνει ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἴδιου τοῦ καθηγητοῦ, οἱ σημειώσεις εἶναι ἀρκετὰ βοηθητικῆς καὶ χρήσιμες.

Θὰ περιμένουμε, λοιπόν, καὶ στὸ ζήτημα τοῦ τὴν πραγματοποίησι τῶν λεχθέντων. Οἱ καλὲς καὶ φθηνῆς πολυγραφημένες σημειώσεις δὲν εἶναι ἀπλῶς χρήσιμες. Ἀποτελοῦν εἶδος πρώτης ἀνάγκης. Τὸ ἀναμένουμε ἐπιεικῶς.

ΤΑ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑ

Τὰ προεδρεία τῶν ἐτῶν — σχολῶν ἔχουν νὰ παίξουν ἓνα σπουδαῖο ρόλο. Σκοπὸς τους δὲν εἶναι — δὲν πρέπει νὰ εἶναι — ἡ «φιγούρα» καὶ ἡ αὐτοδιαφήμισις. Οὔτε πάλι ἐξελέγησαν ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς γιὰ νὰ ὀργανώσουν τὴν Καθαρὰ Δευτέρα ἐκδρομὴ ἢ «μέγα χορὸ» σὲ κοσμικὸ νυκτερινὸ κέντρο. Αὐτὰ ὅλα εἶναι εὐκόλα πράγματα, ποῦ μπορεῖ κανεὶς μὲ πᾶσαν ἄνεσιν νὰ «σκάρωσῃ» χωρὶς νὰ χρειασθῇ νὰ γίνῃ πρόεδρος ἢ ἀντιπρόεδρος στὸ ἔτος του.

Ἡ ἀποστολὴ τῶν προεδριῶν εἶναι μία ἀποστολὴ ἐξυπηρετήσεως, διακονίας, φροντίδος γιὰ τοὺς συναδέλφους. Γι' αὐτὸ καὶ στὶς θέσεις αὐτῆς πρέπει νὰ ἐκλεγοῦν οἱ ἄνθρωποι, ποῦ διαθέτουν πνεῦμα ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης καὶ ποῦ μποροῦν μὲ τὸ παράδειγμα καὶ τὸν λόγον τους νὰ εἶναι συντελεσταὶ ἀληθινῆς φιλίας, πραγματικῆς ἀδελφούσης καὶ γενικῆς προόδου.

Τέτοιοι ἄνθρωποι ὑπάρχουν μέσα στὰ ἔτη καὶ στὶς σχολὰς ἀρκετοί. Τὸ ὅτι συνήθως τὸ ὄνομά τους δὲν φιγουράρει στοὺς καταλόγους τῶν ὑποψηφίων αὐτὸ εἶναι πρὸς τιμὴν των. Οἱ ἄλλοι συνάδελφοί των ὀφείλουν νὰ τοὺς ἀνακαλύψουν καὶ νὰ τοὺς ἐκλέξουν.

Ο ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

“ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ,”

ΜΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ Δ. ΜΥΡΑΤ

Στὸ θέατρο «Διάνα», ποῦ ἔγκαινιάσε ὁ Δ. Μυράτ φέτος τὶς παραστάσεις του, εἶδαμε ἓνα θαυμάσιο ἔργο, βαθὺ σὲ νόημα, τραγικὸ σὲ συγκρούσεις, πικρὸ σὲ συγκίνησι, ἀνθρώπινο, πολὺ ἀνθρώπινο, στὰ προβλήματα ποῦ θίγει.

Μιὰ ομάδα ἀληθινῶν χριστιανῶν ἰησοῦντων κατορθώνει νὰ σχηματίσῃ στὴν Παραγουάη ἓνα κρατοῦ κράτος, στὸ ὅποιο κυριαρχεῖ ἡ ἀνιδιοτέλεια, ἡ καλωσύνη, ἡ ἀγάπη, ἡ ἀνωτερότης. Τούτῃ ὅμως ἡ κατάστασις ἐρχεται ἀντίθετη πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἰσπανῶν γαιοκτημόνων καὶ τῶν ἐμπόρων, ποῦ βλέπουν τοὺς ἰθαγενεῖς δούλους τους νὰ τὸ σκάζουν καὶ νὰ καταφεύγουν στὸ κράτος τοῦ Θεοῦ, ὅπου βρίσκουν ἰσότητι ἐλευθερία, ἐντιμὴ ἐργασία, ἀφθονο φαγητὸ καὶ ἀνυστερόβουλη ἀγάπη.

Ἔτσι ἡ ἀπόφασις τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἰσπανίας εἶναι καταδικαστικὴ. Τὸ κράτος τῶν ἰησοῦντων πρέπει νὰ καταλυθῇ, ὅχι γιὰτὶ εἶναι ἀληθινῆς οἱ κατηγορίες, πὼς τάχα οἱ καλόγεροι διατηροῦν μυστικὰ χρυσουρχεῖα ἢ εἶναι ἀπειθαρχητοὶ στὰ κελεύσματα τῆς ἰσπανικῆς ἐξουσίας, ἢ ὅτι εἶναι συμφεροντολόγοι καὶ διεφθαρμένοι καταπιεστικῶς τῶν ἰθαγενῶν — τέτοιες αἰτιάσεις διαλύονται στὸ φῶς τῆς πραγματικότητος. Ἀλλὰ τούτῃ ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ ἀθωότης κλείνει μέσα της τὸ πῦρ οἰκονομικῶν ἀποτελεσματικῶν βέλους τοῦ καταγορητηρίου. Τὸ μεγάλο τους ἔγκλημα εἶναι ὅτι οἱ ἰησοῦντες πῆγαν ν' ἀλλάξουν τὴν τάξι τῶν πραγμάτων καὶ νὰ φτιάξουν ἓνα κράτος δικαίου. Ποτὲ ὅμως καμμία πολιτεία ἕως τότε δὲν εἶχε πάρει στὰ σοβαρὰ τὴν ἀρχὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς δικαίας κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν.

Αὐτὸ τὸ κρῖμα τῶν ἰερωμένων ὀδηγεῖ σὲ ῥῆξι μὲ τὸ ἐπίσημο ἰσπανικὸν κράτος, ποῦ καταλήγει σὲ πόλεμο. Εἶναι ἀλήθεια λεπτῆς καὶ ἔξοχα δραματικῆς οἱ στιγμῆς ποῦ περνᾷ ὁ προϊστάμενος τῶν μοναχῶν, ὁ ἐπαρχος τῆς περιοχῆς, ποῦ ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἀνάμεσα στὸν ὄρκον τῆς ὑποταγῆς ποῦ ἔχει δώσει στὸ τάγμα του, στὴν παραδοχὴ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ στὴν διατήρησι τοῦ κράτους ποῦ ἐπιβιώνει μὲ τοὺς ὑπερβολικοὺς κόπους καὶ τὶς ἀνείπωτες θυσίας τῶν μοναχῶν.

Τὸ ἔργο βαθύτατα ἀνθρώπινο καὶ ἀπόλυτα τραγικὸ μᾶς κερδίζει τὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμῇ, γιὰτὶ θίγει προβλήματα καίρια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Τὸ κοινὸν ζῆ τις ἔντονα τραγικῆς καταστάσεως καὶ ξεσπᾷ σὲ χειροκροτήματα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως. Εἶναι ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία σ' ἓνα σκληρὸ ἀγῶνα ποῦ διεξάγει τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα πρὸς τὶς δυνάμεις τοῦ τυφλοῦ συμφεροντος καὶ τῆς τυπικῆς θρησκευτικότητος, ποῦ συμβιβάζεται μὲ τὴν ἄρχουσα τάξι καὶ τὰ καθιερωμένα σχήματα.

Ἡ μόνιμη ἐγκατάστασις καὶ παρουσία τῶν μοναχῶν στὴν σκηνὴ δὲν σοκάρει κανένα· καὶ ὁ πιὸ δύσκολος θεατῆς ξεχνᾷ ὅτι ἀσχολεῖται μὲ καλογέροντες, γιατί αὐτοὶ ἔχουν τὸ δικό τους πνεῦμα, πνεῦμα θυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως· γιατί εἶναι φορεῖς τῆς ἀληθινῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ, ποὺ κήρυξε τὴν ἀγάπη καὶ τὴν θυσία.

Καὶ ἂν τὸ ἔργο τῶν ταπεινῶν αὐτῶν ἱεραποστόλων καταστράφηκε, ἔμεινε ὅμως ὁ ἔντονος ἀγώνας τους, ἡ σκληρὴ τους πάλη, τὰ μεγάλα τους ὄνειρα, ἡ θεομὴ ἀγάπη, ποὺ σφραγίζεται ἀπὸ τὴν θυσία. Ὁ Χόχβελντερ στάθηκε πολὺ ἔξυπνος, ἱκανὸς καὶ βαθύς, γιατί κατάφερε τὸ πλούσιο ἱστορικὸ ὄψις τοῦ κράτους τῆς Παραγουάης νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῆ γιὰ τὸ θέατρο καὶ νὰ μᾶς προσφέρει ἕνα ἔργο γ ν ἡ σ ι α χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ὸ.

Στὰ τελευταῖα βέβαια χρόνια εἶδαμε θεατρικὰ ἔργα ἀπὸ χριστιανούς συγγραφεῖς, ἀλλὰ ποὺ εἶχαν χωρῶμα μᾶλλον στενὰ «θηροσκευτικὸ» καὶ δὲν ἔθιγαν τὴν βαθύτερη κοινωνικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ μας εὐαισθησία ἢ τοὺς ἔλειπε ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα· οἱ ἥρωές τους ἔμοιαζαν πιὸ πολὺ μὲ ὑπερφυσικὰ ὄντα καὶ ἀγγέλους παρὰ μὲ ἀνθρώπους. Θυμηθῆτε τὴν μικρὴ Βιολαῖν στὸν «Εὐαγγελισμό» τοῦ Κλωντέλ ἢ τὴν κόμισσα Ρόξμαριν "Οστενμποργκ «στὸ σκοτάδι εἶναι ἀρχετὰ φωτερὸ» τοῦ Κρίστοφερ Φράυ, γιὰ νὰ καταλάβετε ὅτι Χόχβελντερ ἔπεράσσε μία μεγάλη δυσκολία. Ἐκίνησε τὶς πνευματικὰς ἀξίες, χωρὶς νὰ ξεφύγη ὅμως

ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα ὄρια. Οἱ ἥρωες ποὺ παρουσιάζει εἶναι ἀληθοφανεῖς· δὲν ἔχομε οὔτε μιὰ στιγμὴ τὴν ἀντίρρηση τοῦ ὑπερβολικοῦ· γι' αὐτὸ μᾶς συγκινεῖ ὅλους, πιστοὺς καὶ ἀπίστους. Κι' ἴσως ἔτσι νὰ βγαῖνι ἀληθινὴ ἡ ἀπουσία τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι naturaliter christiana.

Τὸ ἔργο φυσικὰ δικαιώνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένη σκηνοθεσία καὶ τὸ καλὸ παίξιμο τοῦ Καρούσου, τοῦ Πάλλη, τοῦ Ἀργύρη, τοῦ Τσάπελη (οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ κάνουν ὅ,τι μποροῦν). Ἰδιαίτερα ὅμως ἔχομε νὰ ἐξάρωμε τὴν παρουσία τοῦ Δ. Μυράτ, σκηνοθέτου καὶ μεταφραστοῦ τοῦ ἔργου, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώνει μὲ μεγάλη πειστικότητα καὶ ἐπιτυχία τὸν ἑπαρχο, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν συγκαροῦμε, γιατί εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὑπερικήσῃ τὴ δυσκολία τῆς ἐμφανίσεως καλογέρον καὶ τῆς ἀπουσίας γυναικῶν, στοιχείων ποὺ διαθέτουν δυσμενῶς τὸ θεατρόφιλο κοινό. Καὶ ὅμως ἐνίκησε· ἡ κριτικὴ καὶ ὁ κόσμος ἐπεδοκίμασαν τὸ ἔργο.

Ἡ ζωντανὴ παρουσία πνευματικῶν ἀνθρώπων, ὁ σπινθηροβόλος καὶ μεσοτὸς σὲ σκέψεις διάλογος, ἡ λεπτὴ συγκίνησις ἀπὸ τὴν αὐταπάρνησι ἢ τὴν σύγκρουσι τῶν καθηκόντων, ἡ νοσταλγία ἐνὸς καλύτερου κόσμου συνθέτουν μία ἀτμόσφαιρα ὑγείας, ἢ ὁποία ἀφυπνίζει τὸ πνεῦμα καὶ τὸ δὴναιεῖ στὴν ἀντιμετώπισι τοῦ εὐγενέστερου ἀνθρώπινου προβλήματος: τὴν ἐπικράτησι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ.

Γ. Μ.

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τῶν «Ἀκτίνων» ὅπως ἀποστείλουν τὴν συνδρομὴν των διὰ τὸ ἐρχόμενον νέον ἔτος 1959 ἐκ δρχ. 45, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ (Καρύτση 14, Ἀθήναι)

Περιοδικὸν «Ἀκτίνες», ὄργανον τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων». Ἐκδόσις Χριστ. Ἐνώσεως «Ἀκτίνες». Γραφεῖα: ὁδὸς Καρύτση 14, Ἀθήναι (Τηλ. 35-023).—Θεσ/κῆς: Ἀγ. Σοφίας 38.—Πειραιῶς: Φίλωνος 34α.—Ἑπιτελεσιάρχης: Γ. Δ. Ἰατρίδης, κατοικία Ἀριστοφάνους 10, Ἀθήναι (1).—Ἐτησίαν συνδρομὴ δρχ. 45, ἔξωτ. δολλ. 3.—Προστ. τυπογραφείου Δ. Παπακωνσταντίνου, Μαυρομυχάλῃ 176.—Χειρόγραφα, δημοσιευόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

1958

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : R. Guardini: Οδός και μορφή στην τέχνη, σελ. 1-5. — T. Eθδόκα: Πρέπει να αποκαλύπτεται ή αλήθεια στον άρρωστο; σελ. 29-34. — K. Πεντελικού: Οί σεισμοί στην Ελλάδα, σελ. 71-75. — Έλένης E. Κοόκκου: Τὰ παλαιохριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της Κύπρου, σελ. 76-81. — Π. M. Κοροδογιαννοπούλου: Ό θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως υπό τὸ πρῶσμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, σελ. 82-83. — Ferdinand Weinhandl: Τί είναι πολιτισμός; σελ. 97-104. — Δ. Πυργιώτη: Μπροστά στις νέες ἐπιστημονικές κατακτήσεις, σελ. 105-108. — Γ. Μποξώνη: Ἡ Σοκρατική ἀξιολογία, σελ. 117-122. — K. N. Κακούρη: Ό βασικός κανὼν και τὰ κενὰ τοῦ δικαίου, σελ. 159-161. — Γ. Κοντοπούλου: Ἐπαύει ἀπόλυτος αἰτιότης εἰς τὴν φύσιν; σελ. 207-210. — Josè Ortég a Y. Gasset: Ἡ ἀποστολή τοῦ Πανεπιστημίου, σελ. 251-255. Δ. Κωτσάκη: Ἐπαύει ἀντί-ἕλη; σελ. 292-300. — Α. Δ. X. Τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως, σελ. 361-369. — Γ. Α. Πιερρή: Μία προσέγγις πρὸς τὴν ἀλήθειαν, σελ. 405-409. — Π. Δαγτόγλου: Κέντρα σπουδῶν συγχρόνων προβλημάτων, σελ. 410. — André Maurois: Τί σημαίνει πνευματική καλλιέργεια, σελ. 433-434.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : B. Έράστου: Διάκρισις, μὴ λησμονημένη ἀρετή, σελ. 6-10. — B. Έράστου: Βασιλικὴ ὁδός, σελ. 67-70. — K. Φούσκα: Ἐπὶ τὰς ἐπιστολάς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, σελ. 169-174. — Μητροπολ. Μελίτης Ἰακώβου: Ὁ ἄνθρωπος τῆς δοξολογίας, σελ. 197-202. — B. Έράστου: Ἐνας ἀρχαῖος ἕμνος πρὸς τὸ σῶμα, σελ. 256-259. — B. Έράστου: Νὰς τοῦ πνεύματος, σελ. 303-308. «Καρπὸς τοῦ πνεύματος» σελ. 389-394. — Αἰμιλιανού Τσιρπανλή, δ. Θ.: Ἡ συμβολὴ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς θεολογίας σελ. 441-449.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : Γ. Α. Πιερρή: Ἡ χριστιανικὴ ἀντίστασις ἐπὶ ἀνατολικὴν Γερμανία, σελ. 11-13. — Έθας N. Πολιτάκου: Κονὰ σὺν παραστρατημένο παιδί, σελ. 14-20. — Στ. α. μ. Α. Mαστρογιαννοπούλου: Γυναικεία χριστιανικὴ δράσις ἐπὶ ἐποχὴ μας, σελ. 21-28. — I. Μαρκιανού: Οἱ λεπροὶ χθὲς και οἱ λεπροὶ σήμερον, σελ. 59-62. — Γ. Διὰ μ. ν. τ. κ. ο. υ.: Ἡ πορεία τῶν οικονομικῶν μας, σελ. 63-66. — Νικ. Μωραΐτη: Συναυριστικὴ κίνησις καὶ χριστιανισμός, σελ.

123-125. — Γ. Α. Π.: Προσπάθειες συμπαράσεως τοῦ γάμου, σελ. 126-127. — Δ. E. Xαροκόπου: Τὰ νοσοκομεία και ὁ ἀνθρωπισμός, σελ. 241-246. — Φ. Χριστοδούλου: Τὸ πρόβλημα τῆς στέγης, σελ. 260-265. — Έθας N. Πολιτάκου: Γύρω ἀπὸ τὴν υἰοθεσίαν σελ. 313-317. — Daniel Rops: Ἡ ἁμαρτία ἀποτελεῖ ἀναχρονισμόν; σελ. 337-344. — Ἀκύλα Ποντίου Στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν πίστη και τὴν ἐλευθερία, σελ. 345-348. — Γ. Α. Π.: Τὸ συνέδριον τῆς διεθνούς ὁμοσπονδίας χριστιανικῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων, σελ. 370. — Ἀρ. Α. Ἀσπιώτη: Ἡ ἀλληλεγγύη τῆς ἐλληνικῆς οἰκογενείας, σελ. 385-388. — Π. Δαγτόγλου: Κέντρα σπουδῶν συγχρόνων προβλημάτων, σελ. 410. — I. Έρωτωνικόυ: Ματιὲς ἐπὶ σύγχρονῃ νεότητι, σελ. 435-439. — E. K. Σ.: «Ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης», σελ. 440. — Κοσμά Ἀντωνοπούλου: Ἡ Κυριακὴ ἀργία και αἱ λαϊκαὶ ἀγοραί, σελ. 454-457. — Π. Δαγτόγλου: Πολιτικὴ και οἰκογένεια, σελ. 458-460.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : Γ. Μποξώνη: Ἡ Σοκρατικὴ ἀξιολογία, σελ. 117-122. — Μητροπολ. Μελίτης Ἰακώβου: Ὁ ἄνθρωπος τῆς δοξολογίας, σελ. 197-202. — Αἰμιλιανού Τσιρπανλή, δ. Θ.: Ἡ συμβολὴ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν σελ. 441-449.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : I. Θ. Κολιτσάρα: Ἡ ἐπιτροπὴ παιδείας, σελ. 145-151. — Josè Ortég a Y. Gasset: Ἡ ἀποστολή τοῦ Πανεπιστημίου, σελ. 251-255. — Γ. Μποξώνη: Τὸ ἐλληνικὸ γυμνάσιον, σελ. 349-354. — Φ. Χριστοδούλου: Τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσως, σελ. 395-400. — Γ. Μποξώνη: Τὸ γράμμα ἐνὸς νέου, σελ. 401-404.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ : Π. Δαγτόγλου: Κέντρα σπουδῶν συγχρόνων προβλημάτων σελ. 410. — André Maurois: Τί σημαίνει πνευματικὴ καλλιέργεια, σελ. 431-434.

ΜΟΡΦΑΙ : I. Έρωτωνικόυ: Εὐγένιος Βούλγαρις, σελ. 109-116, 152-158. — Έλένης E. Κοόκκου: Ὁ Καποδίστριας ἔνατις τῶν πνευματικῶν ἀξιών, σελ. 211-218. — Σ. Κυρηναίου: Γ. Βερίτης, μὴ δεκαετία, σελ. 247-250. — Ἀρτ. Μενάγια: Προδόντιος, ἕνας πρωτοπόρος ποιητῆς τοῦ 4ου μ. X. αἰῶνος, σελ. 266-272. — Μελέη Νικολαΐδη: Ὁ Γ. Βερίτης ὡς ὀδηγὸς ψυχῶν, σελ. 309-312. —

Ἱ. Ἐρμωνικοῦ: Νικηφόρος Θεοτόκης, σελ. 355-360.

ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ: Δρ. Α. Βυργιν: Μιά φωνή ειλικρινείας, σελ. 204-206. — † Μητροπολίτου Κυρηναίας Κυπριανοῦ: Οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰς ἐπάλλξεις, σελ. 289-291. «Οἱ ἠρωίδες τῆς Κύπρου γράφουν...» σελ. 450-453.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ-ΤΕΧΝΗ: Π. Ι. Μπρατσιώτη: Ἡ θρησκευτικὴ πίστις τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, σελ. 49-58. — Ἀποστ. Ἀλεξανδριδῆ: Λαὸς καὶ Χριστὸς στὸν Φ. Μ. Ντοστογιέσκη, σελ. 162-168. — Σπ. Γ. Γουλιέλμου: Τέχνη καὶ ζωή, σελ. 219-229.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: Σ. Χονδροπούλου: Στὸ νοσοκομεῖο, σελ. 175-180. — Μελεῆ Νικολατῆ: Κυπριανὸς ὁ μάγος, σελ. 411-415.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Χλόης Ἀχαϊκοῦ: Ἡρώσσα πατρίδα μου, σελ. 206. — Ἄγι Θερόου: Παράκληση, σελ. 400. — Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἰωβ, σελ. 453. — Γ. Δ. Καζοριμάνη: Φθινοπωρινό, σελ. 10. — Καταφυγή, σελ. 116. — Ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, σελ. 317. — Χαρὰ Κρισποῦ: Γιὰ τὸ Χριστουγεννιάτικο τραγοῦδι, σελ. 457. — Σ. Κυρηναίου: Εἰς Α. Γιάλαν (Γ. Βερίτην), σελ. 195. Σκεῦοῦ Συριώτη: Νεσταλγία τῶν Χριστουγεννίων, σελ. 34. — Π. Σίλα: Σὰν τὰ παλιά, σελ. 168. — Ἐκκίνημα σελ. 348. — Α. Φουρτουνάτου: Στὸν Χριστιανὸν ποιητὴ Γ. Βερίτη, σελ. 203. — Α. Ταρσοῦλη: Ἀδελφές νοσοκόμες, σελ. 354. — Στ. Μπολέτση: Ἐνοι καὶ

παρεπίδημοι, σελ. 5. — Σ' ἕναν νέον, σελ. 86. — Μὲ μιὰ καρδιά, σελ. 104. — Πεπραγμένα, σελ. 151. — Φλόγας μάχαιρα κρατῶ, σελ. 250. — Φῶς στὸ σκοτάδι σελ. 409. — Ἐλ. Μάτυνα: Τὸ τραγοῦδι τῶν ἀστρων, σελ. 127. — Ἵπομένω τὸ ὄνειμά Σου, σελ. 210. — Διπλὴ τιμὴ, σελ. 302.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Οὔτις: Χρηματιστήριο ἀντικειμενικότητος, σελ. 84-86. — Ἀνεργία, σελ. 273-274. — Γενική συνέλευσις, σελ. 318-319. — Ἐκεῖνο τὸ λίγο...! σελ. 371-372. — «Ἡ Ἐπικοινωνία», σελ. 416-418. Ὁ σύγχρονος Ἡρώδης σελις 461-462.

ΑΠΟΨΕΙΣ: 35-38, 87-91, 128-130, 181-184, 230-233, 275-277, 320-324, 373-376, 419-422, 463-468.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: 41-43, 92-94, 133-134, 188-189, 235-238, 282-283, 328-329, 378-380, 424-426, 471-473.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ: 43-46, 95-96, 134-136, 190-192, 238-240, 284-285, 330-331, 427-428, 474-475.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ: 137-142, 286-288, 331-336, 380-383, 428-429.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: 46-48, 143-144, 383-384, 430-432.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ: 91, 137-142, 233, 286-288, 331-334, 380-383, 429.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ: 39-41, 91-92, 130-133, 184-187, 234-235, 278-281, 324-327, 376-377, 423-424, 469-471.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: 48, 192, 240, 432.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ 1958 ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Α

Ἀγάπη	96, 276, 277, 373
Ἀγρότης	91, 455
Ἀγωγή νεολαίας	401-404
Ἀγῶνας	445-48
Ἀγωνία	87
Ἀδελφὴ νοσοκόμος	242
Ἀηδία	87, 128
Ἀθανασία	381
Αἰγινήτης Δημήτριος	361-62
Αἰμοδοσία	45, 234-235
Αἰτιότης εἰς τὴν φύσιν	207-210
Αἰσθητικὴ	50-51, 221
— αἰσθητικὸς ἰδεαλισμὸς	221-29
Αἰρέσεις	444
«Ἀκτίνες»	35-38, 93, 131
Ἀμαρτία	337-344
Ἀμερικὴ	436

Ἄλληλεγγύη	373-75
» τῆς ἑλλην. οἰκογενείας	385-388
Ἄναμορφωτικά καταστήματα	14-20
Ἄνεργια	321, 326-27, 375-77
Ἀνθρωπισμὸς	241-246
» καὶ ἱατρικὴ	241-246
Ἀνθρωπολογία	449
Ἄνθρωπος	181, 197-202
Ἄντι-ἕλη	292-300
Ἀπαλλοτριώσις	82-83
Ἄποροι	373-76
Ἀργία	454-457
Ἀριστοτέλης	442
Ἀρρώστεια	29-34, 140-142, 185, 59-62
Ἀσχητὰ	6-10, 67-70
Ἀσχητισμὸς	306
Ἀστρονομία	287
Ἀδγουστίνος	391-392

B

Βερίτης Γ. 182-183, 184, 193-195, 235, 247-250, 278, 284-85, 307-312, 328	
Benz Ernst	389
Bergson	224
Biblewoman	27
Βιβλιοθήκη	133, 134
» κινητή	42
Βιβλίον σχολικόν	183
» παιδικόν	233
Bliss Kathleen	21-28
Βούλγαρις Ευγένιος 109-116, 152-158, 324	
Βουλευται	89, 184
Brian Bird	29
Βυζάντιον	76, 380
Βυζαντινά μνημεία	76-81, 237

Γ, G

Γάμος	126-127
Gasset Y. Ortega	251
Γερμανία 11-13, 410, 430-432, 454-456	
«Γιά νά ανοίξη ὁ δρόμος»	38
Γιάλας 'Αλέξ. 182-183, 184, 193-195, 247-250, 284-85, 307-12, 328 469	
Guardini Romano	5
Γυμνάσιον ἑλληνικόν	349-354, 401-404
Γυναικεία χριστιανική δράσις	21-28, 132

Δ, D

Δαμασκηνός 'Ιωάννης	441-449
«Δαμασκός»	278
Δήλωσις Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν	405
Διακρούσις	6-10
Διακόνισσες	21-22
Διάκρισις	11-12, 67-70
Δίκαιον	159-161
Διωγμὸς χριστιανικὸς	12-13

E

Εἰρήνη	440
'Εγκληματικότης	186, 436
» παιδική	189, 436
'Εκθέσεις 40, 42, 133, 322, 329 379	
'Εκθεσις Σολωμοῦ	40, 42
'Εκκλησιαστικὴ σχολὴ Πατριάρχου	139
'Εκλογαί	230, 277
'Εκπαίδευσις 95, 129, 145-151, 251, 255, 217-18, 349-54	
» ἐπαγγελματικὴ	88, 395-400
'Ελευθερία	345-348
'Επαρχία ἑλληνικὴ 93, 188-189, 454	
'Ενστικτον	365
'Εξομολόγησις 338, 377, 382	
'Επιστήμη 105-108	
'Επιτροπὴ γραμμάτων καὶ τεχνῶν	188
'Επιστημονισμὸς	322
'Επιτροπὴ Παιδείας 88, 92, 145-151, 394-400	
'Εποχή μας	289, 324
Engster J.	429

'Εργατικὴ ἀγωγή	394-400
'Εφηβος	352, 435-439

Z

Joubrel Henri	439
Ζωγραφικὴ	221

H

'Ηθικὴ	449
Hooligans	438
Hoover Edgar	436

Θ

Θέατρον 93, 238, 328, 475	
Θεολογία 49-58, 441-449	
Θεοτόκης Νικηφόρος 355-60, 393	
Θέρως 'Αγίς	422
Θεσσαλονίκη	425
Θέωσις	201-202
Θρησκεία - 'Επιστήμη	383-84

I

'Ιατρεία κοινοτικά	325-26
'Ιατρικὴ - ἱατρὸς 29-34, 241-246	
'Ιγνάτιος ὁ Θεοφόρος	169-174
'Ιδρυμα Στρατοῦ Σωτηρίας	24
'Ιεραποστολὴ	21-28
'Ινστιτοῦτον Gallup	47
'Ινστιτοῦτον 'Ιατρικῆς Ψυχολογίας καὶ ψυχικῆς ὑγιεινῆς	435

K, C

Καλλιτέχνης 4, 51, 227-229	
Καλομοίρης Μανώλης	235
Καποδίστριας 'Ιωάν. 211-218, 332, 380-81	
Κασσιανὸς 'Ιωάννης	6
Κέντρον σπουδῶν συγχρόνων προβλημάτων	410
Κινηματογράφος 130, 133, 186, 188, 397-80, 425	
Κληρικοὶ	322
Κλήρος 345-348	
Κλωντέλ Πὼλ	343
Knorr August	323
Knoeringen W.	430-432
Kolhörster W.	429
Κοσμικὴ ἀκτινοβολία	429
Κοσμολογία	448
Κύπρος 76-81, 204-206, 289-291, 348, 376, 378-79, 419, 420, 227, 450	
Κυριακὴ	450-453

Λ, S

Λαϊκὴ ἀγορὰ	450-453
Λαοτεχνί Ζάν	438
Λέχαρ Φραντς	424
Λογοτεχνία 379, 423-434	

M

Μαθηταί 280-81, 401-404, 423	
------------------------------	--

Μαΐα	325 - 26
Μαρξισμός	143
Μάντζαρος Ν.	236
Mauvois André	433 - 434
Ματθόπουλος Εδσεβ.	394
Μητρόπουλος Δημήτριος	426
Μονή	40, 333
Μόρφωσης	433 - 434
Μουσική	186, 328
Μετάνοια	337 - 344
Μπέρναρ Σω	283
Μυριθήλης Στράτης	235 - 36
Μυρωτιάτσια	282

N

Ναζιανζηνός Γρηγ.	444
«Ναυτίλος»	424
Newell Mary	23
Νεολαία	401 - 404, 423
Νεότης	435 - 439
Νοσοκομείον	241 - 246
Νοταράς Μακάριος	137
Ντοστογιέφσκι	162 - 168

O

Οικόγένεια	385 - 388
» και πολιτική	454 - 456
Οικονομική πολιτική	63 - 66, 132, 333 - 34
Όρθόδοξος Έκκλησία	389 - 394
Όρθοδοξία	441 - 449

Π, Ρ

Παιδί	315
» παραστρατημένο	14 - 20
Πανεπιστήμιον	251 - 255
Παπαδιαμάντης Άλ.	283
Παπός Γιώργος	282
Papini Giovanni	220, 362
Πατέρες τής Έκκλησίας	70, 324
.	390 - 391, 441
Παραστρατήματα νέων	437
Πίος ΙΒ΄	421 - 422
Planck Max	323
Πλάτων	5
Ποίησης	193 - 195, 278, 247 - 250
.	266 - 272, 309 - 12
Πολιτισμός	35 - 36, 97 - 104
Πολύτεχνος	130, 182, 420 - 421, 468
Πουλιανός Δ.	236
Πρόκλησις	275 - 276, 320
Πρόνοια	25, 385 - 388
Προυδέντιος Α.	266 - 272
Προσευχή	192
Πτώσις	199 - 201

P, R

Ραδιόφωνο - έκπομπάι	281
Rops Daniel	337 - 344

Rochedieu E.	135
Ruskin John	223

Σ, S

Sartre, Jean Paul	224
Schneider R.	423 - 424
Σεισμοί στην Έλλάδα	71 - 75
Σολωμός	40, 42, 49 - 58, 94
Σοσιαλισμός και Έκκλησία	430 - 432
Στέγης πρόβλημα	260 - 265
Stratton E. J. M.	405 - 409
«Syndesmos»	440
Συγγραφείς	433 - 434
Συνέδρια	46, 143, 370, 408
.	430 - 432, 440
Σύμπαν	207 - 210
Συνεταιρισμός	123 - 125, 428
Σχολεία	349 - 354, 401 - 404
Σωκράτης	117 - 122
Σώμα	256 - 259, 303 - 308

T

Taine Hippolyte	221
«Teddy boys»	436
Τέχνη	43, 49 - 58, 219 - 229, 237, 378
Τράπεζα οφθαλμών	91
Τυπογραφία	379
Τυφλοί	234

Y, W

Υιοθεσία	313 - 317
Υλη	292 - 300
Υπαιθρος	450 - 453
Υπαρξισμός	223
Wilde Oscar	222

Φ, F, V

Φεστιβάλ	41, 378
Φοιτητάι	95, 136, 187, 191, 238 - 39
.	284 - 85, 330 - 31, 427 - 28
Φιλοσοφία	441 - 449
Φοιτητική έβδομάς	43
Forkner Cl.	31
Φορολογία	181, 182, 455
Fauché Souzanne	140
Φυλακαί	40 - 41
Φυσικά Έπιστήμια	207 - 210
.	292 - 300, 383 - 84, 405 - 409
Φύσις	361 - 369

X, H

Χαρά	136, 389 - 394
«Χριστ. Ένωσις εργαζομένης νεολαίας»	38
Χριστιανοί	11 - 13, 289 - 291, 376 - 77
Χρυσάνθος ο Αιτωλός	333
Χωριό ελληνικό	39, 454

Ψ

Ψηχαγωγία	136
---------------------	-----